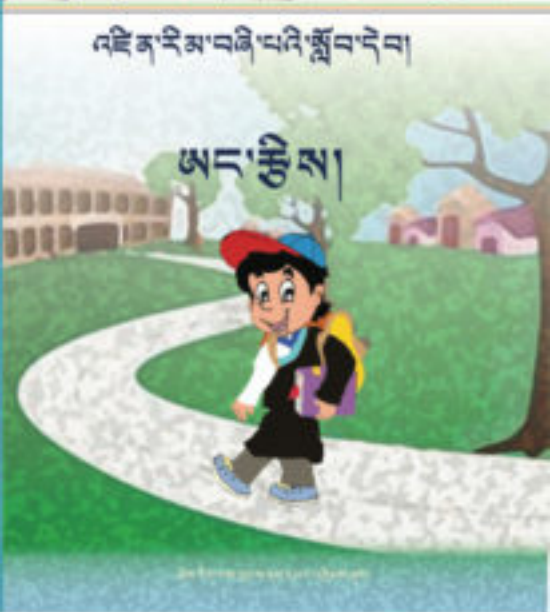

འཛིན་སྒྲིལ་བཞི་པའི་སྒྲིབ་དེ་ལ།

ལྟོ་སྒྲིལ།

གཞི་རིམ་སློབ་གྲུང་བསྐྱབ་གཞིའི་ཆ་འདྲིན་གྱི་དགོངས་དོན་བཞིན་ཚུམ་སྒྲིག་བྱས།

འཛིན་རིམ་བཞི་པའི་སློབ་དེབ།

ཡང་རྩིས།

ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ནས་དཔར་འགྲེམས་བྱས།

བསྐྱར་ཞིབ་ཐེངས་བཞི་པ།
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ཟླ་བ་གཉིས་པ།
དཔར་ཐེངས་དང་པོ།
དཔར་གྲངས་ ༣༠༠༠།

Fourth Review
February 2014
First printing
3000 copies

Printed and distributed by:
Sherig Parkhang/ TCRPC
R-28, Ramesh park
Laxmi Nagar New Delhi - 110092
Ph.: 2245-3672

© Department of Education, CTA

This mathematics text book is available on www.sherig.org/www.tcewf.org

ཚུམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར། ཆེ་རིང་བསམ་གྲུབ།
ཚུམ་སྒྲིག་པ། གློ་བཟང་བསྟན་འཛིན།
ཁུ་དག་པ། གློ་བཟང་བསྟན་དར། (EDRC)
དཔེ་སྟན་བོད་དགེ་བསམ་གྲུབ།
བོད་བྱིམ་ཅིས་དགེ་ལྷན་པ།
དེབ་གཟུགས་རྩལ་འགོད། གློ་བཟང་བསྟན་འཛིན།

བསྐྱར་ཞིབ་དང་གཏན་འབེབས་ཆེགས་མི།

ཆེ་རིང་བསམ་གྲུབ།	ཤེས་ལྷན་འགན་འཛིན།	བསྟན་འཛིན་དོ་རྩེ།	དཔེ་སྟན་སྒྲོབ་གྲུའི་སྒྲོབ་སྒྱུ།
པར་རྒྱལ་མཚན།	སེམ་ལ་གཏན་སྒྲོབ་ཀྱི་ཅིས་དགེ།	དག་དབང་དོ་རྩེ།	རྟ་ཤོད་བོད་བྱིམ་ཅིས་དགེ་ལྷན་པ།
བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོ།	བོད་བྱིམ་ཨང་ཅིས་རྒྱལ་སྟན་པ།	བསོད་ནམས་ཆོས་སྒྲོན།	རྟ་སྟེང་བོད་བྱིམ་ཅིས་དགེ།
དཔལ་ལོ།	བོད་བྱིམ་ཨང་ཅིས་རྒྱལ་སྟན་པ།	ཆེ་དབང་ལྷ་མོ།	དཔེ་སྟན་སྒྲོབ་གྲུའི་ཅིས་དགེ།
བསོད་ནམས་བཟང་པོ།	ཤེས་ལྷན་རྩལ་གཞོན།		

སྒྲོབ་དེབ་འདི་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བླ་ཆེགས་ www.sherig.org བརྒྱུད་ལྷ་སྒྲོག་དང་པབ་ལེན་
བྱེད་ཐུག།

Special Acknowledgement

Publication of this book has been funded by NORWEGIAN CHURCH
AID, NORWAY and CAMELLIA FOUNDATION, ENGLAND

འཕགས་ལུགས་ལྟུང་ལུགས་

DEPARTMENT OF EDUCATION

CENTRAL TIBETAN ADMINISTRATION

Cable : SHERIG
Phone : 01892-222572
: 01892-222721
Fax : 01892-223481
Email : tcwfwwebmaster@gmail.com
Web : www.sherig.org

GANGCHEN KYISHONG
DHARAMSALA - 176215
DISTT. KANGRA, H.P.
INDIA

ཆེད་བརྗོད།

༢༡ ཁྲིམ་གཤིས་ལྟར་སྤྱི་ཚུལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོག་མཁན་གང་ཞིག་ལའང་ཆེས་རིག་པ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་བ་
ཞིག་ལ་སོང་། བཅན་བྱེད་ནང་སློབ་གྲྭ་ཐོག་མར་བཅུགས་པའི་དུས་ནས་བཟུང་། ཆེས་རིག་དེ་སློབ་ཆོན་གཙོ་བོ་གས་
སྤྱི་བཞག་ནས་སློབ་འགྲོ་ནས་སློབ་འགྲོ་བཅུ་མས་ཡོད། བྱད་པར་དུ་བཅན་བྱེད་བོད་མིའི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་
དོན་ལྟར་ ༡༩༥༤ ལོ་ནས་བཟུང་ཆེས་རིག་གི་སློབ་དེབ་བོད་སྐད་ཀྱི་འགྲོ་བཅུགས་ཤིང་། ༡༩༩༩ ལོར་འཛིན་རིམ་
ལྷ་པ་བར་བོད་སྐད་བཅུད་ལམ་ཐོག་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པ་བྱུང་བ་ནས་ད་བར་བསྐྱར་ཞིབ་ཐེངས་གསུམ་བྱས་ཡོད།

ཐེངས་འདིའི་ཆེས་རིག་སློབ་དེབ་ནི་ ༡༠༠༩ ལོར་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་བཅན་བྱེད་བོད་མིའི་གཞི་རིམ་
ཤེས་ཡོན་སླིད་བྱས་ཀྱི་དགོངས་དོན་འོག་ ༡༠༠༩ ལོར་བཀའ་ཤག་གིས་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་གཞི་རིམ་འོག་མའི་
ཨང་ཆེས་བསྐྱར་གཞིའི་ཆ་འཛིན་གྱི་འབྲུ་དོན་གཞི་ཆར་བཟུང་སྟེ་ཚོམ་སློབ་བྱས།

ཆེས་རིག་སློབ་དེབ་འདི་སློབ་ཆོན་བཅུ་དྲུག་པོས་ཡོད། སློབ་ཆོན་དེ་དག་ནང་སློབ་མ་རྣམས་ལ་བོད་
ལུགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་བཅི་ཚུལ་དང་། ཆ་གངས་དང་ཡ་གངས་། ལུབ་གངས་དང་བཤོད་གངས་ཀྱི་མང་གཞི། རྒྱ་
གངས་དང་འདུ་གངས་བཅས་ཀྱི་དོ་སྦྱོང་དང་། སྐྱར་བཤོད་ཀྱི་གནས་གསུམ་ནས་ལྷ་པར་གྱི་ཆེ་ཐབས་། དུས་ཚོད་
བེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཉམས་ལུགས་། གངས་ཆའི་དབྱེ་བ་དང་མ་ཆ་གཅིག་པའི་གངས་ཆའི་སྒྲིམ་འཐེན། སེལ་གངས་ཀྱི་དོ་སྦྱོང་
དང་སེལ་གངས་ཀྱི་སྒྲིམ་འཐེན། ཉེ་འགྲིལ་དང་ཆོད་དཔག་གི་དོ་སྦྱོང་། ཆོད་འཇལ་གྱི་ཆོད་གཞི་ཁག་གི་ཐབ་སྐྱར་
དང་དེའི་སྒྲིམ་འཐེན། ལྷག་པར་དུ་སློབ་དེབ་འདིར་དམིགས་གསལ་སྤྱོད་ཆོན་ཉུང་ཞིང་། བྱད་སློབ་དེབ་མཆོན་
ཅུང་མང་ཙམ་བཤོད་ཡོད་པ་ནི་སློབ་ཕྲག་ནང་ཁྲུལ་དབར་མཛའ་མཐུན་དང་། གཅིག་པམ་གཅིག་གོགས་ཀྱིས་
སློབ་བཅོན་ཉུར་སྦྱོང་ཡོང་བ་མ་ཟད། གནས་དོན་གང་ལའང་སློབ་ཕྲག་རང་ངོས་ནས་བཤད་བོད་པ་དང་བྱིས་
བོད་པའི་སློབ་སྦྱོང་སྐྱོད་ཐབས་སྤྱད་མིགས་ཡོད་ན། དོན་དངོས་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་ལག་ལེན་ཁོད་དགོ་ཆོན་རྣམས་པས་
སློབ་ཆོན་ནང་གི་བྱད་སློབ་དང་ཟུར་མཆན་ཁག་ལ་ཞིབ་དཔྱད་ཀྱིས་རིག་ཅལ་ལྷན་པའི་བྱད་སློབ་ལས་རིགས་མང་
ཙམ་བཤོད་སློབ་ཡོང་བའི་རེ་སྐུལ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

སློབ་དེབ་འདི་ཚོམ་སློབ་སྐབས་རྒྱ་གར་རྒྱལ་ཡོངས་ཤེས་ཡོན་ཉམས་ཞིབ་དང་སྤྱོད་བཟུང་སྟེ་གནས་ཁང་
(NCERT) ལས་བཅོལ་པའི་ཆེས་རིག་སློབ་དེབ་དང་། འདི་གཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ནས་བྱི་ལོ་ ༡༠༠༠ ལོར་

བཏོན་པའི་ཚེས་རིག་སློབ་དེབ། ཀམ་ལྷིང་ཇི་བཅུག་ལག་སློབ་ཁང་ (CAMBRIDGE UNIVERSITY)
 ན་མ་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༩ ལོར་བཏོན་པའི་ཚེས་རིག་སློབ་དེབ། ཨོགས་སྤོར་ཇི་བཅུག་ལག་སློབ་ཁང་ (OXFORD UNI-
 VERSITY) ན་མ་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོར་བཏོན་པའི་ཨོགས་སྤོར་ཇི་ཨང་ཚེས་སློབ་སྟོན་དེབ་བཞི་པ། བོད་ནས་ཐོན་
 པའི་ཚེས་རིག་སློབ་དེབ་གསར་རྟིང་ཁག་ བོད་བྱིམ་ཤེས་ཡོན་འཕེལ་རྒྱས་སྡེ་ཚན་ན་མ་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོར་བཏོན་
 པའི་ཚེས་རིག་སློབ་དེབ། རྩ་ཕྱིར་གཞི་རིམ་འོག་མའི་ཚེས་དགེ་ཁག་དང་སློབ་དེབ་བསྐྱར་ཞིབ་ཆོགས་མི་ལྟན་
 རྒྱས་ཀྱི་བཀོ་སྡེ་དང་། དོ་བདག་ཚུམ་སྒྲིག་པ་གཞི་རིམ་འོག་མའི་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཅིག་ལ་དངོས་བསྐྱེད་ཞིབ་འཇུག་
 བཅས་གཞི་རིམ་བརྒྱུད་སྟེ་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ནས་བསྐྱོད་འཇུགས་གནང་བའི་གཞི་རིམ་འོག་མའི་ཚེས་རིག་
 ཆོགས་རྒྱུད་གིས་མཐའ་མའི་བསྐྱར་ཞིབ་དང་སྒྲགས་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་སློབ་དེབ་ཞིག་ཡིན། སློབ་དེབ་
 འདིའི་ཐད་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་དགོངས་འཆར་ལྷུག་སྟོང་གནང་བར་དགའ་བསུ་བྱ། ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ན་མ་ཕྱི་ལོ་
 ༡༠༡༥ ལྷ་ ༩ ཆོས་ ༦ ལ།

དཀར་ཆག

༡༽ བྱངས།

༡.༡) བོད་ལྷགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ།	2
༡.༢) ཆ་བྱངས་དང་ཡ་བྱངས།	6
༡.༣) ལྷབ་བྱངས་དང་བཞོད་བྱངས།	8
༡.༤) རྩ་བྱངས་དང་འདྲ་བྱངས།	9

༢༽ སྐྱར་ཅིས་དང་བཞོད་ཅིས།

༢.༡) སྐྱར་ཅིས།	14
༢.༢) བཞོད་ཅིས།	18
༢.༣) མཁྱོགས་ཅིས།	23

༣༽ ཏུས་ཆོད།

༣.༡) a.m. དང་ p.m. བེད་སྟོད་བྱེད་སྟངས།	27
༣.༢) རྩ་ཆོད་ 24 མཆོན་ཐབས།	29

༤༽ བྱངས་ཆ།

༤.༡) བྱངས་ཆའི་རིགས།	32
༤.༢) བྱངས་ཆ་སྒྲགས་མ་དང་བྱངས་ཆ་བརྟུས་མ་པན་ཚུན་པབ་སྐྱར།	34
༤.༣) འདྲ་མཚུངས་བྱངས་ཆ།	36
༤.༤) བྱངས་ཆ་བསྐྱར་བ།	39
༤.༥) བྱངས་ཆ་བསྐྱས་ཤོས།	43
༤.༦) མ་ཆ་གཅིག་པའི་བྱངས་ཆའི་སྒྲུབ་འཕྲུལ།	44

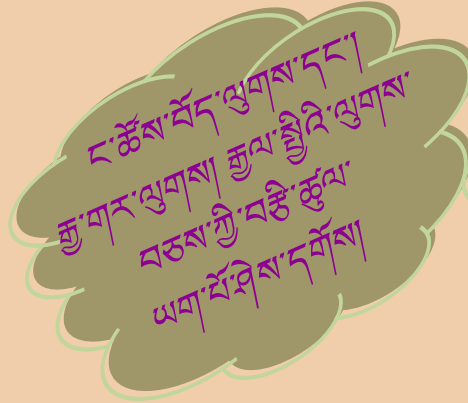
༥༽ སྒྲིལ་བྱངས།

4.1)	སིལ་གྲངས་ངོ་སྟོན།	53
4.2)	སིལ་གྲངས་ཀྱི་བཀའ་བའི་རྣམ་པ།	57
4.3)	འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས།	58
4.4)	སིལ་གྲངས་ཀྱི་སྟོམ་ཅིས་དང་འཐེན་ཅིས།	60
5)	ཉེ་འགྲིལ་དང་ཚོད་དཔག	
5.1)	ཉེ་འགྲིལ་ཀྱི་ཉེ་འགྲིལ་དང་ཚོད་དཔག	66
5.2)	སིལ་གྲངས་ཀྱི་ཉེ་འགྲིལ་དང་ཚོད་དཔག	68
6)	རིང་ཚད། རྒྱུང་ཚད། རྟོང་ཚད།	
6.1)	ཚད་གཞི་ཆེ་བ་དང་ཚུང་བ་པན་ཚུན་པབ་སྒྱུར།	72
6.2)	སྟོམ་ཅིས་དང་འཐེན་ཅིས།	78
7)	ཐིག་དུམ།	
7.1)	ཐིག་དུམ་འཇལ་བ།	85
7.2)	ཐིག་དུམ་འབྲི་སྒྲངས།	87
7.3)	མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།	89
8)	པར་རིས་ཀྱིས་གྲངས་ཐོ་མཚོན་པ།	95
9)	དཔེ་འགྲོས།	
9.1)	གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས།	101
9.2)	གཞུགས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས།	105
10)	ཟུར་སྒྱུར། རྒྱུང་གཉིས་པན་སྒྱུར།	108

སྟོབ་ཚན་དང་པོ།

གྲངས། Number

གཤམ་གསལ་རེབ་མིག་ལ་སྟོན་དང་།

གྲངས།	བོད་ལུགས།	རྒྱ་གར་ལུགས།	རྒྱལ་ཁྱིའི་ལུགས།
1	གཅིག	One	One
10	བཅུ།	Ten	Ten
100	བརྒྱ།	Hundred	Hundred
1000	སྟོང་།	Thousand	Thousand
10000	ཁྱིམ་ཁྱེད་ཀྱི།	Ten thousands	Ten thousands
100000	འབྲུམ།	Lakh	Hundred thousands
1000000	ས་ཡ།	Ten lakhs	Million
10000000	བྱེ་བ།	Crore	Ten millions
100000000	དྲུང་ཕྱུར།	Ten crores	Hundred millions

༡.༡) བོད་ལྷགས་གནས་ཐོབ།

བོད་ལྷགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག

དུང་ཕུར།	བྱེ་བ།	ས་ཡ།	འབུམ།	ཁྲི།	སྟོང་།	བརྒྱ།	བརྩ།	གཅིག
100000000	10000000	1000000	100000	10000	1000	100	10	1

གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག་སྟོང་གི་གྲངས་གནས་གཡས་ནས་གཡོན་བར་རིམ་བཞིན་
ལྷག་ 10 མང་དུ་འགོ་གི་ཡོད།

གཅིག	x	10	=	10	བརྩ།
བརྩ།	x	10	=	100	བརྒྱ་ཐམ་པ།
བརྒྱ།	x	10	=	1000	ཆིག་སྟོང་།
སྟོང་།	x	10	=	10000	ཆིག་ཁྲི།
ཁྲི།	x	10	=	100000	ཆིག་འབུམ།
འབུམ།	x	10	=	1000000	ས་ཡ་གཅིག
ས་ཡ།	x	10	=	10000000	བྱེ་བ་གཅིག
བྱེ་བ།	x	10	=	100000000	དུང་ཕུར་གཅིག

རྩིས་དཔེ།

གཤམ་གསལ་གྲངས་ནམས་བོད་ལྷགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག་ནང་སྒྲིངས།

20121, 780000, 3000001, 41999281, 814700009

གྲངས་ཀྱི་གྲངས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག	དུང་ཕུར།	བྱེ་བ།	ས་ཡ།	འབུམ།	ཁྲི།	སྟོང་།	བརྒྱ།	བརྩ།	གཅིག
20121					2	0	1	2	1
780000				7	8	0	0	0	0
3000001			3	0	0	0	0	0	1
41999281		4	1	9	9	9	2	8	1
814700009	8	1	4	7	0	0	0	0	9

གོང་གི་གྲངས་ཀྱི་ནམས་བོད་ལྷགས་ལྟར་སློབ་སྦྱངས།

- 20121 —→ ཉིས་ཁྲི་སྟོང་མེད་ཆིག་བརྒྱ་ཉི་ལྔ་ཙ་གཅིག
- 780000 —→ བདུན་འབུམ་བརྒྱད་ཁྲི།
- 3000001 —→ ས་ཡ་གསུམ་འབུམ་མེད་ཁྲི་མེད་སྟོང་མེད་བརྒྱ་མེད་བརྒྱ་མེད་གཅིག
- 41999281 —→ བྱེ་བ་བཞི་ས་ཡ་གཅིག་དགུ་འབུམ་དགུ་ཁྲི་དགུ་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་བརྒྱད་ཙ་གཅིག
- 814700009 —→ དྲུང་ཕུར་བརྒྱད་བྱེ་བ་གཅིག་ས་ཡ་བཞི་བདུན་འབུམ་ཁྲི་མེད་སྟོང་མེད་བརྒྱ་མེད་བརྒྱ་མེད་དགུ།

སྦྱང་ཚན། ༡.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ནམས་བོད་ལྷགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག་ནང་བྲིས།

ཀ) 32705	ཁ) 59018	ག) 97904	ང) 890000
ཅ) 199909	ཆ) 7000881	ཇ) 7800017	ཉ) 33999789
ད) 59908097	ཐ) 90000777	ད) 224400900	ན) 599008897

༢༽ ཡང་ཀའི་ཐོག་བྲིས།

ཀ) དགུ་ཁྲི་སྟོང་མེད་དགུ་བརྒྱ།	ཁ) ལྷ་འབུམ་ཁྲི་མེད་བརྒྱད་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ།
ག) ས་ཡ་བདུན་འབུམ་མེད་ཆིག་ཁྲི།	ང) བྱེ་བ་དྲུག་ས་ཡ་དགུ་འབུམ་མེད་བདུན་ཁྲི།
ཅ) བྱེ་བ་བརྒྱད་ས་ཡ་གཅིག	ཆ) བྱེ་བ་དགུ་བཞི་འབུམ་དགུ་ཁྲི།
ཇ) དྲུང་ཕུར་ལྷ་བྱེ་བ་མེད་ས་ཡ་ལྷ།	ད) དྲུང་ཕུར་དྲུག་བྱེ་བ་གསུམ་ས་ཡ་བཞི།

༣༽ ཡི་གའི་ཐོག་བྲིས།

ཀ) 42709	ཁ) 30917	ག) 79940	ང) 930050
ཅ) 997790	ཆ) 7807079	ཇ) 7000089	ཉ) 55344876

རྒྱ་གར་ལུགས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ།

རྒྱ་གར་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེབ་མིག

སྡེ་ཚན།	ས་ཡ།		འབུམ།		སྟོང་།		གཅིག		
གནས་ཐོབ།	Ten Crores	Crores	Ten Lakhs	Lakhs	Ten Thousands	Thousands	Hundreds	Tens	Ones
གྲངས་ཀ	TC	C	TL	L	TTh	Th	H	T	O
གཅིག (One)									1
བརྒྱ (Ten)								1	0
བརྒྱ (Hundred)							1	0	0
སྟོང་སྟག་གཅིག (1 Thousand)						1,	0	0	0
སྟོང་སྟག་བརྒྱ (10 Thousands)					1	0,	0	0	0
འབུམ་གཅིག (1 Lakh)				1,	0	0,	0	0	0
འབུམ་བརྒྱ (10 Lakhs)			1	0,	0	0,	0	0	0
བྱེ་བ་གཅིག (1 Crore)		1,	0	0,	0	0,	0	0	0
བྱེ་བ་བརྒྱ (10 Crores)	1	0,	0	0,	0	0,	0	0	0

རྒྱལ་སྤྱིའི་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེབ་མིག

སྡེ་ཚན།	ས་ཡ།			སྟོང་།			གཅིག		
གནས་ཐོབ།	Hundred Million	Ten Millions	One Million	Hundred Thousand	Ten Thousands	Thousands	Hundreds	Tens	Ones
གྲངས་ཀ	HM	TM	M	HT	TTh	Th	H	T	O
གཅིག (One)									1
བརྒྱ (Ten)								1	0
བརྒྱ (Hundred)							1	0	0
སྟོང་སྟག་གཅིག (1 Thousand)						1,	0	0	0
སྟོང་སྟག་བརྒྱ (10 Thousands)					1	0,	0	0	0
སྟོང་སྟག་བརྒྱ (100Thousands)				1	0	0,	0	0	0
ས་ཡ་གཅིག (1 Million)			1,	0	0	0,	0	0	0
ས་ཡ་བརྒྱ (10 Millions)		1	0,	0	0	0,	0	0	0
ས་ཡ་བརྒྱ (100 Millions)	1	0	0,	0	0	0,	0	0	0

སྦྱང་ཚན། ༡.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་བཟོད་པ་ཁག་ལ་འགྲིག་རྟགས་དང་རྟོ་རྟགས་གང་འོས་ཚུ་བ།

- ཀ) བོད་ལྷགས་དང་རྒྱ་གར་ལྷགས་ཀྱི་གྲངས་ཀ་སྟོག་སྟངས་གཅིག་པ་རེད།
- ཁ) གྲངས་སྟོག་སྟངས་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་གྲངས་ཀ་འཁྱར་བ་འགོ་ཡི་ཡོད།
- ག) རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲངས་སྟོག་སྟངས་ལ་ཁྱི་གནས་དང་འབྲམ་གནས་མེད།
- ང) རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲངས་སྟོག་སྟངས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་དང་པོ་དེ་གཅིག་བཟུ། བཟུ་གསུམ་ཡིན།
- ཅ) རྒྱ་གར་གྱི་གྲངས་སྟོག་སྟངས་སྡེ་ཚན་གསུམ་དུ་སྟེན་ཡོད།

༢༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་རྣམས་རྒྱ་གར་གྱི་གྲངས་ཀའི་གནས་ཐོབ་ལྟར་བྲིས།

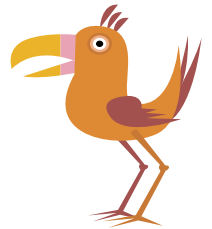
ཀ) 19900	ཁ) 70009	ག) 97691	ང) 791108
ཅ) 988700	ཆ) 3542424	ཇ) 7800009	ཉ) 899657399

༣༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་རྣམས་བཀྲལ་གྲངས་ཐོག་བྲིས།

ཀ) 2777	ཁ) 4008	ག) 50558	ང) 88899

༤༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་རྣམས་བསྟུས་ནས་བྲིས།

- ཀ) $8000 + 500 + 70 + 4$
- ཁ) $9000 + 300 + 40 + 1$
- ག) $(4 \times 1000) + (2 \times 100) + (5 \times 10) + (9 \times 1)$
- ང) ཁྱི་བྱས་པ་ 3 + རྟོ་བྱས་པ་ 4 + བཟུ་བྱས་པ་ 1 + གཅིག་བྱས་པ་ 6

༥༽ རྟོ་རྟགས་ནང་གི་གྲངས་དེའི་གནས་དང་གནས་ཐོབ་བྲིས།

ཀ) 3 5 8(7)1	ཁ) 5 7 8(9)2 3	ག) 7(5)2 0 1	ང) (9)0 5 7 0

1.3 ཆ་གྲངས་དང་ཡ་གྲངས།

གྲངས་ཀ་གང་ཞིག་ལ་ 2 གྱིས་མྱོལ་བའོ་སྤྱབ་ན། གྲངས་ཀ་དེ་ལ་ཆ་གྲངས་ (Even number) དང་། གྲངས་ཀ་གང་ཞིག་ལ་ 2 གྱིས་མྱོལ་བའོ་མ་སྤྱབ་ན། གྲངས་ཀ་དེ་ལ་ཡ་གྲངས་ (Odd number) ཟེར།

དཔེར་ན། 2, 4, 6, 8 རོགས་ལ་ 2 གྱིས་མྱོལ་བའོ་སྤྱབ་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ 1, 3, 5, 7, རོགས་ལ་ 2 གྱིས་མྱོལ་བའོ་མ་སྤྱབ་ལྟ་བུ་ལོ།

རྩིས་དཔེ།

གཤམ་གསལ་དངོས་པོ་ཁག་ལས་ཆ་དང་ཡ་གང་ཡིན་གྱོས་སྟུང་གྱིས་དང་།

ལག་སྤྱབ་སྟེ།	ཆ།	ཡ།
	1	2
	$2 \times 1 = 2$	
	2	4
	$2 \times 2 = 4$	
	3	6
	$2 \times 3 = 6$	
	4	8
	$2 \times 4 = 8$	

གཤམ་གསལ་རེ་བྱ་མིག་ནང་གི་གྲངས་ཀ་ལས་ཆ་གྲངས་དང་ཡ་གྲངས་གང་ཡིན་སྟོང་དང་།

7	8	9	11	13	14	17	21	24	25
27	28	30	31	33	34	36	38	40	42
43	44	46	47	49	50	52	55	65	70

སློབ་ཚན། ༡.༡

༡) 20 ན་ 80 བར་གྱི་ཆ་གྲངས་དང་ཡ་གྲངས་ནམས་སོ་སོར་སྟོན།

༢) བར་སྟོང་སྟོངས།

ཀ) ཆ་གྲངས་ + ཆ་གྲངས་ = གྲངས།

ཁ) ཆ་གྲངས་ + ཡ་གྲངས་ = གྲངས།

ག) ཡ་གྲངས་ + ཡ་གྲངས་ = གྲངས།

༣) གཤམ་གསལ་རེ་བྱ་མིག་སྟོངས།

ལྟ་མ།	ཆ།	ཡ།
	3	6
	$3 \times 2 = 6$	
		
		
		

1.3 ལྷབ་གྲངས་དང་བཤོད་གྲངས།

གོ་དོན། - གྲངས་ཤིག་གིས་གྲངས་གཞན་ཞིག་བཤོས་ལྷག་མེད་པར་བཤོད་ཐུབ་ན་བཤོ་བྱ་དེ་ལྷབ་གྲངས་(Multiple)དང་། བཤོད་བྱེད་དང་བཤོས་ཐོབ་གཉིས་དེའི་བཤོད་གྲངས་(Factor)ཡིན།

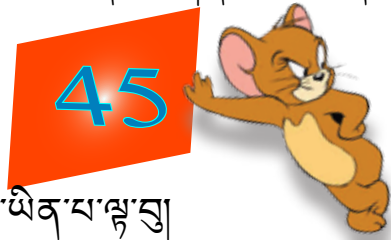
བྱེད་སྒྲིག་ དགེ་ཆུན་གྱིས་སློབ་མ་རེར་གྲངས་ཀྱི་ཤོག་བྱང་རེ་གནང་སྟེ། སློབ་ཕྲུག་རང་རང་གི་ཤོག་བྱང་ཐོག་གི་གྲངས་དེའི་ལྷབ་གྲངས་གསུམ་ཙམ་དང་བཤོད་གྲངས་བཅས་འཆོལ་དགོས་པའི་བཀའ་གནང་དགོས།

དེ་རྗེས་གྲངས་གནས་ཆེ་ཅུ་བརྟེན་སྟེ་བསྐྱབས་ཐེན་པའི་ལྷབ་གྲངས་དང་བཤོད་གྲངས་བྲན་གསེལ་གསུང་པོ་མ་བྱུང་བར་བྱེད་སྒྲིག་སྟེ་སྟེལ་དགོས།

དཔེར་ན། ཤོག་བྱང་ཐོག་གི་གྲངས་དེ་ 45 ཡིན་ན།

དེའི་ལྷབ་གྲངས་ནི་ = 45, 90, 135 སྟགས་དང་།

དེའི་བཤོད་གྲངས་ནི་ = 1, 3, 5, 9, 15, 45 བཅས་ཡིན་པ་ལྟ་བུ།

* ཤོད་གི་བྱེད་སྒྲིག་དེ་བཞིན་གཞི་རྩའི་ལྷབ་གྲངས་དང་བཤོད་གྲངས་འཆོལ་སྒྲངས་ཡིན་པས། སློབ་མ་དང་དགེ་ཆུན་མཉམ་ལས་གྱིས་བྱེད་སྒྲིག་སྟེལ་དགོས།

རྩིས་དཔེ།

གཤམ་གསལ་གྲངས་རྣམས་ཀྱི་ལྷབ་གྲངས་ལྟ་བུ་དང་བཤོད་གྲངས་ཆོལ།

3 དང་ 8,

3 གི་ལྷབ་གྲངས་ནི། 3, 6, 9, 12, 15.....

3 གི་བཤོད་གྲངས་ནི། 1, 3

8 ཀྱི་ལྷབ་གྲངས་ནི། 8, 16, 24, 32, 40.....

8 ཀྱི་བཤོད་གྲངས་ནི། 1, 2, 4, 8

སྦྱང་ཚན། ༡.༩

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ནམས་ཀྱི་ལྷ་བ་གྲངས་ལྟ་རེ་ཆོལ།

ཀ) 2	ཁ) 3	ག) 7	ང) 9	ཅ) 10
ཆ) 12	ད) 14	ཉ) 20	ཏ) 22	ཐ) 30

༢༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ནམས་ཀྱི་བཞོད་གྲངས་ཆོལ།

ཀ) 6	ཁ) 12	ག) 45	ང) 54	ཅ) 60
ཆ) 91	ད) 48	ཉ) 72	ཏ) 96	ཐ) 80

༡.༩ རྒྱ་གྲངས་དང་འདྲ་གྲངས།

དགེ་ལྷན་གྱིས་ཐོང་
གི་ལྷ་བ་གྲངས་དང་
བཞོད་གྲངས་ཀྱི་བྱེད་
སྒྲིལ་བུའི་ཐབས་ལམ་
རྒྱ་དེ་སློབ་སྦྱོང་གི་
ནམས་ལ་རྒྱ་གྲངས་
དང་འདྲ་གྲངས་ཀྱི་རོ་
སློབ་གནང་དགོས།

གཅིག་དང་གྲངས་ཀ་རང་ཉིད་ནི།
གྲངས་ཀ་སོ་སོའི་བཞོད་གྲངས་ཡིན།
གལ་ཏེ་གྲངས་ཀྱི་བཞོད་གྲངས་སྟུ།
གཅིག་དང་གྲངས་ཀ་རང་ཉིད་ལས།
གཞན་མེད་གྲངས་དེ་རྒྱ་གྲངས་ཡིན།
འོན་ཀྱང་གྲངས་ཀྱི་བཞོད་གྲངས་སྟུ།
གཉིས་ལས་མང་བའི་གྲངས་ཀ་ལ།
འདྲ་གྲངས་ཞེས་དང་གཅིག་ལ་ནི།
བཞོད་གྲངས་གཅིག་ལས་མེད་པས་ན།
རྒྱ་གྲངས་མིན་ལ་འདྲ་གྲངས་མིན།

15 དང་ 30, 75 བཅས་ཀྱི་གཤམ་གསལ་བཤོད་གྲངས་ཁག་ལས་ད་ཆོས་གང་ཤེས་ཀྱི་འདུག་གས།

15 ཡི་བཤོད་གྲངས། 1, 3, 5, 15
 30 ཡི་བཤོད་གྲངས། 1, 2, 3, 5, 6, 10, 15, 30
 75 ཡི་བཤོད་གྲངས། 1, 3, 5, 15, 25, 75

ད་ཆོས་ཤེས་པ་ནི། 1 དང་གྲངས་ཀ་རང་ཉིད་ནི། གྲངས་ཀ་སོ་སོའི་བཤོད་གྲངས་ཡིན།

2, 3, 5, 7, 11, 13, ... སྟགས་ལ་བཤོད་གྲངས་གཉིས་མ་གཏོགས་མེད།
 དེ་གཉིས་ནི་ 1 དང་གྲངས་ཀ་རང་ཉིད་ཡིན། དེ་ལྟ་བུའི་གྲངས་ལ་རྒྱ་གྲངས་
 (Prime Number) ཟེའ།

4, 6, 8, 9, 10, 12, ... སྟགས་ལ་བཤོད་གྲངས་གཉིས་ལས་མང་བ་ཡོད་
 པས། གྲངས་ཀ་དེ་རིགས་ལ་འདུ་གྲངས་ (Composite Number) ཟེའ། འོན་
 ཏེ། 1 ལ་བཤོད་གྲངས་གཉིས་ལས་ཉུང་བས། དེ་ནི་རྒྱ་གྲངས་མིན་ལ་འདུ་
 གྲངས་ཀྱང་མིན།

རྒྱུ་རྐྱེན་

གཤམ་གསལ་གྲངས་ཀ་ཁག་ལས་རྒྱ་གྲངས་དང་འདུ་གྲངས་གང་ཡིན་ལྟོས།

10, 37, 59, 88, 107, 221, 1053

- ༡། 10 ཡི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1, 2, 5, 10 ཡིན་པས། དེ་འདུ་གྲངས་ཡིན།
- ༢། 37 གྱི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1 དང་ 37 ཁོ་ན་ཡིན་པས། དེ་རྒྱ་གྲངས་ཡིན།
- ༣། 59 ཡི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1 དང་ 59 ཁོ་ན་ཡིན་པས། དེ་རྒྱ་གྲངས་ཡིན།
- ༤། 88 གྱི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1, 2, 4, 8, ... སྟགས་ཡིན་པས། དེ་འདུ་གྲངས་ཡིན།
- ༥། 107 གྱི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1, 107 ཁོ་ན་ཡིན་པས། དེ་རྒྱ་གྲངས་ཡིན།
- ༦། 221 གྱི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1, 13, 17, ... སྟགས་ཡིན་པས། དེ་འདུ་གྲངས་ཡིན།
- ༧། 1053 གྱི་བཤོད་གྲངས་ནི་ 1 དང་གྲངས་རང་ཉིད་ཟུང་། 13 དང་ 18 ཡོད་པས། དེ་
 འདུ་གྲངས་ཡིན།

གཤམ་གསལ་རེའུ་མིག་གི་རྒྱ་གྲངས་དང་འདུ་གྲངས་འཆོལ་ཐབས་ལ་ལྟོས་དང་།

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

- ༡། 1 བོ་རྒྱ་གྲངས་དང་འདྲ་གྲངས་གང་ཡང་མིན།
 ༢། ལྷ་གྲུའི་ནང་ཡོད་པའི་གྲངས་ཚང་མ་རྒྱ་གྲངས་ཡིན།
 ༣། སྒྲིབ་ཚན་དང་པོའི་གྲངས་ཚང་མ་འདྲ་གྲངས་ཡིན།
 ༤། 2 བོ་རྒྱ་གྲངས་ཚུང་ཤོས་དང་། ཆ་གྲངས་ཡིན་པའི་རྒྱ་གྲངས་ཁོ་ན་དེ་རེད།

རྒྱ་གྲངས་ ༡.༥

༡༽ གཤམ་གསལ་ཁག་ལས་རྒྱ་གྲངས་དང་འདྲ་གྲངས་གང་ཡིན་ཆོལ།

- ཀ) 27 ཁ) 89 ག) 77 གྷ) 99 ང) 53
 ཅ) 101 ཆ) 311 ཇ) 233 ཈) 419 ཉ) 515

༢༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཁག་དབར་གྱི་རྒྱ་གྲངས་ནམས་བྲིས།

- ཀ) 4 དང་ 12 ཁ) 15 དང་ 22 ག) 1 དང་ 9 གྷ) 90 དང་ 102
 ང) 50 དང་ 62 ཅ) 104 དང་ 115 ཆ) 95 དང་ 109 ཇ) 33 དང་ 42
 ཈) 41 དང་ 51 ཉ) 88 དང་ 98 ཏ) 111 དང་ 122 ཐ) 140 དང་ 149

བྱང་མཁོ

༡༽ སློབ་མས་གནས་ཐོབ་མཆོན་པར་བྱེད་པ།

- ཀ། དགོས་མཁོ - ཀླབ་སྒྲུག་ལ། (བར་ཆོག)
- ཁ། དགོ་ཆུན་གྱིས་སློབ་ཕྱག་རྣམས་སྡེ་ཆོན་ཁག་ལ་བགོས་ཏེ་གནས་ཐོབ་གྱི་གྲངས་ཆད་མཆོན་པའི་བྱང་སྒྲིའི་གོ་རིམ་ཁག་འབྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།
- ག། སྡེ་ཆོན་སོ་སོའི་སློབ་མ་རྣམས་ལ་ཤོག་བྱང་སྒྲིའི་པ་རེ་སྒྲུང་དེ་གཅིག་གནས་དང་། བརྒྱ་གནས། བརྒྱ་གནས་སོགས་གྲངས་གནས་སུ་ལང་འཇུག་དགོས།
- ང། དགོ་ཆུན་གྱིས་ནག་པར་སྒྲིའི་གྲངས་ཤིག་བྲིས་མ་ཐག གྲངས་དེ་སྡེ་ཆོན་གང་རུང་ཞིག་ལ་གནས་ཐོབ་བཟོར་འཇུག་པ་དང་། སྡེ་ཆོན་དེའི་སློབ་མས་རང་རང་གི་ཤོག་བྱང་ཐོག་ཡང་གི་བྲིས་ཏེ་སྒྲིའི་དགོས། བར་ཆོག་ཐོབ་གནས་སུ་ཀླབ་སྒྲུག་ལ་འཇོག་དགོས།
- ཅ། དེ་ལྟར་སྡེ་ཆོན་སུ་མཁྱོགས་བལྟ་དགོས།

༡༽ འཆག་བྲིས་བྱས་ནས་གནས་ཐོབ་བཟོ་བ།

- ཀ། དགོས་མཁོ - ཆོན་ཁ་ཅན་གྱི་ཞ་སྒྲུག་ འཆག་བྲིས། (stencil) ཡང་གི་ཤོག་བྱང་འགའ་ཞིག
- ཁ། དགོ་ཆུན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་སྡེ་ཆོན་ཁག་ལ་བགོས་ཏེ་བྱང་སྒྲིའི་གོ་རིམ་འབྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།
- ག། སྡེ་ཆོན་ཁག་གིས་ཡང་གི་ཤོག་བྱང་གཉིས་རེ་བསྒྲུག་རྒྱ་དང་། འཆག་རྒྱག་ཐིག་ཤིང་བེད་སྤྱད་དེ་ཆོན་ཁ་ཅན་གྱི་ཞ་སྒྲུག་གིས་གྲངས་རྣམས་མ་ཞོར་བར་ཤོག་བྱང་སྒྲིའི་འཆག་བྲིས་བརྒྱབ་དགོས།
- ང། གྲངས་དེ་དག་བོད་ལྷགས་ལྟར་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འབྲི་དགོས།
- ཅ། གྲངས་དེ་དག་བཟུལ་བའི་རྣམ་པའི་ཐོག་འབྲི་དགོས།
- ཆ། གྲངས་དེ་དག་བོད་ལྷགས་དང་རྒྱ་གར་ལྷགས། རྒྱལ་སྤྱིའི་ལྷགས་བཅས་སོ་སོའི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག་བཟོ་དགོས།

བྱང་ལས་ཁག						
༡	2 7 6 0 2 0 0					
༡	ས་ཡ་གཉིས་བདུན་འབུམ་ དྲུག་ཁྱིམ་སྒྲིའི་མེད་ཉིས་བརྒྱ					
༡	$2000000 + 700000 + 60000 + 200 = 2760200$					
༩	Mil- lions	Thousands			Ones	
༩	M	HT	TTH	Th	H	T O
༩	2,	7	6	0,	2	0 0

སློབ་ཚན་གཉིས་པ།

ལྟུང་རྒྱུ་དང་བཞོད་རྒྱུ། Multiplication and Division

གཤམ་གསལ་སྒྱུར་བཞོད་ཀྱི་རྒྱུ་གཞི་
ལག་དྲན་གསེ་གྱིས་དང་།

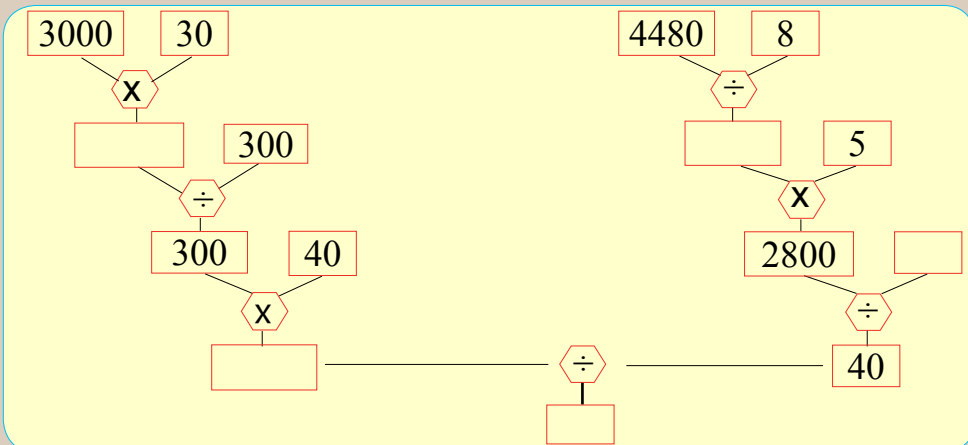
$$\begin{array}{r} 5179 \\ \times 15 \\ \hline 25895 \\ +51790 \\ \hline 77685 \end{array}$$

$$\begin{aligned} 215 \times 5 &= (200 + 10 + 5) \times 5 \\ &= (200 \times 5) + (10 \times 5) + (5 \times 5) \\ &= 1000 + 50 + 25 \\ &= 1075 \end{aligned}$$

$$\begin{array}{r} 224 \\ 4 \overline{) 896} \\ \underline{-800} \\ 96 \\ \underline{-80} \\ 16 \\ \underline{-16} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{aligned} 1368 \div 4 &= (1000 + 300 + 60 + 8) \div 4 \\ &= (1000 \div 4) + (300 \div 4) + (60 \div 4) + (8 \div 4) \\ &= 250 + 75 + 15 + 2 \\ &= 342 \end{aligned}$$

གཤམ་གསལ་སྒྱུར་བཞོད་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་དེ་དག་ཀྱི་དང་སློབ་མ་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་བྱ་དགོས།

སློབ་ཚན་འདི་འགོ་མ་བཅུགས་སྔོན་དུ་བསྐྱབས་ཟིན་པའི་ལྟུང་བཞོད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་དྲན་གསེ་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེ།

༡.༡) ལྷ་རྩིས།

ང་ཚོས་འདྲིན་རིམ་གསུམ་པར་གནས་གཉིས་གྲངས་ཀྱིས་གནས་མང་གྲངས་ལ་ལྷ་རྩིས་སྤངས་བསྐྱབས་ཡོད་པས། གཤམ་གསལ་རྩིས་གཞི་ཁག་བརྒྱད་དེ་དག་བྲན་གསོ་ཀྱིས་དང་།

$$0 \times 9$$

$$1970 \times 0$$

$$1 \times 97$$

$$97 \times 1$$

$$180 \times 20$$

$$2495 \times 30$$

$$3747 \times 10$$

$$6500 \times 30$$

$$\begin{array}{r} 975 \\ \times 11 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2370 \\ \times 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 30125 \\ \times 21 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76109 \\ \times 32 \\ \hline \end{array}$$

གནས་གསུམ་གྲངས་ཀྱིས་གནས་མང་གྲངས་ལ་བསྐྱར་བ།

རྩིས་དཔེ།

$$\begin{array}{r} \textcircled{3} \textcircled{5} \textcircled{1} \\ 648 \\ \times 127 \\ \hline 4536 \\ 12960 \\ + 64800 \\ \hline 82296 \end{array}$$

(100 + 20 + 7)

648 x 7

648 x 20

648 x 100

$$\begin{array}{r} 3480 \\ \times 260 \\ \hline 0000 \\ 208800 \\ + 696000 \\ \hline 904800 \end{array}$$

(200 + 60 + 0)

3480 x 0

3480 x 60

3480 x 200

ང་ཚོས་གནས་འགྲིལ་བའི་སྐབས། གོང་འགྲིལ་གྱི་གནས་དེ་བྱར་དུ་འབྲི་མི་དགོས་པ་གཙོ་འདྲིན་བྱོས།

$$\begin{array}{r}
 5283 \\
 \times 144 \\
 \hline
 21132 \leftarrow 5283 \times 4 \\
 211320 \leftarrow 5283 \times 40 \\
 +528300 \leftarrow 5283 \times 100 \\
 \hline
 760752
 \end{array}$$

(100 + 40 + 4)

$$\begin{array}{r}
 6092 \\
 \times 205 \\
 \hline
 30460 \leftarrow 6092 \times 5 \\
 00000 \leftarrow 6092 \times 0 \\
 +1218400 \leftarrow 6092 \times 200 \\
 \hline
 1248860
 \end{array}$$

(200 + 0 + 5)

སྒྲིབ་ཆོས། ༡.༡

༡) ངག་ཅིས་སྒྲིབ།

ཀ) 150×8

ཁ) 200×12

ག) 359×20

ང) 1000×55

ཅ) 3900×6

ཆ) 4000×11

༢) བསྒྲིབ་སྒྲིབ་ཆོས།

ཀ)
$$\begin{array}{r}
 273 \\
 \times 230 \\
 \hline
 \end{array}$$

ཁ)
$$\begin{array}{r}
 906 \\
 \times 172 \\
 \hline
 \end{array}$$

ག)
$$\begin{array}{r}
 1509 \\
 \times 210 \\
 \hline
 \end{array}$$

ང)
$$\begin{array}{r}
 5800 \\
 \times 203 \\
 \hline
 \end{array}$$

ཅ)
$$\begin{array}{r}
 8550 \\
 \times 170 \\
 \hline
 \end{array}$$

ཆ)
$$\begin{array}{r}
 9079 \\
 \times 342 \\
 \hline
 \end{array}$$

ཇ)
$$\begin{array}{r}
 16007 \\
 \times 321 \\
 \hline
 \end{array}$$

ཉ)
$$\begin{array}{r}
 37398 \\
 \times 132 \\
 \hline
 \end{array}$$

ད)
$$\begin{array}{r}
 78101 \\
 \times 210 \\
 \hline
 \end{array}$$

༡༽ གཞུང་སྒྲིག་རྩིས་ཕྱི་ལོ་ཐོག་ནས་རྩིས།

ཀ) 320×102

ཁ) 534×280

ག) 990×770

ང) 12740×990

ཅ) 7080×207

ཆ) 9003×310

ཇ) 49650×105

ཉ) 53080×140

ད) 76891×212

༢༽ འགྲིག་ཉགས་དང་འོ་ར་ཉགས་ཐོབ།

ཀ) $929 \times 292 = 292 \times 929$

ཁ) $789590 \times 0 = 789590$

ག) $1274 \times 99 = 1275 \times 98$

ང) $9998 \times 0 = 0$

ཅ) $17809 \times 1 = 1 \times 17809$

ཆ) $1 \times 10009 = 0$

རྩིས་དཔེ།

༡) བཟླ་ཤིས་ཀྱིས་སྒྲ་རེར་པ་མས་གནང་བའི་ལག་དངུལ་ནས་ ₹50 གསོག་གི་ཡོད་པས།
དེ་ལྟར་སྒྲ་ 36 སོང་རྗེས་བཟླ་ཤིས་ཀྱིས་སྒྲ་ལྔ་འཛོད་གསོག་སྤྱོད་བཟ།

སྒྲ་རེར་བསགས་པའི་སྒྲ།

= ₹50

སྒྲ་ 36 ལ་བསགས་པའི་སྒྲ།

= 50×36

= ₹1800

ཡང་ན་

50

$\times 36$

1800

ལན། བཟླ་ཤིས་ཀྱིས་ལོ་ 3 སོང་རྗེས་ ₹1800 གསོག་སྤྱོད་བཟ།

༡) རྒྱ་སྐད་ཞིག་ནང་འབྲིག་གི་པོ་ལོ་ 425 ཡོད་ན། རྒྱ་སྐད་དེ་འདྲ་ 105 རྒྱ་སྐད་ཞིག་གི་པོ་ལོ་ག་ཚོ་ཡོད་དམ།

425
x 105
2125
0000
42500
44625

ལན། རྒྱ་སྐད་དེ་འདྲ་ 105 རྒྱ་སྐད་ཞིག་གི་པོ་ལོ་ 44625 ཡོད།

སྒྲིབ་ཆ་ན། ༡.༡

༡) དཔེ་ཆ་ཞིག་ལ་ཤོག་ངོས་ 575 ཡོད་ན། དཔེ་ཆ་དེ་འདྲ་ 32 ལ་ཤོག་ངོས་ག་ཚོ་ཡོད་དམ།

༢) དོན་གྲུབ་ཀྱི་པ་མས་ལྷ་རེ་ལྷ་པོ་ལས་ནས་ ₹2650 དངུལ་ཁང་དུ་བཅོལ་གནང་གི་ཡོད། ལོ་ 4 རྒྱ་སྐད་ཞིག་གི་ཚོ་ཡོད་དམ།

༣) འབྲིག་སྒྲིབ་ཅིག་ནང་གི་རིམ་ 355 ཡོད། འབྲིག་སྒྲིབ་དེ་འདྲ་ 102 རྒྱ་སྐད་ཞིག་གི་ཚོ་ཡོད་དམ།

༤) ཕུ་གུའི་རྒྱ་སྐད་ཞིག་ལ་རིན་གོང་ ₹2159 ཡོད། རྒྱ་སྐད་དེ་འདྲ་ 135 ཡི་རིན་འབབ་ག་ཚོ་ཡོད་དམ།

1.3 བཤོད་རྩིས།

ང་ཚོས་འཛིན་རིམ་གསུམ་པར་གནས་གཅིག་གྲངས་ཀྱིས་གནས་མང་གྲངས་ལ་བཤོད་བ་དང་། བཤོས་ལྷག་ཡོད་མེད་ཀྱི་བཤོད་རྩིས་བཅས་བསྟན་ཡོད། ད་ལྟ་གསུམ་གསལ་རྩིས་གཞི་ཁག་བརྒྱད་ནས་དེ་དག་བྲན་གསེ་གྱིས་དང་།

$$1990 \div 1 \quad 36 \div 12 \quad 161 \div 7 \quad 3200 \div 80$$

$$42000 \div 1200 \quad 185000 \div 185 \quad 568000 \div 20$$

$$4 \overline{)1784}$$

$$5 \overline{)2635}$$

$$6 \overline{)21594}$$

$$7 \overline{)8374}$$

$$3 \overline{)30729}$$

$$5 \overline{)50325}$$

$$8 \overline{)95600}$$

$$9 \overline{)98109}$$

གནས་གཉིས་གྲངས་ཀྱིས་གནས་མང་གྲངས་ལ་བཤོད་བ།

རྩིས་དཔེ།

$$\begin{array}{r} 541 \\ 12 \overline{)6492} \\ \underline{-60} \\ 49 \\ \underline{-48} \\ 12 \\ \underline{-12} \\ 0 \end{array}$$

བཤེར་རྩིས།

བཤོད་བྱ། = བཤོས་ཐོབ། $\times$ བཤོད་བྱེད། + བཤོས་ལྷག

$$6492 = 541 \times 12 + 0$$

$$6492 = 6492$$

$$\begin{array}{r} 31 \\ 32 \overline{)994} \\ \underline{-96} \\ 34 \\ \underline{-32} \\ 2 \end{array}$$

བཤེར་རྩིས།

བཤོད་བྱ། = བཤོས་ཐོབ། $\times$ བཤོད་བྱེད། + བཤོས་ལྷག

$$994 = 31 \times 32 + 2$$

$$994 = 992 + 2$$

$$994 = 994$$

ཅིས་དཔེ།

$$\begin{array}{r} 57 \\ 13 \overline{) 741} \\ \underline{-65} \\ 91 \\ \underline{-91} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ 27 \overline{) 867} \\ \underline{-81} \\ 57 \\ \underline{-54} \\ 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 421 \\ 83 \overline{) 34943} \\ \underline{-332} \\ 174 \\ \underline{-166} \\ 83 \\ \underline{-83} \\ 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2088 \\ 45 \overline{) 93973} \\ \underline{-90} \\ 397 \\ \underline{-360} \\ 373 \\ \underline{-360} \\ 13 \end{array}$$

ཕྱོད་ཆ་ན། ༡.༡

༡༽ དག་ཐོག་ནས་ཅིས།

ཀ) $400 \div 20$

ཁ) $610 \div 10$

ག) $330 \div 30$

ང) $12000 \div 12$

ཅ) $24240 \div 24$

ཆ) $727200 \div 72$

ཇ) $4040 \div 40$

ཉ) $56000 \div 80$

༢༽ བཞོས་ཐོབ་བཅའ་ཏེ་བཤེར་ཅིས་ཐོབ།

ཀ) $14 \overline{) 1554}$

ཁ) $15 \overline{) 3155}$

ག) $20 \overline{) 21580}$

ང) $31 \overline{) 70029}$

ཅ) $37 \overline{) 80970}$

ཆ) $17 \overline{) 135201}$

ཇ) $29 \overline{) 29290}$

ཉ) $45 \overline{) 338945}$

ད) $55 \overline{) 55055}$

མ) $42 \overline{) 86184}$

ན) $30 \overline{) 39030}$

ལ) $44 \overline{) 79288}$

༡༽ གཞུང་སློབ་ཆེས་གཞིའི་ཐོག་ནས་རྩིས།

- ཀ) $405 \div 80$ ཁ) $690 \div 14$ ག) $393 \div 33$ གྷ) $13055 \div 18$
 ང) $32040 \div 40$ ཅ) $130130 \div 13$ ཆ) $30150 \div 15$ ཇ) $90015 \div 18$
 ཉ) $41950 \div 20$ ཊ) $31250 \div 25$ ཋ) $82250 \div 35$ ཌ) $15525 \div 45$

༢༽ འགྲིག་ཏྲགས་དང་འོར་ཏྲགས་རྒྱུ་བ།

- ཀ) $206 \div 25 = 12$ ཁ) $79991 \div 1 = 79991$ ག) $38990 \div 38990 = 0$
 གྷ) $224 \div 224 = 1$ ང) $44 \div 5 = 51 \div 21$ ཅ) $89 \div 1 = 1 \div 89$

རྩིས་དཔེ།

༡) ཐང་དཔྱང་རྒྱང་འཁོར་ 35 ལ་ ₹44625 ཡིན་པས། ཐང་དཔྱང་རྒྱང་འཁོར་གཅིག་
ལ་སྒོར་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།

- ▶ ཐང་དཔྱང་རྒྱང་འཁོར་ 35 ལ་ = ₹44625
- ▶ ཐང་དཔྱང་རྒྱང་འཁོར་གཅིག་ལ་ = ₹44625 $\div$ 35

$ \begin{array}{r} 1275 \\ 35 \overline{) 44625} \\ \underline{-35} \\ 96 \\ \underline{-70} \\ 262 \\ \underline{-245} \\ 175 \\ \underline{-175} \\ 0 \end{array} $	བཞེས་རྩིས། $ \begin{array}{r} 1275 \\ \times 35 \\ \hline 6375 \\ +38250 \\ \hline 44625 \end{array} $
---	---

ལན། ཐང་དཔྱང་རྒྱང་འཁོར་གཅིག་ལ་ ₹1275 ཡིན།

༡) བཤོད་བྱེད་ 86 དང་། བཤོས་ཐོབ་ 91 བཤོས་ལྷག་ 6 བཅས་ཡིན་ན། བཤོ་བྱེད་
གྲངས་དེ་གང་ཡིན་ནམ།

➤ བཤོ་བྱ། = བཤོད་བྱེད། $\times$ བཤོས་ཐོབ། + བཤོས་ལྷག།

$$? = 86 \times 91 + 6$$

$$= 7826 + 6$$

$$= 7832$$

ལན། བཤོ་བྱེད་གྲངས་དེ་ 7832 ཡིན།

$$\begin{array}{r} 91 \\ 86 \overline{) 7832} \\ \underline{-774} \\ 92 \\ \underline{-86} \\ 6 \end{array}$$

ཕྱོད་ཆོས། ༡.༤

༡) རྟ་སྐྱེལ་སྐྱངས་འཁོར་གཅིག་ནང་འབྲས་དོ་པོ་ཆེ་བ་ 72 ཤོང་གི་ཡོད། འབྲས་དོ་པོ་
ཆེ་བ་ 71712 དཔོར་འདྲན་བྱེད་དགོས་ན། རྟ་སྐྱེལ་སྐྱངས་འཁོར་ག་ཆོད་དགོས་
སམ།

༢) བྱ་གསོ་ཁང་ཞིག་ལ་སྟོང་ 6560 ཡོད། སྟོང་ 12 རེ་ཤོག་སྐྱམ་གཅིག་ནང་ཐུམ་བྱ་
རྒྱག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ན། ཐུམ་བྱ་བརྒྱབ་པའི་ཤོག་སྐྱམ་ག་ཆོད་ཡོད་པ་དང་། སྟོང་ལྷག་
མ་ག་ཆོད་ཡོད་དམ།

༣) 62 ཀྱིས་གྲངས་ཤིག་ལ་བཤོད་སྐབས་157 དེ་བཤོས་ཐོབ་དང་། 6 དེ་བཤོས་ལྷག་
ཡིན་ན། གྲངས་དེ་གང་ཡིན་ནམ།

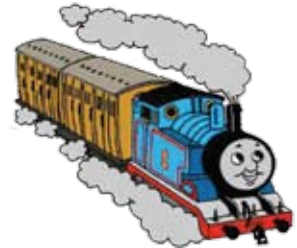
༤) བཤོད་ཆིས་ཀྱི་ངི་བ་ཞིག་ནང་བཤོད་བྱེད་ 123 དང་། བཤོས་ཐོབ་ 6419 བཤོས་

ལྷག་ 31 བཅས་ཡིན་ན། བཤོ་བྱའི་གྲངས་དེ་གང་ཡིན་ནམ།

༥༽ 185043 ལ་གྲངས་ཤིག་གིས་བཤོས་ན་བཤོས་ཐོབ་ 342 དང་། བཤོས་ལྷག་ 21 ཡིན་
པས། བཤོད་བྱེད་གྲངས་འཆོལ་དགོས།

༦༽ གྲངས་ཀ་གཉིས་ཀྱི་བསྐྱར་ཐོབ་ནི་ 1425 ཡིན། བསྐྱར་བྱ་ 25 ཡིན་ན། བསྐྱར་བྱེད་གྲངས་
གང་ཡིན།

༧༽ མི་ 45 ཡི་མེ་འཁོར་སྐྱ་ཆ་ནི་སྒྲོར་ 98550 ཡིན་ན། ཆ་སྟོམས་མི་རེ་མེ་འཁོར་སྐྱ་ཆ་
ག་ཆོད་སོང་ཡོད་དམ།

༨༽ ཁོར་ལུག་སྤྱང་སྒྲོབ་ཆོགས་པའི་ཆོགས་མི་ 52 གྱིས་སྤྱང་པོ་ 1092 བཅུགས་ཡོད་པས།
ཆོགས་མི་རེ་རེ་ཆ་སྟོམས་སྤྱང་པོ་ག་ཆོད་བཅུགས་ཡོད་དམ།

༡.༡ མགྲོགས་ཅིས།

གངས་བཀལ་ནས་མགྲོགས་ཅིས་རྒྱག་སྤངས།

$$\begin{aligned}
 &2075 \times 150 \\
 &= (2000 + 70 + 5) \times 150 \\
 &= 300000 + 10500 + 750 \\
 &= 311250 \\
 \\
 &4575 \times 212 \\
 &= (4000 + 500 + 70 + 5) \times 212 \\
 &= 848000 + 106000 + 14840 + 1060 \\
 &= 969900
 \end{aligned}$$

གངས་མཐའི་ལྷན་གོར་བསྐྱར་ནས་མགྲོགས་ཅིས་རྒྱག་སྤངས།

$$\begin{aligned}
 &720000 \times 500 && \text{བསྐྱར་བྱ་དང་སྐྱར་བྱ་} \\
 &(72 \times 5 = 360) && \text{བྱེད་གཉིས་ཀྱི་} \\
 &= 360000000 && \text{གཡས་ཕྱོགས་སུ་ལྷན་} \\
 & && \text{གོར་རི་ཡོད་ཐད་} \\
 &50000 \times 1400 && \text{ཀར་བསྐྱར་ཐོབ་ཀྱི་} \\
 &(5 \times 14 = 70) && \text{མཐར་བསྐྱར་དགོས།} \\
 &= 70000000
 \end{aligned}$$

བཤོ་བྱའི་གངས་བཀལ་ནས་མགྲོགས་ཅིས་རྒྱག་སྤངས།

$$\begin{aligned}
 &2980 \div 20 \\
 &= (2000 + 900 + 80) \div 20 \\
 &= 100 + 45 + 4 \\
 &= 149 \\
 \\
 &30390 \div 30 \\
 &= (30000 + 300 + 90) \div 30 \\
 &= 1000 + 10 + 3 \\
 &= 1013
 \end{aligned}$$

གངས་མཐའི་ལྷན་གོར་བསྐྱར་ནས་མགྲོགས་ཅིས་རྒྱག་སྤངས།

$$\begin{aligned}
 &480000 \div 600 && ༡ \text{ བཤོ་བྱ་དང་བཤོད་} \\
 &(48 \div 6 = 8) && \text{བྱེད་གཉིས་ཀྱི་གཡས་} \\
 &= 800 && \text{མཐའི་ལྷན་གོར་སུབ་} \\
 & && \text{ཀྱི།} \\
 &5500000 \div 550 && ༡ \text{ ཉེ་བལ་རི་ཡོད་ཐད་} \\
 &(55 \div 55 = 1) && \text{ཀར་བཤོས་ཐོབ་ཀྱི་} \\
 &= 10000 && \text{མཐར་བསྐྱར་ཀྱི།}
 \end{aligned}$$

གནས་ཐོབ་ང་མིག་བེད་སྤྱད་དེ་མགྲོགས་ཅིས་རྒྱག་སྤངས།

$$221 \times 39 = ?$$

	200	20	1	ཁྱོད་བསྡོམས།
30	$30 \times 200 = 6000$	$30 \times 20 = 600$	$30 \times 1 = 30$	$6000 + 600 + 30 = 6630$
9	$9 \times 200 = 1800$	$9 \times 20 = 180$	$9 \times 1 = 9$	$1800 + 180 + 9 = 1989$
དེར་བརྟེན། $221 \times 39 = 8619$				$6630 + 1989 = 8619$

སྦྱང་ཚན། ༡.༥

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་བཀྲལ་ནས་མཐུགས་རྩིས་ཚུ་བ།

ཀ) 2045×101

ཁ) 1421×310

ག) 4009×250

ང) 704×222

ཅ) 625×240

ཆ) 556×110

ཇ) $9170 \div 10$

ཉ) $4870 \div 20$

ད) $343 \div 30$

༢༽ གྲངས་མཐའི་ལྷན་ཀོར་བསྐྱར་ནས་མཐུགས་རྩིས་ཚུ་བ།

ཀ) 66000×110

ཁ) 222000×100

ག) 90000×120

ང) 41000×200

ཅ) 28000×700

ཆ) 7000×900

ཇ) $4500 \div 90$

ཉ) $320000 \div 80$

ད) $99000 \div 330$

མ) $88000 \div 440$

ད) $36000 \div 600$

ན) $550000 \div 550$

༣༽ གཤམ་གསལ་རེའུ་མིག་སྒྲོངས།

ཨང་།	བཤོ་བྲ།	བཤོད་བྱེད།	བཤོས་ཐོབ།	བཤོས་ལྷག
ཀ	436	10		6
ཁ	1850	100	18	
ག		100	91	85
ང	53200		5320	0

བྱེད་སྒྲིག་།

༡༽ རེ་བྱེད་མིག་ལེད་སྒྱུད་དེ་ལན་འདེབས་པ།

ཀ། དགོས་མཁོ་ - ཐིག་ཤིང་། གངས་ཀྱི་རེ་བྱེད་མིག་ ལྷན་བགོད་ཀྱི་རྩི་ཤོག་འགའ་ཞིག་

ཁ། དགོ་ཀན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་སྡེ་ཆོན་དུ་མར་བགོས་ཏེ་དགོས་ཆས་ཁག་སློད་པ་དང་།

བྱེད་སྒྲིག་གོ་རིམ་འགྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།

ག། དགོ་ཀན་གྱིས་རྩི་ཤོག་དེ་དག་ལེད་སྒྱུད་དེ་སྡེ་ཆོན་དང་པོ་ནས་རིམ་བཞིན་རྩི་བ་འདྲི་དགོས།

ང། སྡེ་ཆོན་སོ་སོས་གཤམ་གྱི་དཔེ་མཆོན་ལྷན་དགོ་ཀན་གྱི་རྩི་བར་ལན་འདེབས་གྱིས།

ཅ། དེ་ལྷན་སྡེ་ཆོན་ཆང་མས་རེ་བྱེད་མིག་ལེད་སྒྱུད་དེ་ལན་འདེབས་དགོས།

(མཆན།- སྡེ་ཆོན་སྤྱད་ཀྱང་ཅིས་བརྒྱབས་ནས་ལན་བཅོལ་མི་ཆོག་)

བརྒྱར་ཅིས་ཀྱི་རེ་བྱེད་མིག་										
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

7 x 4 = 28

56 ÷ 7 = 8

ཡང་ན།

7 ÷ 56

8 ÷ 56

༢༽ དཀའ་སྒྲིག་བསལ་བ།

ཀ། དགོས་མཁོ་- ལྷན་གྱི་ཤོག་བྱེད་འགའ་ཞིག་

ཁ། དགོ་ཀན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་སྡེ་ཆོན་ཁག་ལ་བགོས་ཏེ་བྱེད་སྒྲིག་གོ་རིམ་འགྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།

ག། སྡེ་ཆོན་གྱི་སློབ་མ་རེ་རེས་ལྷན་ཅིས་དང་བགོད་ཅིས་ཀྱི་ཡི་གེ་རི་ཅིས་གཞི་བཟོ་དགོས།

ང། སྡེ་ཆོན་དང་པོས་སྡེ་ཆོན་གཉིས་པར་རྩི་བ་གཏོང་སྐབས་སྡེ་ཆོན་དེའི་སློབ་མ་གཅིག་གིས་ལན་འདེབས་པ་དང་། དེ་ལྷན་རིམ་བཞིན་སློབ་ཕྲུག་ཆང་མར་གོ་སྐབས་སློད་དགོས།

ལྷན་ཅིས་ཤོག་ངོས་ 720 ཡོད་པའི་སྒྱུད་དེ་བ་ཅིག་སློག་བཞིན་ཡོད། ཁོ་མོས་ཉིན་གཅིག་ལ་ཤོག་ངོས་ 80 ལྷན་སྐབས་པས། ལྷན་དེ་བ་དེ་བསྐབས་པར་ཉིན་གཅིག་འགོར་རམ།

ལན། ལྷན་དེ་བ་དེ་བསྐབས་པར་ཉིན་ 9 འགོར་གྱི་རེད།

སློབ་ཚན་གསུམ་པ།

དུས་ཚོད། Time

ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ཚུ་ཚོད་ 1 ལ་སྐར་མ་ 60 དང་། སྐར་མ་ 60 དེ་དུམ་བྱ་གཅིག་
མཚུངས་བཞི་ལ་བཏང་ན། དུམ་བྱ་གཅིག་ལ་སྐར་མ་ 15 ཡོད་པས། སྐར་མ་ 15 དང་ཚུ་
ཚོད་གཅིག་གི་བཞི་ཆ་གཅིག་མཚུངས་པ་ཡིན།

དེས་ན། $12:15 = 12$ ཡོལ་ནས་སྐར་མ་ 15

$12:30 =$ ཚུ་ཚོད་ 12 དང་ཕྱེད་ཀ

$11:45 =$ ཚུ་ཚོད་ 12 ཟིན་པར་སྐར་མ་ 15 ཡོན་ཞེས་སྒྲིག་དགོས།

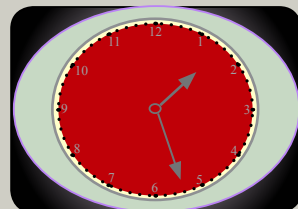

ཚུ་ཚོད་འདིའི་ངོས་སུ་རེ་མན་ཨང་གི་བྲིས་ཡོད་
པ་དང་། ཚུ་ཚོད་ཀྱི་མདའ་དེ་ཚུ་ཚོད་ 10 དང་
11 གི་དབར་དང་། སྐར་མའི་མདའ་དེ་ཚུ་ཚོད་
6 པའི་སྤྱིང་ཡོད།

ཚུ་ཚོད་ཀྱི་གནས་གང་རུང་གཉིས་ཀྱི་དབར་དུ་
སྐར་མ་ 5 རེ་ཡོད་པ་ང་ཚོས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད།

དེ་ལྟར་ན། $6 \times 5 =$ སྐར་མ་ 30

ཚུ་ཚོད་ནི་ 10:30

ཚུ་ཚོད་འདིའི་ངོས་སུ་ཉིན་དུ་ཨ་ར་བེག་གི་
ཨང་གི་བྲིས་ཡོད་པ་དང་། ཚུ་ཚོད་ཀྱི་མདའ་དེ་
ཚུ་ཚོད་ 1 དང་ 2 པའི་དབར་དང་། སྐར་མའི་
མདའ་དེ་ཚུ་ཚོད་ 5 པ་ཡོལ་ཉེ་ཆོག་ 2 པའི་
མཚམས་ན་ཡོད།

དེ་ལྟར་ན། $5 \times 5 + 2 =$ སྐར་མ་ 27

ཚུ་ཚོད་ནི་ 1:27

གཤམ་གསལ་རྣམས་ངག་ཐོག་ནས་ལན་རྒྱུ་ལ།

1) ཚུ་ཚོད་ 1 ལ་སྐར་མ་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

2) སྐར་མ་ 120 ལ་ཚུ་ཚོད་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

3) སྐར་ཆ་ 360 ལ་སྐར་མ་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

4) ཉིན་ཞག་ 1 ལ་ཚུ་ཚོད་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

5) ཚུ་ཚོད་ 72 ལ་ཉིན་ཞག་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

6) གཤམ་གྱི་ཚུ་ཚོད་རྣམས་སྒྲིགས་དང་།

ཀ) 6:45

ཁ) 7:30

ག) 1:00

ང) 2:15

ཅ) 8:20

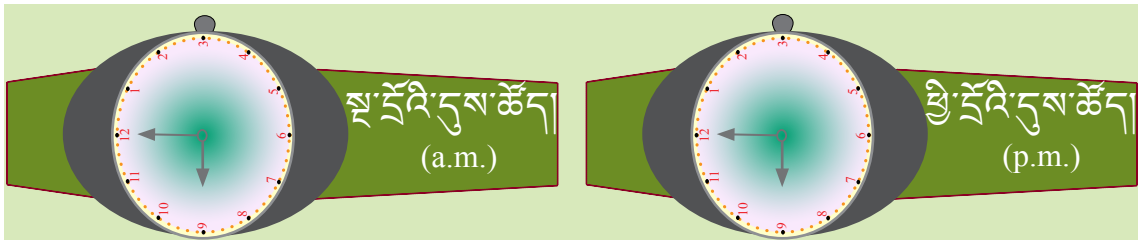
ཆ) 11:15

ཇ) 12:03

ཉ) 9:55

བྱེད་སྒོ་འདི་བཞིན་དགོ་ཆེན་གྱི་ལམ་སྟོན་འོག་སློབ་སྤྲུག་ཚང་མ་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་དགོས།

༡.༡ a.m. དང་ p.m. བེད་སྤྱད་བྱེད་སྒྲུབ་ས།

ཆུ་ཚོད་ 9 པ་དེ་ཞོགས་པའི་ཆུ་ཚོད་ 9(a.m.) དང་། ཡང་ན་དགོང་ཏུས་ཚེད་ 9(p.m.) གང་རུང་ཡིན་སྲིད།མདའ་གཉིས་གྱི་གནས་ས་གཅིག་པ་ཡིན་ནའང་།དེའི་དབར་ཆུ་ཚོད་ 12 གྱི་བྱང་པར་ཡོད།

མཚན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 ནས་ཉིན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 བར་གྱི་ཏུས་ཚེད་ལ་ a.m. (ante meridian) ཡིས་མཚོན་པ་དང་། ཉིན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 ནས་མཚན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 བར་གྱི་ཏུས་ཚེད་ལ་ p.m. (post meridian) ཡིས་མཚོན། དེ་བཞིན་ 12 noon ལ་ཉིན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 དང་། 12 mid night ལ་མཚན་གྲང་ཆུ་ཚོད་ 12 ཞེས་སྦྱར་དགོས་སོ།

སློབ་མ་ནམས་སྡེ་ཚན་ཏུ་བགོས་ཏེ་གཤམ་གྱི་ངི་བ་ལྷ་བུའི་བྱེད་སློའ་ལག་འཁྱིལ་གནང་དགོས།

- ༡) ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་ཐོག་སོ་བཟུ་ཡི་ཡོད་དམ།
- ༢) ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་ཐོག་ཞོགས་ཟས་བཟུ་ཡི་ཡོད།
- ༣) ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་ཐོག་ཨང་ཅིས་ཚོགས་སྤྱན་ཡོད་དམ།

བྱེད་སློའ་འདི་བཞིན་དག་ཅན་གྱིས་ལྷ་རྟོག་འོག་གནང་དགོས།

༡.༡ ཚུ་ཚོད་ 24 མཚོན་ཐབས།

གྲངས་འཛིན་ཚུ་ཚོད་ (Digital watch) གྱིས་དུས་ཚོད་ཚུ་ཚོད་ 24 ལྟོན་གྱི་
ཡོད་ལ། འབྲུལ་སྒྲུལ་རྒྱངས་འཁོར་དང་མེ་འཁོར། གནམ་གུ་སོགས་གྱི་ཐོན་དུས་དང་འབྱོར་
དུས་ཀྱང་ཚུ་ཚོད་ 24 ཡིས་མཚོན་གྱི་ཡོད། དེས་ན། ང་ཚོས་དུས་ཚོད་མཚོན་པའི་སྐབས་སུ་
ནོར་འཁྱུལ་མི་ཡོང་ཆེད། གཤམ་གསལ་ལྟར་ཚུ་ཚོད་ 24 ཡི་མཚོན་ཐབས་བེད་སྤྱོད་གཏོང་
དགོས།

ཚུ་ཚོད་12མཚོན་ཐབས།	ཚུ་ཚོད་ 24 མཚོན་ཐབས།	ཚུ་ཚོད་12མཚོན་ཐབས།	ཚུ་ཚོད་24མཚོན་ཐབས།
12 མཚན་གྲང་།	ཚུ་ཚོད་ 0000	12 ཉིན་གྲང་།	ཚུ་ཚོད་ 1200
1:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0100	1:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1300
2:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0200	2:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1400
3:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0300	3:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1500
4:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0400	4:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1600
5:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0500	5:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1700
6:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0600	6:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1800
7:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0700	7:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 1900
8:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0800	8:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 2000
9:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 0900	9:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 2100
10:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 1000	10:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 2200
11:00 a.m.	ཚུ་ཚོད་ 1100	11:00 p.m.	ཚུ་ཚོད་ 2300

ཅིས་དཔེ།

7:30 a.m. = ཚུ་ཚོད། 0730

5:40 a.m. = ཚུ་ཚོད། 0540

10:46 a.m. = ཚུ་ཚོད། 1046

10:50 p.m. = ཚུ་ཚོད། 2250

2:15 p.m. = ཚུ་ཚོད། 1415

6:30 p.m. = ཚུ་ཚོད། 1830

སྦྱང་ཆེན། ༡.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་ནམས་ཚུ་ཚོད་ 24 ཡི་མཚོན་སྐབས་ལྟར་བྲིས།

ཀ) 5:50 p.m.

ཁ) 5:55 a.m.

ག) 7:30 p.m.

ང) མཚན་གྲང་ 12

ཅ) 10:45 p.m.

ཆ) ཉིན་གྲང་ 12

ཇ) 11:20 p.m.

ཉ) 11:35 a.m.

ད) 4:15 a.m.

༡༽ གནམ་གསལ་ནམས་ཚུ་ཚོད་ 12 གྱི་མཚོན་སྒངས་ལྷར་བྲིས།

ཀ) ཚུ་ཚོད་ 0110	ཁ) ཚུ་ཚོད་ 2400	ག) ཚུ་ཚོད་ 2355	ང) ཚུ་ཚོད་ 0750
ཅ) ཚུ་ཚོད་ 0311	ཆ) ཚུ་ཚོད་ 0555	ཇ) ཚུ་ཚོད་ 0010	ཉ) ཚུ་ཚོད་ 0444
ད) ཚུ་ཚོད་ 2222	མ) ཚུ་ཚོད་ 0840	ད) ཚུ་ཚོད་ 1000	ན) ཚུ་ཚོད་ 2000

རྩིས་དཔེ།

༡) མེ་འཁོར་ཞིག་དི་ལྷི་མེ་འཁོར་འབབ་ཚུགས་ནས་ཚུ་ཚོད་ 1415 ཐོག་ཐོན་ཡོད་པས།
ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྒངས་བྱས་ན་ག་དུས་རེད་དམ།

ལན། ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྒངས་ལྷར་བྱས་ན་ 2:15p.m. རེད།

༢) བསམ་བློ་བ་ 4:30 p.m. ལ་ཀང་ཅིད་པོ་ལོའི་སྤྱང་བརྟེན་ལ་འགོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པས།
ཚུ་ཚོད་ 24 བཅི་སྒངས་བྱས་ན་ག་དུས་རེད་དམ།

ལན། ཚུ་ཚོད་ 24 བཅི་སྒངས་ལྷར་བྱས་ན་ 1630 རེད།

སྤྱང་ཆོད། ༡.༡

༡༽ གནམ་གསལ་ཚུ་ཚོད་ 1355 ཐོག་འཕུར་ཀྱི་ཡོད་ན། ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྒངས་
བྱས་ན་ག་དུས་རེད་དམ།

༢༽ ཚུ་ཚོད་ 1919 དེ་ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྒངས་ཐོག་ནས་བྲིས་ན་གང་འདྲ་རེད་དམ།

༣༽ མཚོ་མོས་དགོང་ལྷར་ཚུ་ཚོད་ 7 དང་བྱེད་ཀ་ནས་རང་སྤྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ན། ཚུ་
ཚོད་ 24 བཅི་སྒངས་བྱས་ན་ཁོ་མོའི་རང་སྤྱང་བྱེད་དུས་གང་ནས་རེད་དམ།

༤༽ མེ་འཁོར་ཞིག་ཚུ་ཚོད་ 1750 ཐོག་འཕྱོར་ཀྱི་ཡོད་པས། ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྒངས་
བྱས་ན་ག་དུས་རེད་དམ།

བྱེད་སྒྲིག་

༡) ཚུ་ཚོད་འབྲི་སྒྲིག་

- ཀ) དགོས་མཁོ་ ཤོག་བྱང་། ཚོན་སྒྲིག་ སློབ་འབྲི་ཡོ་
ཆས།
- ཁ) དགོ་ཚུན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་སྡེ་ཚན་དུ་བགོས་
ཏེ་བྱེད་སྒྲིག་འབྲེལ་བཤད་གནང་རྒྱ།
- ག) སྡེ་ཚན་ཁག་གིས་ཚོན་ཁྲ་བེད་སྤྱད་དེ་གྲངས་
འཛིན་ཚུ་ཚོད་དང་མདའ་འཁོར་ཚུ་ཚོད་(Ana-
log watch) གྱི་དཔེ་རིས་བཞི་ལྟེ་འབྲི་རྒྱ།
- ང) ཚུ་ཚོད་གྱི་དཔེ་རིས་དེ་དག་སྟེང་ཚུ་ཚོད་12
དང་ 24 བཅི་སྟངས་གཉིས་ཀ་ཡོད་དགོས།
- ཅ) སྡེ་ཚན་སོ་སོས་རེས་མོས་གྱིས་ཚུ་ཚོད་དཔེ་རིས་
སྟེང་གི་ཏུས་ཚོད་རྣམས་སྒྲིག་དགོས།

༡) ཚུ་ཚོད་12 དང་ 24 གང་བྱང་བཅི་སྟངས་སྤྱད་ནས་ལན་འདེབས་པའི་བྱེད་སྒྲིག་

- ཀ) དགོས་མཁོ་ སྒྲིག་གྲུ། ཤོག་སྟོང་འགའ་ཞིག་
- ཁ) དགོ་ཚུན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་སྡེ་ཚན་ལ་བགོས་ཏེ། སྡེ་ཚན་འགའ་རེས་ཚུ་ཚོད་12
བཅི་སྟངས་དང་འགའ་རེས་ཚུ་ཚོད་ 24 བཅི་སྟངས་ཐོག་ངེ་བ་ལྟེ་བཟོར་འཇུག་
དགོས།
- ག) སྡེ་ཚན་རེས་མོས་བཞིན་ཡར་ལངས་ཏེ་སྡེ་ཚན་གཞན་རྣམས་ལ་ངེ་བ་ལྟེ་པོ་རེ་འདྲི་
རྒྱ་དང་། སྡེ་ཚན་སུས་ལག་པ་སྟོན་ལ་བརྒྱངས་པ་དེར་གོ་སྐབས་སྟོན་དགོས། (གལ་
སྟོན་ལན་ནོར་ན་དེའི་རྗེས་དེར་གོ་སྐབས་གནང་དགོས།)

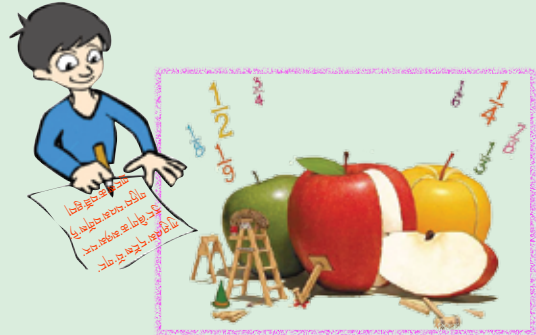

- ༡) 9:45p.m. ཚུ་ཚོད་ 24 བཅི་སྟངས་ཐོག་
ནས་བྲིས།
- ༡) 0015 དེ་ཚུ་ཚོད་ 12 བཅི་སྟངས་ཐོག་
ནས་ཐོད་དང་།
- ༡) ཡང་ཅིས་གྱི་ཚོགས་ཏུས་ཚུ་ཚོད་ག་ཏུས་
རེད་དམ།
- ༢) སློབ་ལྷན་ཚུ་ཚོད་ག་ཏུས་གོལ་གྱི་ཡོད་དམ།

སློབ་ཚན་བཞི་པ།

ཁྲུངས་ཆ། Fraction

༡.༡ ཁྲུངས་ཆའི་རིགས།

འདིན་རིམ་གསུམ་པར་ང་ཚོས་ཁྲུངས་ཆ་དེ་སྟོན་དང་ཁྲུངས་ཆའི་གོ་རིམ་སྒྲུངས་ཡོད།
འདིར་ཁྲུངས་ཆའི་རིགས་དང་དེ་དག་གི་འབྲེལ་བ་སོགས་སྒྲུང་རྒྱུ་ཡིན།

༡། ཁྲུངས་ཆ་དོན་མ།

$$\frac{3}{5} = \text{Diagram of a circle divided into 5 equal parts, with 3 parts shaded pink.}$$

$$\frac{4}{5} = \text{Diagram of a circle divided into 5 equal parts, with 4 parts shaded pink.}$$

$$\frac{2}{3} = \text{Diagram of a circle divided into 3 equal parts, with 2 parts shaded pink.}$$

གོང་གི་ཁྲུངས་ཆ་ཁག་ལས་ $\frac{3}{5}$ གི་མ་ཆ་ལས་བྱ་ཆ་ཆུང་བ་ཡོད་པས། ཁྲུངས་ཆ་དོན་མ་ (Proper fraction) ཟེར།

༢། ཁྲུངས་ཆ་བརྒྱུས་མ།

$$\frac{7}{5} = \text{Diagram showing one full circle and a circle divided into 5 equal parts, with 2 parts shaded pink.}$$

$$\frac{13}{5} = \text{Diagram showing two full circles and a circle divided into 5 equal parts, with 3 parts shaded pink.}$$

$$\frac{5}{5} = \text{Diagram of a circle divided into 5 equal parts, with all 5 parts shaded pink.}$$

གོང་གི་ཁྲུངས་ཆ་ཁག་ལས་ $\frac{7}{5}$ ལྟ་བུ་མ་ཆ་ལས་བྱ་ཆ་ཆེ་བ་དང་ $\frac{5}{5}$ ལྟ་བུ་གཅིག་མཚུངས་
ཡིན་པའི་ཁྲུངས་ཆ་དག་ལ་ཁྲུངས་ཆ་བརྒྱུས་མ་ (Improper fraction) ཟེར།

༣། ཁྲུངས་ཆ་སྒྲུགས་མ།

$$\frac{7}{5} = \frac{5}{5} + \frac{2}{5} = \text{circle} + \text{circle with 2/5 shaded} = 1\frac{2}{5}$$

$$\frac{13}{5} = \frac{5}{5} + \frac{5}{5} + \frac{3}{5} = \text{circle} + \text{circle} + \text{circle with 3/5 shaded} = 2\frac{3}{5}$$

གོང་གི་གྲངས་ཆ་(ལག་ལས་ $\frac{7}{5} = \frac{5}{5} + \frac{2}{5} = \text{circle} + \text{circle with 2/5 shaded}$ བེ་གྲངས་ཆ་བརྒྱུས་མའི་བྱ་བ་སྒྲངས་ཤིག་ཡིན་ཅིང་། དེ་གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མར་བྲིས་ན་ $1\frac{2}{5}$ ཡིན་པས། དེ་རིགས་ལ་ **གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མ་** (Mixed fractions) (གྲངས་ཆ་བརྒྱུས་མ་ཞིག་ཤིས་གྲངས་དང་གྲངས་ཆ་ངོ་མ་གཉིས་སྒྲགས་ནས་བྲིས་པ།) ཞེས་ཟེར།

༧། རིགས་མཐུན་པའི་གྲངས་ཆ་དང་རིགས་མི་མཐུན་པའི་གྲངས་ཆ།

$$\frac{1}{4} \quad \text{circle with 1/4 shaded}, \quad \frac{2}{4} \quad \text{circle with 2/4 shaded}, \quad \frac{3}{4} \quad \text{circle with 3/4 shaded}$$

གོང་གི་གྲངས་ཆ་གསུམ་ནི་ཆ་ཤས་ 4 ལ་གཅིག་མཚུངས་སུ་བགོས་ཡོད་པས། མ་ཆ་གཅིག་པའི་གྲངས་ཆ་ (like fractions) ཞེས་ཟེར།

$$\frac{1}{3} \quad \text{circle with 1/3 shaded}, \quad \frac{3}{4} \quad \text{circle with 3/4 shaded}, \quad \frac{2}{5} \quad \text{circle with 2/5 shaded}$$

གོང་གི་གྲངས་ཆ་གསུམ་ཆ་ཤས་གཅིག་མཚུངས་མ་ཡིན་པར་བགོས་ཡོད་པས། མ་ཆ་ཐ་དད་ཀྱི་ **གྲངས་ཆ་** (unlike fractions) ཞེས་ཟེར།

༨། གྲངས་ཆ་རྒྱུང་པ།

$$\frac{1}{3} \quad \text{circle with 1/3 shaded}, \quad \frac{1}{4} \quad \text{circle with 1/4 shaded}, \quad \frac{1}{5} \quad \text{circle with 1/5 shaded}$$

བྱ་ཆ་ 1 ཡིན་པའི་གྲངས་ཆ་ལ་གྲངས་ཆ་རྒྱུང་པ་ཟེར།

དཔེར་ན། $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}, \frac{1}{8}, \frac{1}{10}$ ལྟ་བུ་ཚང་མ་གྲངས་ཆ་རྒྱུང་པ་ (Unit fraction) ཡིན།

སྒྲིང་ཆ་ན། ༤.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་ལས་མ་ཆ་གཅིག་པའི་གྲངས་ཆ་དང་མ་ཆ་ཐ་དད་ཀྱི་གྲངས་ཆ་ངོས་བྱུངས།

$$ྐ) \frac{3}{4} དང་ \frac{2}{4}$$

$$ཁ) \frac{1}{5} དང་ \frac{7}{5}$$

$$ག) \frac{6}{8} དང་ \frac{6}{10}$$

$$ང) \frac{7}{3} དང་ \frac{1}{3}$$

$$ཅ) \frac{7}{9} དང་ \frac{9}{7}$$

$$ཆ) \frac{5}{7} དང་ \frac{9}{7}$$

$$ཇ) \frac{3}{3} དང་ \frac{4}{3}$$

$$ཉ) \frac{8}{5} དང་ \frac{8}{7}$$

$$ད) \frac{5}{6} དང་ \frac{6}{6}$$

༢༽ གཤམ་གསལ་རྣམས་ལས་གྲངས་ཆ་ངོ་མ་གང་དང་གྲངས་ཆ་བརྟུས་མ་གང་ཡིན་ཤོད།

$$\frac{2}{9}, \quad \frac{3}{2}, \quad \frac{5}{5}, \quad \frac{8}{9}, \quad \frac{1}{8}, \quad \frac{4}{10}$$

$$\frac{3}{7}, \quad \frac{1}{11}, \quad \frac{5}{3}, \quad \frac{10}{7}, \quad \frac{4}{5}, \quad \frac{1}{7}$$

༣༽ གཤམ་གསལ་རྣམས་ལས་གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མ་གང་དང་གང་ཡིན་ནམ།

$$2\frac{1}{9}, \quad \frac{4}{1}, \quad \frac{7}{7}, \quad 1\frac{3}{7}, \quad \frac{9}{4}, \quad 6\frac{1}{3}$$

$$4\frac{1}{5}, \quad \frac{11}{3}, \quad \frac{13}{8}, \quad 4\frac{1}{5}, \quad \frac{15}{7}, \quad 7\frac{2}{7}$$

༤.༡ གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མ་དང་གྲངས་ཆ་བརྟུས་མ་པན་ཚུན་པབ་སྒྱུར།

༡། གྲངས་ཆ་བརྟུས་མ་དེ་གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མར་སྒྱུར་སྟངས།

མ་ཆས་བྱ་ཆར་བཞོས་ཏེ་སྒྱུར་བབས།

$$\frac{21}{5} = 21 \div 5 =$$

$$\begin{array}{r} 4 \leftarrow \text{ཁྲིལ་གྲངས།} \\ \text{མ་ཆ།} \rightarrow 5 \overline{) 21} \\ \underline{-20} \\ 1 \leftarrow \text{བྱ་ཆ།} \end{array}$$

དེར་བརྟེན། $\frac{21}{5} = 4\frac{1}{5}$ རེད།

བྱ་ཆའི་གྲངས་བཟུལ་ཏེ་སྒྱུར་བབས།

$$\begin{aligned} \frac{21}{5} &= \frac{20+1}{5} \\ &= \frac{4\cancel{2}0}{\cancel{5}} + \frac{1}{5} \quad \text{རྒྱ་མཚན་ནི། } 4 = \frac{20}{5} \\ &= 4 + \frac{1}{5} \quad \text{ཡང་ན་ } 4\frac{1}{5} \\ \text{དེར་བརྟེན། } \frac{21}{5} &= 4\frac{1}{5} \text{ རེད།} \end{aligned}$$

༡། གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མ་དེ་གྲངས་ཆ་བརྒྱུས་མར་སྒྱུར་སྤངས།

མ་ཆས་ཁྲིལ་གྲངས་ལ་བསྒྱུར་བའི་ཕྱོད་གྲངས་དང་བྱ་ཆ་གཉིས་ཕྱིན་དགོས།

$$\begin{aligned} &4\frac{1}{5} \\ &= 4\frac{1}{5} \quad (4 \times 5 = 20) \\ &= \frac{20+1}{5} = \frac{21}{5} \end{aligned}$$

སྒྱུར་ཆན། ༤.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་ནམས་གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མར་སྒྱུར།

ཀ) $\frac{9}{4}$

ཁ) $\frac{16}{5}$

ག) $\frac{18}{7}$

ང) $\frac{41}{7}$

ཅ) $\frac{17}{8}$

ཆ) $\frac{59}{6}$

ཇ) $\frac{73}{9}$

ཉ) $\frac{81}{10}$

༡༽ གཤམ་གསལ་ནམས་གྲངས་ཆ་བརྒྱས་མར་སྒྱུར།

ཀ) $4\frac{1}{7}$

ཁ) $2\frac{3}{5}$

ག) $1\frac{1}{9}$

ང) $7\frac{2}{7}$

ཅ) $3\frac{1}{16}$

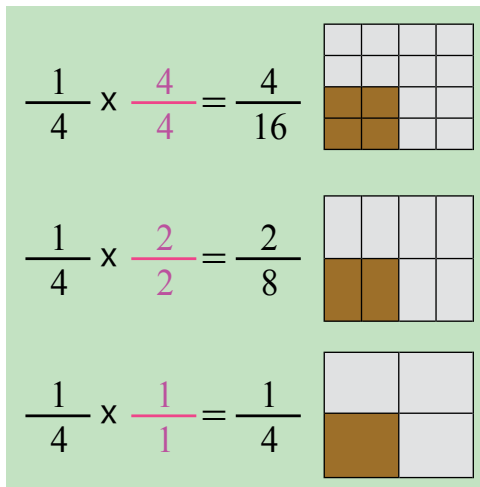
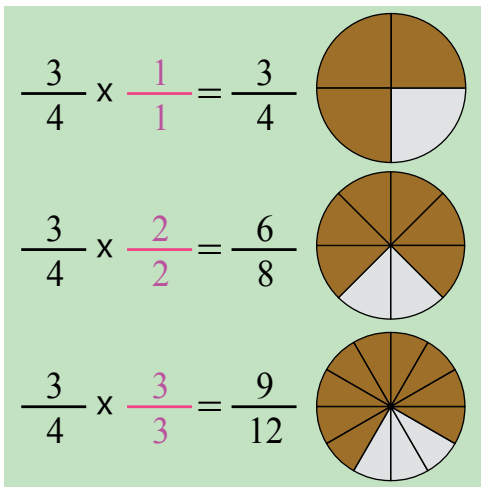
ཆ) $5\frac{2}{11}$

ཇ) $6\frac{1}{2}$

ཉ) $9\frac{1}{3}$

༡.༩ འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ།

གཤམ་གསལ་བཅོ་དབྱིབས་ཁག་ལས་ནག་གིས་བཏང་བའི་ཆ་ཤས་ལ་སྟོས་དང་།

གོང་གི་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆའི་དཔེ་རིས་གཉིས་ནང་། ཆོན་བཏང་བའི་ཆ་ཤས་གཅིག་མཚུངས་ཁག་གི་ཆེ་ཆུང་གཅིག་པ་ཡིན་པས། གྲངས་ཆ་དེ་རིགས་ལ་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཟེར། (མ་ཆ་དང་བྱ་ཆ་ལ་གྲངས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བ་ལས་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ (Equivalent fractions) ཐོབ་པ་ཡིན།)

དཔེར་ན།

$$\frac{1}{4} \times \frac{2}{2} = \frac{2}{8}, \quad \frac{1}{4} \times \frac{4}{4} = \frac{4}{16}, \quad \frac{1}{4} \times \frac{5}{5} = \frac{5}{20}$$

གལ་སྲིད་ང་ཚོས་བརྒྱད་རིམ་འདི་འགོ་མཇུག་བསྟོགས་ནས་བྱིས་ཏེ། མ་ཆ་དང་བྱ་ཆ་ལ་གྲངས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱིས་བགོས་ན། སྒྲར་ཡང་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་འབྱུང་བ་ཡིན།
དཔེར་ན།

$$\frac{5}{20} \div \frac{5}{5} = \frac{1}{4}, \quad \frac{4}{16} \div \frac{4}{4} = \frac{1}{4}, \quad \frac{2}{8} \div \frac{2}{2} = \frac{1}{4}$$

གྲངས་ཆ་གཉིས་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན་མིན་འཚོལ་བར་མ་ཆ་དང་བྱ་ཆ་གཉིས་པན་ཚུན་སྟོལ་བསྐྱར་བྱེད་དགོས། སྟོལ་བསྐྱར་བྱས་པའི་བསྐྱར་ཐོབ་གཅིག་པ་ཡིན་ན། གྲངས་ཆ་དེ་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན། དཔེར་ན།

2) $\frac{4}{7}$ བྱི་ $\frac{12}{21}$ ལ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན་ནམ།

$$\frac{4}{7} \times \frac{12}{21} = \frac{84}{84} \longrightarrow \begin{matrix} 7 \times 12 = 84 \\ 4 \times 21 = 84 \end{matrix}$$

དེར་བརྟེན། $\frac{4}{7}$ དང་ $\frac{12}{21}$ བྱི་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན།

3) $\frac{3}{8}$ དང་ $\frac{21}{48}$ འདྲ་མཚུངས་ཡིན་ནམ།

$$\frac{3}{8} \times \frac{21}{48} = \frac{168}{144} \longrightarrow \begin{matrix} 8 \times 21 = 168 \\ 3 \times 48 = 144 \end{matrix}$$

པན་ཚུན་སྟོལ་བསྐྱར་བྱས་པའི་བསྐྱར་ཐོབ་གྲངས་གཅིག་པ་མིན་པར་བརྟེན།
 $\frac{3}{8}$ དང་ $\frac{21}{48}$ བྱི་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་མིན།

4) $\frac{21}{9}$ བྱི་ $2\frac{1}{3}$ ལ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན་ནམ།

$$2\frac{1}{3} = \frac{7}{3}$$

$$\frac{21}{9} \times \frac{7}{3} = \frac{63}{63} \longrightarrow \begin{matrix} 3 \times 21 = 63 \\ 7 \times 9 = 63 \end{matrix}$$

དང་པོ་གྲངས་ཆ་སྒྲགས་མ་དེ་
 གྲངས་ཆ་བརྒྱུས་མར་བསྐྱར་
 དགོས།
 དཔེར་ན། $2\frac{1}{3} = \frac{7}{3}$

དེར་བརྟེན། $\frac{21}{9}$ དང་ $2\frac{1}{3}$ བྱི་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན།

5) $1\frac{4}{5}$ བྱི་ $2\frac{1}{2}$ ལ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན་ནམ།

$$1\frac{4}{5} = \frac{9}{5} \quad \text{དང་} \quad 2\frac{1}{2} = \frac{5}{2}$$

$$\frac{9}{5} \times \frac{5}{2} = \frac{25}{18} \longrightarrow \begin{matrix} 5 \times 5 = 25 \\ 9 \times 2 = 18 \end{matrix}$$

དེར་བརྟེན། $1\frac{4}{5}$ དང་ $2\frac{1}{2}$ གི་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་མིན།

སྒྱུར་ཆ་ན། ༤.༩

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་དོ་མ་ཁག་ལ་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་གསུམ་རེ་བྲིས།

ཀ) $\frac{1}{3}$

ཁ) $\frac{3}{5}$

ག) $\frac{5}{7}$

ང) $\frac{4}{9}$

ཅ) $\frac{2}{10}$

༢༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་བརྒྱུ་མ་ཁག་ལ་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་གསུམ་རེ་བྲིས།

ཀ) $\frac{4}{3}$

ཁ) $\frac{5}{2}$

ག) $\frac{12}{5}$

ང) $\frac{9}{7}$

ཅ) $\frac{20}{11}$

༣༽ གཤམ་གསལ་ལས་གང་དག་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན་ནམ།

ཀ) $\frac{4}{5}$ དང་ $\frac{24}{25}$

ཁ) $2\frac{4}{5}$ དང་ $2\frac{3}{6}$

ག) $\frac{2}{7}$ དང་ $\frac{14}{42}$

ང) $\frac{40}{72}$ དང་ $\frac{5}{8}$

ཅ) $1\frac{6}{7}$ དང་ $1\frac{18}{21}$

ཆ) $4\frac{2}{7}$ དང་ $\frac{60}{14}$

༤༽ གཤམ་གསལ་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཁག་གི་བར་སྟོང་སྟོངས།

ཀ) $\frac{1}{5} = \frac{6}{\square}$

ཁ) $\frac{2}{3} = \frac{\square}{36}$

ག) $\frac{3}{5} = \frac{\square}{15}$

ང) $\frac{\boxed{}}{7} = \frac{45}{63}$

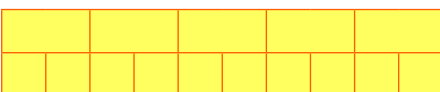
ཅ) $\frac{6}{\boxed{}} = \frac{48}{64}$

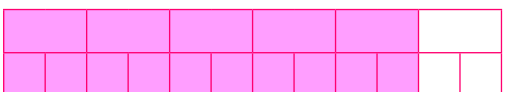
ཆ) $\frac{\boxed{}}{6} = \frac{42}{36}$

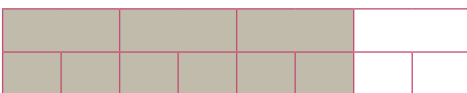
༥༽ གཤམ་གསལ་ལས་གང་དག་འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ་ཡིན་ནམ།

ཀ)
 $\frac{\boxed{}}{3} = \frac{2}{6}$

ཁ)
 $\frac{1}{\boxed{}} = \frac{2}{8}$

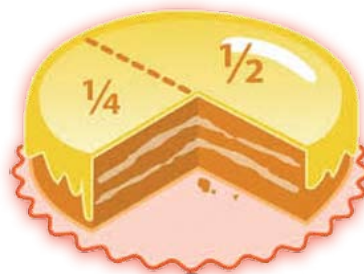
ག)
 $\frac{\boxed{}}{5} = \frac{10}{10}$

ང)
 $\frac{\boxed{}}{5} = \frac{10}{12}$, $\frac{1}{\boxed{}} = \frac{2}{12}$

ཅ)
 $\frac{3}{4} = \frac{\boxed{}}{8}$, $\frac{1}{4} = \frac{\boxed{}}{8}$

ཆ)
 $\frac{\boxed{}}{3} = \frac{2}{6}$, $\frac{1}{\boxed{}} = \frac{4}{6}$

༩.༩ གྲངས་ཆ་བསྟར་བ།

བྱིད་ཀྱིས་འཛིན་རིམ་གསུམ་པའི་ནང་མ་ཆ་གཅིག་པའི་གྲངས་ཆ་གཉིས་སྟུར་སྒྲུབ་ས། བྱ་ཆ་ཆེ་བའི་གྲངས་ཆ་དེ་ཆེ་བ་དང་། བྱ་ཆ་གཅིག་པའི་གྲངས་ཆ་གཉིས་སྟུར་སྒྲུབ་ས། མ་ཆ་ཆུང་བའི་གྲངས་ཆ་དེ་ཆེ་བའི་སྒྲོར་ལ་སྦྱངས་ཡོད། དཔེར་ན། $\frac{2}{3} > \frac{1}{3}$, $\frac{1}{4} < \frac{1}{3}$ ལྟ་བུའོ།

འོ་ན། བྱིད་ཀྱིས་མ་ཆ་གཅིག་པ་མ་ཡིན་པ་གཉིས་བསྟུར་བྱུང་བམ། འདིར་ང་ཚོས་མ་ཆ་གཅིག་པ་མིན་པ་གཉིས་སྟུར་སྒྲུབ་སྒྲུབ་སྒྲོང་དགོས་པ་ས། གྲངས་ཆ་དེ་རིགས་སྟུར་བྱུང་བའི་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་ལས་སྒྲུབ་སྒྲུབ་སྒྲོང་དགོས་པ་ས།

འབབ་པ་ཕན་ཚུན་སྒྲིལ་བསྐྱར་ཐབས་ལམ་སྟེན་པ་གཤམ་གསལ།

ཕན་ཚུན་སྒྲིལ་བསྐྱར་ཐབས་ལམ་བེད་སྟེན་དེ་བསྐྱར་བ།

► བྱ་ཆའི་སྟེང་གི་བསྐྱར་ཐོབ་གཉིས་ལས་གང་ཆེ་བ་ཡོད་པའི་གྲངས་ཆ་དེ་ཆེ་བ་ཡིན།
དཔེར་ན།

ཀ) $\frac{3}{5}$ དང་ $\frac{2}{3}$ བསྐྱར་དགོས་ན།

$$\frac{3}{5} \times \frac{2}{3} \longrightarrow \frac{3}{5} < \frac{2}{3}$$

རྒྱ་མཚན་ནི། $\frac{3}{5} \times \frac{2}{3} \longrightarrow \frac{9}{15} < \frac{10}{15}$ ཡིན་པས་སོ།

ག) $\frac{4}{6}$ དང་ $\frac{2}{4}$ བསྐྱར་བ།

$$\frac{4}{6} \times \frac{1}{2} \longrightarrow \frac{4}{6} > \frac{2}{4}$$

(རྒྱ་མཚན་ནི། $\frac{4^2}{6^3} = \frac{2}{3}$ དང་ $\frac{2^1}{4^2} = \frac{1}{2}$)

རྒྱ་མཚན་ནི། $\frac{4}{6} \times \frac{2}{4} \longrightarrow \frac{16}{24} > \frac{12}{24}$ ཡིན་པས་སོ།

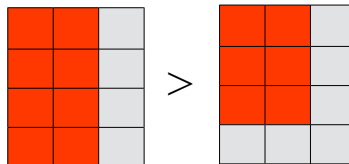
རྩིས་དཔེ།

ཀ། གྲངས་ཆ་གཉིས་བསྐྱར་བ།

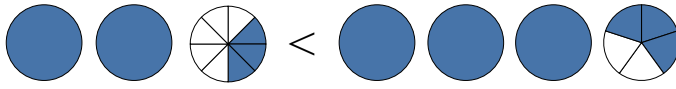
$\frac{8}{12}$ དང་ $\frac{6}{12}$ རི་མ་ཆ་མཚུངས་པའི་གྲངས་ཆ་ཡིན་པར་བརྟེན། $\frac{8}{12} > \frac{6}{12}$

ཡིན།

ཡང་ན། $\frac{4}{6} > \frac{2}{4}$ ཡིན།

ཁ $2\frac{3}{8} < 3\frac{3}{5}$ རེད་དམ།

ཡང་ན།

གལ་སྲིད་གྲངས་ཆ་
སླགས་མ་དང་བརྟུས་མ་
ཡིན་ཆོ། བར་རིས་ཀྱི་ལམ་
ནས་ཀྱང་ཆེ་ཆུང་སྟུང་བྱེད།

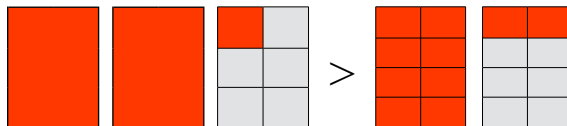
༡། གྲངས་ཆ་སླགས་མ་གྲངས་ཆ་བརྟུས་མར་སྟུང་དགོས།

$$2\frac{3}{8} = \frac{16+3}{8} = \frac{19}{8} \quad \text{དང་།} \quad 3\frac{3}{5} = \frac{15+3}{5} = \frac{18}{5}$$

༢། བན་ཚུན་སྟོལ་བསྟུར་གྱི་ཐབས་ལམ་བཤད་སྟུང་དེ་སྟུང་དགོས།

$$\frac{19}{8} \xrightarrow{95} \times \xrightarrow{144} \frac{18}{5} \longrightarrow \frac{19}{8} < \frac{18}{5} \quad \text{ཡང་ན་} \quad 2\frac{3}{8} < 3\frac{3}{5}$$

ག $2\frac{1}{6}$ དང་ $\frac{10}{8}$ བསྟུར་བ།

ཡང་ན།

༡། གྲངས་ཆ་སླགས་མ་གྲངས་ཆ་བརྟུས་མར་བསྟུང་དགོས།

$$2\frac{1}{6} = \frac{12+1}{6} = \frac{13}{6}$$

༢། བན་ཚུན་སྟོལ་བསྟུར་ཐབས་ལམ་སྟུང་དེ་མ་ཆ་གཅིག་པ་བཟོ་དགོས།

$$\frac{13}{6} \xrightarrow{104} \times \xrightarrow{60} \frac{10}{8} \longrightarrow \frac{13}{6} > \frac{10}{8} \quad \text{ཡང་ན་} \quad 2\frac{1}{6} > \frac{10}{8}$$

སྒྲིབ་ཆ་ན། ༤.༤

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་ཁག་ཆག་རིམ་བཞིན་བྲིས།

ཀ) $\frac{3}{8}, \frac{2}{8}, \frac{7}{8}, \frac{4}{8}, \frac{1}{8}$

ཁ) $\frac{6}{16}, \frac{24}{16}, \frac{17}{16}, \frac{15}{16}, \frac{10}{16}$

ག) $\frac{9}{10}, \frac{7}{10}, \frac{13}{10}, \frac{21}{10}, \frac{2}{10}$

ང) $\frac{1}{4}, 2\frac{2}{4}, \frac{3}{4}, 2\frac{1}{4}, \frac{4}{4}$

ཅ) $\frac{6}{10}, \frac{6}{7}, \frac{6}{13}, \frac{6}{9}, \frac{6}{8}$

ཆ) $\frac{3}{4}, \frac{3}{5}, \frac{3}{20}, \frac{3}{10}, \frac{3}{20}$

༢༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་ནམས་བསྐྱར་ཏེ་རྟགས་> དང་ཡང་ན་< བྲིས།

ཀ) $\frac{3}{7} \square \frac{6}{7}$

ཁ) $2\frac{3}{4} \square 1\frac{3}{5}$

ག) $\frac{11}{12} \square \frac{9}{14}$

ང) $\frac{4}{9} \square \frac{4}{6}$

ཅ) $1\frac{5}{7} \square 3\frac{2}{7}$

ཆ) $5\frac{1}{3} \square \frac{7}{15}$

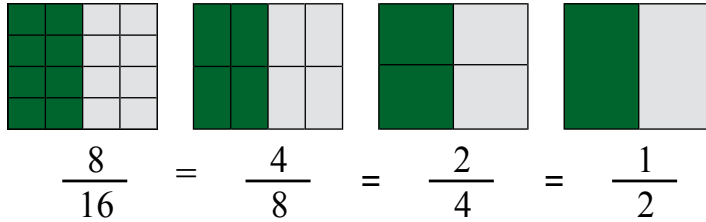
ཇ) $\frac{10}{9} \square \frac{7}{5}$

ཉ) $2\frac{1}{2} \square 1\frac{2}{3}$

ད) $7\frac{1}{4} \square \frac{9}{16}$

༩.༥ གྲངས་ཆ་བསྐྱས་ཤོས།

གྲངས་ཆ་གང་ཡང་རུང་བའི་མ་ཆ་དང་བྱ་ཆར་གྲངས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱིས་གོ་རིམ་
བཞིན་བགོས་ཅིང་། མ་ཆ་དང་བྱ་ཆའི་སྒྲིའི་བགོད་གྲངས་དེ་ 1 ཁོ་ན་ཡིན་ན། གྲངས་ཆ་
དེ་བསྐྱས་ཤོས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཡིན། དཔེར་ན།

ཕྱི་མཁན་གྱི་སྒྲིའི་བགོད་

༡) $\frac{48}{144}$ ཀྱི་གྲངས་ཆ་བསྐྱས་ཤོས་དེ་གང་ཡིན་ནམ།

$\frac{48}{144}$ ཀྱི་མ་ཆ་དང་བྱ་ཆར་མིལ་བགོ་ཐུབ་པའི་གྲངས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱིས་བགོ་དགོས།

$$\frac{48}{144} \div \frac{6}{6} = \frac{8}{24} \div \frac{8}{8} = \frac{1}{3}$$

དེར་བརྟེན། $\frac{1}{3}$ བྱི་ $\frac{48}{144}$ ཀྱི་བསྐྱས་ཤོས་ཡིན།

༢) $\frac{21}{28}$ བྱི་བསྐྱས་ཤོས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཡིན་ནམ།

$$\frac{21}{28} \text{ བྱི་མ་ཆ་དང་བྱ་ཆར་གྲངས་གཅིག་མཚུངས་ཀྱིས་བགོས་པས། } \frac{21}{28} \div \frac{7}{7} = \frac{3}{4}$$

རེད། ང་ཚོར་ཐོབ་པ་ནི $\frac{3}{4}$ ཡིན། དེར་བརྟེན། $\frac{21}{28}$ བྱི་བསྐྱས་ཤོས་ཀྱི་རྣམ་པ་
ཡིན།

སྒྲིང་ཆ་ན། ༤.༤

༡༽ གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་ཁག་བསྐྱས་ཤོས་ཀྱི་ནམ་པར་བྲིས།

ཀ) $\frac{2}{6}$

ཁ) $\frac{8}{10}$

ག) $\frac{6}{12}$

ང) $\frac{14}{26}$

ཅ) $\frac{10}{12}$

ཆ) $\frac{5}{20}$

ཇ) $\frac{15}{20}$

ཉ) $\frac{18}{30}$

ད) $\frac{16}{24}$

མ) $\frac{14}{28}$

ན) $\frac{11}{33}$

བ) $\frac{42}{126}$

༢༽ གྲངས་ཆ་ཁག་ནང་བསྐྱས་ཤོས་ཀྱི་ནམ་པར་ཡོད་མེད་སྟོན།

ཀ) $\frac{1}{6}$

ཁ) $\frac{6}{10}$

ག) $\frac{14}{26}$

ང) $\frac{7}{28}$

ཅ) $\frac{15}{35}$

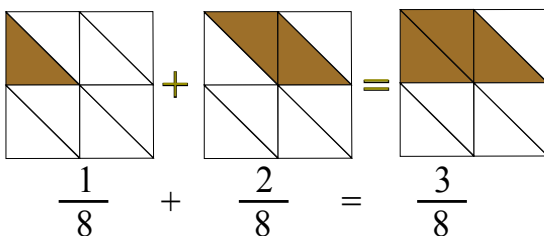
ཆ) $\frac{22}{66}$

ཇ) $\frac{50}{200}$

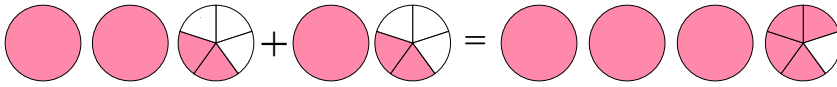
ཉ) $\frac{81}{729}$

༤.༥ མ་ཆ་གཅིག་པའི་གྲངས་ཆའི་སྒྲིང་འབྲེན།

༡༽ གྲངས་ཆའི་སྒྲིང་ཆེས།

$$2\frac{2}{5} + 1\frac{2}{5} =$$

$$2\frac{2}{5} + 1\frac{2}{5} = 3\frac{4}{5}$$

ཕྱིས་དཔེ།

ཉ) $\frac{7}{16} + \frac{2}{16}$

ལན། $\frac{7}{16} + \frac{2}{16} = \frac{7+2}{16}$

$= \frac{9}{16}$

ཉ) $\frac{10}{13} + \frac{5}{13} + \frac{2}{13}$

ལན། $\frac{10}{13} + \frac{5}{13} + \frac{2}{13} = \frac{10+5+2}{13}$

$= \frac{17}{13}$

ཉ) $\frac{3}{20} + \frac{5}{20} + \frac{2}{20}$

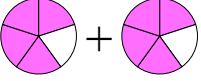
ལན། $\frac{3}{20} + \frac{5}{20} + \frac{2}{20} = \frac{3+5+2}{20}$

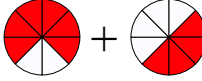
$= \frac{10}{20} = \frac{1}{2}$

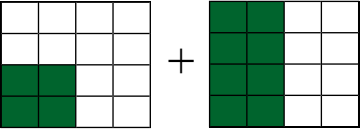
དགོ་ཆན་གྱིས་གྲངས་ཆའི་སློབ་འཐེན་སློབ་སྐབས། སློབ་མ་ཆོར་གོང་གི་དཔེ་རིས་
ལྟ་བུ་གང་མང་བེད་སྟུང་དེ་སློབ་གནང་དགོས།

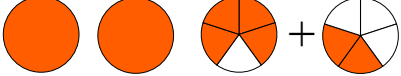
སྒྲུབ་ཆ་ན། ༤.༥

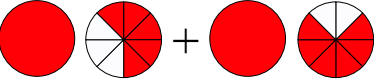
༡) གཤམ་གསལ་དཔེ་རིས་ཁག་གྲངས་ཆར་བསྐོས་ཏེ་ཕྱི་རིམ་

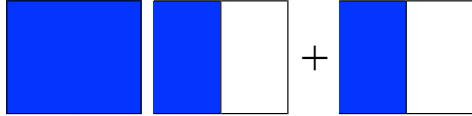
ཀ) =

ཁ) =

ག) =

ང) =

ཅ) =

ཆ) =

༢) བསྐོས་སྐོར་ཐོབ་ཆོལ།

ཀ) $\frac{6}{10} + \frac{2}{10}$

ཁ) $\frac{1}{13} + \frac{3}{13} + \frac{5}{13}$

ག) $\frac{1}{7} + \frac{1}{7}$

ང) $\frac{4}{9} + \frac{3}{9}$

ཅ) $\frac{10}{19} + \frac{7}{19} + \frac{2}{19}$

ཆ) $\frac{2}{21} + \frac{4}{21}$

ཇ) $\frac{6}{17} + \frac{5}{17}$

ཉ) $\frac{8}{23} + \frac{9}{23} + \frac{3}{23}$

ད) $\frac{20}{40} + \frac{9}{40}$

༣) བསྐོས་སྐོར་ཐོབ་ཆོལ།

ཀ) $\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2}$

ཁ) $2\frac{1}{8} + 1\frac{3}{8}$

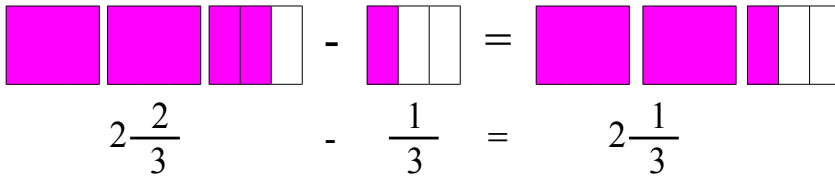
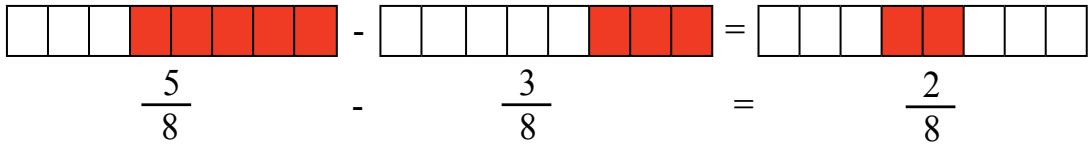
ག) $\frac{4}{14} + 4\frac{6}{14}$

ང) $3\frac{2}{6} + 1\frac{1}{6}$

ཅ) $\frac{1}{5} + 3\frac{3}{5} + \frac{4}{5}$

ཆ) $2\frac{3}{7} + \frac{3}{7}$

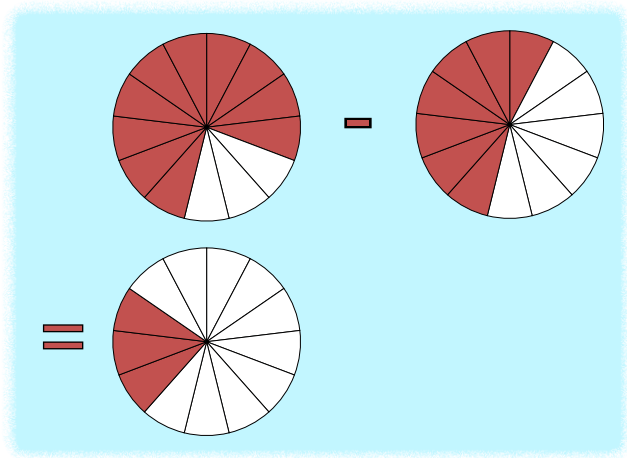
༡) བྲངས་ཆའི་འབྲེན་ཚུལ།

ཚུལ་དཔེ།

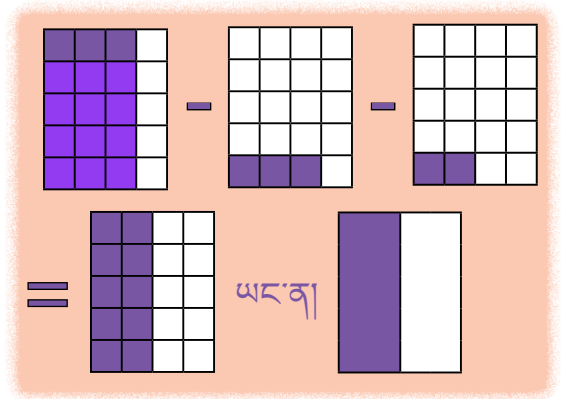
༡) $\frac{10}{13} - \frac{7}{13}$

ལན། $\frac{10}{13} - \frac{7}{13} = \frac{10-7}{13}$
 $= \frac{3}{13}$

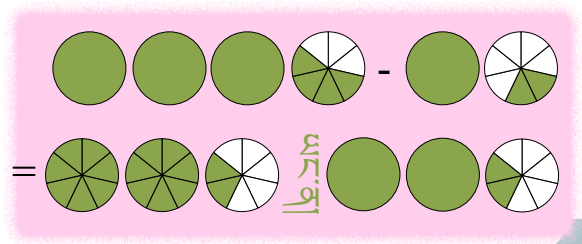
༢) $\frac{15}{20} - \frac{3}{20} - \frac{2}{20}$

ལན། $\frac{15}{20} - \frac{3}{20} - \frac{2}{20} = \frac{15-3-2}{20}$
 $= \frac{10}{20}$
 $= \frac{1}{2}$

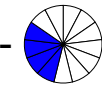
༣) $3\frac{4}{7} - 1\frac{2}{7}$

ལན། $3\frac{4}{7} - 1\frac{2}{7} = \frac{25}{7} - \frac{9}{7}$
 $= \frac{25-9}{7} = \frac{16}{7}$ ལང་ན། $2\frac{2}{7}$

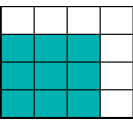
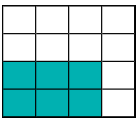

ཁྱོད་ཀྱི་ ༡.༧

༡) གཤམ་གསལ་དཔེ་རིས་ཁག་གྲངས་ཆར་བཞོས་ཏེ་ཕྱིས།

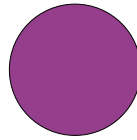
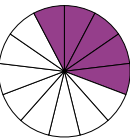
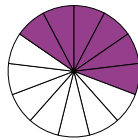
ཀ) - =

ཁ) - =

ག) - =

ང)   - =

ཅ)   +   =

ཆ)   + =

༢) འཕྲུལ་ཐོབ་ཆོལ།

ཀ) $\frac{4}{5} - \frac{1}{5}$

ཁ) $\frac{9}{11} - \frac{4}{11} - \frac{2}{11}$

ག) $\frac{5}{9} - \frac{3}{9}$

ང) $\frac{10}{11} - \frac{9}{11}$

ཅ) $\frac{8}{12} - \frac{1}{12} - \frac{1}{12}$

ཆ) $\frac{7}{13} - \frac{5}{13}$

ཇ) $\frac{15}{17} - \frac{5}{17}$

ཉ) $\frac{16}{20} - \frac{5}{20} - \frac{1}{20}$

ད) $\frac{20}{17} - \frac{3}{17}$

༣) འཕྲུལ་ཐོབ་ཆོལ།

ཀ) $1\frac{1}{2} - 1\frac{1}{2}$

ཁ) $\frac{9}{2} - 2\frac{1}{2}$

ག) $\frac{88}{9} - 3\frac{3}{9}$

ང) $2\frac{1}{10} - 1\frac{3}{10}$

ཅ) $4\frac{3}{5} - 2\frac{2}{5}$

ཆ) $\frac{16}{7} - 1\frac{1}{7} - \frac{1}{7}$

ཇ) $6\frac{5}{13} - \frac{5}{13}$

ཉ) $2\frac{3}{12} - \frac{4}{12}$

ད) $3\frac{30}{30} - 1\frac{50}{30}$

ཕྱིས་དཔེ།

༡) མཚོ་མོས་ཡང་ཕྱིས་ལས་བྱ་འབྲི་བར་ཚུ་ཚོད་ $\frac{3}{4}$ དང་། བོད་ཡིག་ལས་བྱ་འབྲི་བར་ཚུ་ཚོད་ $1\frac{1}{4}$ འགོར་ཡོད། བྱས་ན་མཚོ་མོས་ལས་བྱ་འབྲི་བར་ཁྱོད་ཚུ་ཚོད་ག་ཚོད་འགོར་རམ།

$$\text{ལན། ཡང་ཕྱིས་ལས་བྱ་འབྲི་བར་འགོར་བའི་ཚུ་ཚོད་} = \frac{3}{4}$$

$$\text{བོད་ཡིག་ལས་བྱ་འབྲི་བར་འགོར་བའི་ཚུ་ཚོད་} = 1\frac{1}{4}$$

$$\text{མཚོ་མོས་ལས་བྱ་འབྲི་བར་འགོར་བའི་ཚུ་ཚོད་ཁྱོད་བསྟོམས།} =$$

$$\begin{aligned} & \frac{3}{4} + 1\frac{1}{4} \\ &= \frac{3}{4} + \frac{5}{4} \\ &= \frac{8}{4} = 2 \end{aligned}$$

དེར་བརྟེན། མཚོ་མོས་ལས་བྱ་འབྲི་བར་ཚུ་ཚོད་
2 འགོར་ཡོད།

༢) $3\frac{1}{9}$ ནས་ $2\frac{1}{9}$ འཐེན་ན་གང་ཐོབ་བམ།

$$\begin{aligned} & 3\frac{1}{9} - 2\frac{1}{9} \\ &= 3\frac{1}{9} - 2\frac{1}{9} \\ &= \frac{28}{9} - \frac{19}{9} \\ &= \frac{28-19}{9} = \frac{9}{9} \end{aligned}$$

ཡང་ན་ 1

ལན། $\frac{9}{9}$ འམ་ཡང་ན་ 1 ཐོབ།

༣) ཤེས་རབ་ཀྱི་བྱིས་ནས་སློབ་གྲྭ་བར་གི་ལོ་མི་ཁྲར་ $2\frac{1}{4}$ ཡོད་པ་དང་། སློལ་མའི་བྱིས་ནས་སློབ་གྲྭ་བར་གི་ལོ་མི་ཁྲར་ $3\frac{1}{4}$ ཡོད་པས། སློལ་མའི་བྱིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་བྱིས་ལས་གི་ལོ་མི་ཁྲར་ག་ཚོད་ཀྱིས་ཐག་རིང་བ་ཡོད་དམ།

$$\text{ལན། } \text{གེས་རབ་ཀྱི་བྱིས་ནས་སློབ་ལྷ་བར་གི་ལོ་མི་ཏར་} = 2\frac{1}{4}$$

$$\text{སློལ་མའི་བྱིས་ནས་སློབ་ལྷ་བར་གི་ལོ་མི་ཏར་} = 3\frac{1}{4}$$

$$\begin{aligned} \text{སློལ་མའི་བྱིས་ཐག་ག་ཆོད་ཀྱི་རིང་བ་} &= \\ &= 3\frac{1}{4} - 2\frac{1}{4} \\ &= \frac{13}{4} - \frac{9}{4} \\ &= \frac{4}{4} = 1 \end{aligned}$$

དེར་བརྟེན། སློལ་མའི་བྱིས་གི་ལོ་མི་ཏར་ 1 གིས་ཐག་རིང་བ་ཡོད།

སྦྱང་ཆན། ༤.༡

གཤམ་གསལ་དཀའ་རྟོག་བསལ་བར་བྱ།

༡) ཆོ་རིང་གིས་ཉིན་གཅིག་ལ་ཆུ་ལི་ཏར་ $\frac{11}{5}$ འཐུང་གི་ཡོད་པ་དང་། ལྷག་པས་ཉིན་གཅིག་ལ་ཆུ་ལི་ཏར་ $\frac{10}{5}$ འཐུང་གི་ཡོད། ཁོང་གཉིས་ལས་སྤྲུལ་ཆུ་མང་བ་འཐུང་ཡོད་དམ། ག་ཆོད་ཀྱིས་མང་བ་འཐུང་ཡོད།

༢) ཆོ་དབང་གིས་འདྲིན་རིམ་བཞི་པའི་བྱ་རྩིས་ལ་ཀླུ་ཀྱི་ལོ་སྟ་རམ་ $15\frac{1}{4}$ སྤྲད་པ་དང་། བྱ་མོ་རྩིས་ལ་ཀྱི་ལོ་སྟ་རམ་ $8\frac{3}{4}$ སྤྲད་ཡོད་ན། ཁྱོད་བསྟོམས་ཀླུ་ཀྱི་ལོ་སྟ་རམ་ག་ཆོད་སྤྲད་ཡོད་དམ།

༣) མི་ཏར་ 10 ཡོད་པའི་ཐག་པ་ཞིག་ནས། མི་ཏར་ $3\frac{3}{8}$ དང་། མི་ཏར་ $\frac{1}{8}$ བཅད་པས། ད་དུང་ཐག་པ་ག་ཆོད་ལྷག་ཡོད་དམ།

༥) $4\frac{1}{3}$ ནས་ $\frac{2}{3}$ འཐེན་ན་ག་ཚོད་ལྷག་གི་རེད་དམ།

༥) ལྷག་བསམ་གྱི་ཕྱི་མ་ནི་སློབ་ལྷན་གི་ལོ་མི་ཏར་ $\frac{13}{6}$ སར་ཡོད། ཁོས་སློབ་ལྷན་རང་ཕྱི་མ་ཕྱོགས་སུ་གི་ལོ་མི་ཏར་ $\frac{10}{6}$ ཕྱིན་ཟིན་པས། ད་དུང་ཕྱི་མ་བར་ལམ་ཐག་ག་ཚོད་འགོ་རྒྱ་ལྷག་ཡོད་དམ།

༦) མཚམས་གཅོད་ཀྱིས་རྒྱ་ཚོད་ $2\frac{1}{3}$ རིང་ཡི་གེ་བྲིས་པ་དང་། $3\frac{2}{3}$ རིང་ཡི་གེ་བཞགས་པས། མཚམས་གཅོད་ཀྱིས་ཁྱོད་བསྒྲམས་རྒྱ་ཚོད་ག་ཚོད་རིང་ཡི་གེ་འབྲི་སློག་བྱས་སམ།

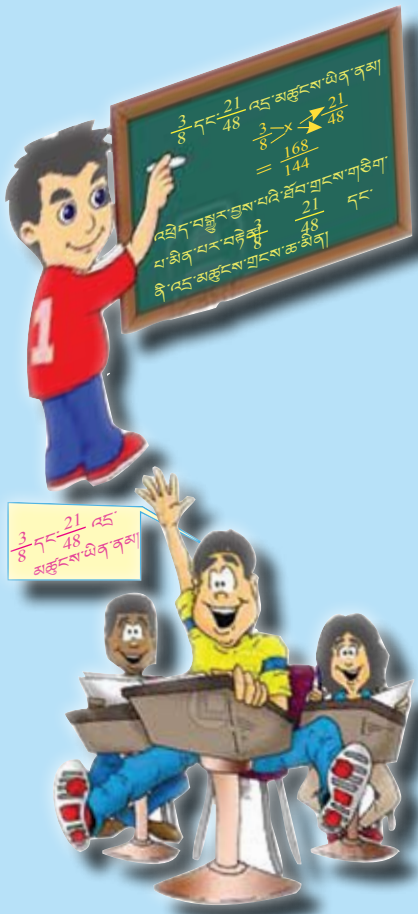
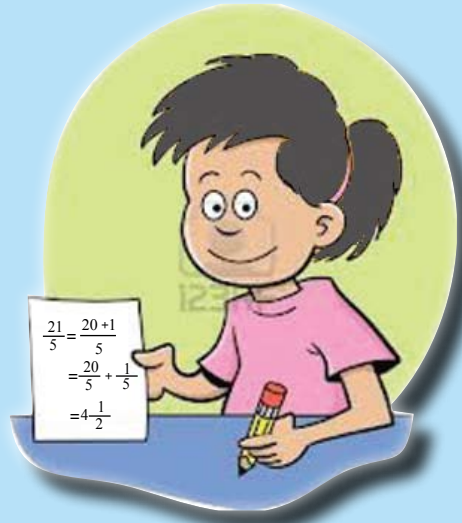
༧) རི་བོང་ཞིག་གིས་མཚོང་རྒྱག་ཐངས་གསུམ་བརྒྱབ་ཅིང་། ཐངས་དང་པོར་མི་ཏར་ $3\frac{3}{4}$ དང་། གཉིས་པར་མི་ཏར་ $2\frac{1}{4}$ གསུམ་པར་མི་ཏར་ $1\frac{1}{4}$ བཅས་མཚོངས་པས། རི་བོང་གིས་ཁྱོད་མི་ཏར་ག་ཚོད་མཚོངས་སམ།

བྱེད་སྒོ།

༡༽ གྲངས་ཆ་ཕན་ཚུན་པབ་སྒྱུར།

- ཀ) དགོས་མཁོ་ཤོག་སྟོང་། སྒྱུ་གྲུ། གྲངས་ཆའི་རིགས་ཀྱི་
དི་བ་བཅོས་པའི་ཤོག་གྲུ།
- ཁ) དགོ་ཚུན་གྱིས་སྟོབ་མ་ནམས་དེ་ཤོག་དང་འཆམས་
པའི་སྡེ་ཆུང་བཅོས་ཏེ། བྱེད་སྒོ་འགྲེལ་བཤད་
གནང་དགོས།
- ག) སྡེ་ཆུང་སོ་སོས་དེ་ཤོག་གཅིག་རེ་སྒྲངས་ཏེ། དགོ་ཚུན་
ཀྱི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་བྱེད་ལས་འགོ་འཛུགས་དགོས།
- ང) སྡེ་ཆུང་སོ་སོས་དུས་ཚོད་དེས་ཅན་ནང་གྲངས་ཆ་ཕན་
སྒྱུར་གྱི་བྱེད་སྒོ་ཆར་དགོས།
- ཅ) སྡེ་ཆུང་ཕན་ཚུན་དབར་དེ་ཤོག་བཞེ་རེས་ཀྱིས། ལྷ་
དག་བྱེད་དགོས།

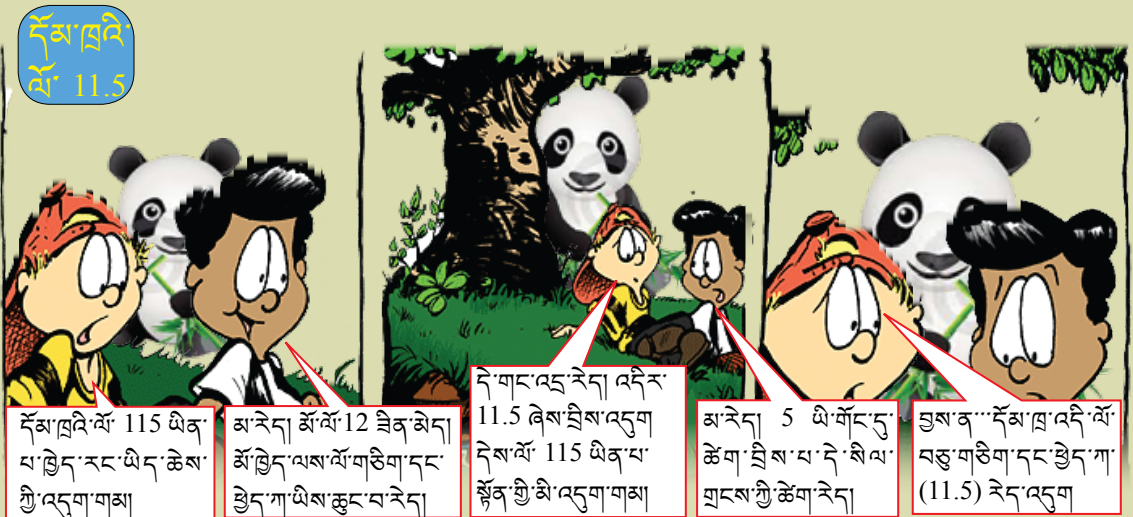
༢༽ དི་ལན་འདེབས་རེས།

- ཀ) དགོས་མཁོ་ - བཀ་པང་། ས་སྒྱུག་སྒྱུ་གྲུ། ཤོག་སྟོང་།
- ཁ) དགོ་ཚུན་གྱིས་སྟོབ་མ་ནམས་སྡེ་ཆུང་དུ་བགོས་ཏེ།
བྱེད་སྒོ་འགྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།
- ག) སྡེ་ཆུང་སོ་སོས་ཤོག་སྟོང་བཅུད་སྒྱུད་དེ་གྲངས་ཆའི་སྟོམ་
འཐེན་གྱི་རྩིས་གཞི་སྒྲ་ཆོགས་བཅོ་དགོས་པ་དང་། སྡེ་
ཆུང་གཞན་གྱི་དི་བར་ལན་འདེབས་པའི་བྲ་སྒྲིག་བྱེད་
དགོས།
- ང) སྡེ་ཆུང་དང་པོའི་སྟོབ་སྒྱུག་གཅིག་ལངས་ཏེ་གྲངས་
ཆའི་དི་བ་ནག་པང་སྟེང་འབྲི་དགོས་པ་དང་། དེར་
སྡེ་ཆུང་གཞིས་པའི་སྟོབ་སྒྱུག་གཅིག་གིས་ནག་པང་
སྟེང་ལན་འབྲི་དགོས།
- ཅ) དེ་ལྟར་དེ་ལན་འདེབས་རེས་ཀྱིས་སྡེ་ཆུང་སོ་སོའི་
སྟོབ་སྒྱུག་ཆར་མར་གོ་སྐབས་ཐོབ་པ་བྱེད་དགོས།

སྒྲིབ་ཆེན་ལྟ་བུ།

སྤྱིལ་གྲངས། Decimal

༥.༡ སྤྱིལ་གྲངས་རྒྱ་སྒྲིབ།

སྤྱིལ་གྲངས་ཀྱི་གནས་གཤིས་ནས་གཞི་དུ་གནས་གཅིག་སྤྱིལ་གྲངས་བརྒྱ་འཕར་བ་དང་། གཞི་ནས་གཤིས་སྤྱིལ་གྲངས་གཅིག་བཅག་ན་སྤྱིལ་གྲངས་ཆག་པ་བཞིན། སྤྱིལ་གྲངས་ཀྱི་གཤིས་ནས་གཞི་དུ་གནས་གཅིག་སྤྱིལ་གྲངས་བརྒྱ་འཕར་བ་དང་། གཞི་ནས་གཤིས་སྤྱིལ་གྲངས་སྤྱིལ་གྲངས་གཅིག་བཅག་ན་སྤྱིལ་གྲངས་ཆག་གི་ཡོད།

སྤྱིལ་གྲངས་ཀྱི་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག

གྲངས།	སྤྱིལ་གྲངས་ཀྱི་ཆ།						སྤྱིལ་གྲངས་ཆོག	སྤྱིལ་གྲངས་ཀྱི་ཆ།	
	...	ཁྲི་གནས།	སྟོང་གནས།	བརྒྱ་གནས།	བརྒྱ་གནས།	གཅིག་གནས།		བརྒྱ་ཆའི་གནས།	བརྒྱ་ཆའི་གནས།
0.1	...					0	.	1	
21.01					2	1	.	0	1
				4	3	2	.	1	2
			6	5	4	3	.	2	3
		8	7	6	5	4	.	3	4

སིལ་གྲངས་ཤིག་གི་སྒྲིལ་གྲངས་ཀྱི་གནས་སུ་གྲངས་མེད་ན། གླུ་ཀོར་གྱིས་མཚོན་དགོས།
 ཚད་འཇལ་དང་ཅིས་རྒྱག་སྐབས། སྒྲིལ་གྲངས་ཀྱི་མཚོན་མི་ཐུབ་ཆེ་སིལ་གྲངས་བྲིས་ཏེ་
 མཚོན་དགོས། དཔེར་ན།

འཇལ་ཚད་མཚོན་པ།

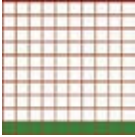
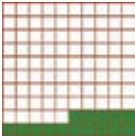
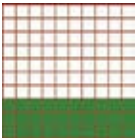
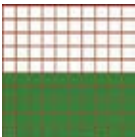
དགེ་ཤུགས་ཀྱིས་སློབ་པར་སིལ་གྲངས་
 ཀྱི་འབྲི་སྟོན་ལེགས་པར་ཤེས་ཆེད་ཚད་
 འཇལ་ཡོ་ཆས་བེད་སྟུང་དེ་ཅ་དངོས་ཁག་
 ཅིག་གི་ཚད་འཇལ་ཏེ་སིལ་གྲངས་འབྲི་
 སྟོན་བྱ་རྒྱུའི་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་དགོས།

གོང་གི་བྱེད་སྒོ་དེ་དགེ་ཤུགས་དང་སློབ་པ་མཉམ་དུ་གནང་དགོས།

གྲངས་ཆ་སིལ་གྲངས་ཀྱི་རྣམ་པར་འབྲི་བ།

གྲངས་ཆ།	མཚོན་དོན།	སིལ་གྲངས།	སྟོན་སྒྲུངས།
$\frac{1}{10}$		0.1	བརྩམ་ཆ་གཅིག་ / གླུ་ཀོར་ཆེག་གཅིག
$\frac{3}{10}$		0.3	བརྩམ་ཆ་གསུམ་ / གླུ་ཀོར་ཆེག་གསུམ་
$\frac{5}{10}$ ལམ་ $\frac{1}{2}$		0.5	བརྩམ་ཆ་ལྔ་ལྔ་བྱེད་ཀྱི་ / གླུ་ཀོར་ཆེག་ལྔ་
$\frac{10}{10}$		1	བརྩམ་ཆ་བརྩམ་ཆ་གང་ ཚད་གཅིག

$\frac{10}{100}$		0.10 ཡང་ན་ 0.1	བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ / ཐུག་ཀོར་ཆོག་གཅིག
$\frac{15}{100}$		0.15	བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ལྔ་/ ཐུག་ཀོར་ཆོག་གཅིག་ལྔ་
$\frac{30}{100}$		0.30 ཡང་ན་ 0.3	བརྒྱ་ཆ་སྟུང་ཐུག་/ ཐུག་ཀོར་ཆོག་གསུམ་
$\frac{50}{100}$ ལམ་ $\frac{1}{2}$		0.50 ཡང་ན་ 0.5	བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་/ ཐུག་ཀོར་ཆོག་ལྔ་
$\frac{100}{100}$ ལམ་ 1		1	བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་/ གང་ཆང་གཅིག

རྩིས་དཔེ།

གཤམ་གསལ་གྲངས་ཆ་སྤྱི་ལྟ་གྲངས་ལ་བརྒྱ་རྒྱུ་བར་ལྟོས་དང་།

$$\frac{3}{10} = 0.3$$

$$\frac{9}{100} = 0.09$$

$$\frac{191}{100} = 1.91$$

$$\frac{34}{10} = 3.4$$

$$\frac{77}{100} = 0.77$$

$$\frac{11}{100} = 0.11$$

$$7 \frac{1}{10} = 7.1$$

$$8 \frac{4}{100} = 8.04$$

$$1 \frac{43}{100} = 1.43$$

0.3 དང་ 0.77, 1.11, 8.04 བཅས་ཀྱི་ཕྱོག་སྟངས་ནི།

0.3 ཐུག་ཀོར་ཆོག་གསུམ་

0.77 ཐུག་ཀོར་ཆོག་བདུན་བདུན།

1.11 གཅིག་ཆོག་གཅིག་གཅིག་

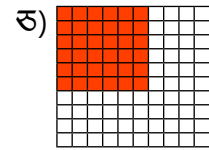
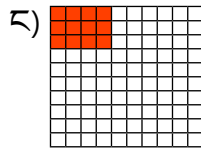
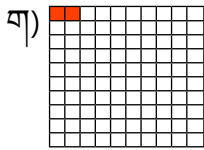
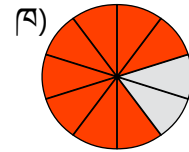
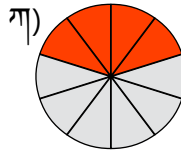
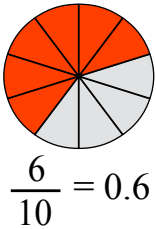
8.04 བརྒྱ་ཆོག་ཐུག་ཀོར་བཞི།

སྒྲིབ་ཆ་ན། ༥.༡

༡) སེལ་གྲངས་ཐོག་བྲིས།

- ཀ) བརྒྱ་ཆ་གཅིག
- ཁ) བརྒྱ་ཆ་བཞི།
- ག) གཅིག་དང་བརྒྱ་ཆ་བཞི་བརྒྱའི་གསུམ།
- ང) བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་དང་གཅིག
- ཅ) དགུ་དང་བརྒྱ་ཆ་ལྔ།

༢) གཤམ་གསལ་དཔེ་མཆོན་ལྟར་བྲིས།

༣) གཤམ་གསལ་རྣམས་སེལ་གྲངས་ལ་སྒྱུར།

ཀ) $\frac{3}{10}$

ཁ) $\frac{87}{10}$

ག) $\frac{5}{100}$

ང) $\frac{501}{100}$

ཅ) $\frac{19}{100}$

ཆ) $\frac{71}{100}$

ཇ) $9\frac{2}{10}$

ཉ) $5\frac{14}{100}$

ཏ) $6\frac{32}{100}$

ཐ) $2\frac{12}{100}$

ད) $4\frac{21}{100}$

ན) $7\frac{20}{100}$

༥.༡ སྤེལ་གྲངས་ཀྱི་བཟུལ་བའི་རྣམ་པ།

ང་ཚོས་གནས་ཐོབ་རེའུ་མིག་བཟུང་དེ་ 642.87 ཀྱི་གྲངས་གནས་བཟུལ་བ་ན།

བརྒྱ།	བརྩ།	གཅིག	སྤེལ་གྲངས་ཚོག	བརྩ་ཆ།	བརྒྱ་ཆ།
6	4	2	.	8	7
↓	↓	2 × 1 = 2		8 ÷ 10 = 0.8	7 ÷ 100 = 0.07
		4 × 10 = 40			
6 × 100 = 600					

སྤེལ་གྲངས་ཀྱི་བཟུལ་བའི་རྣམ་པ་གཉིས།

$$\begin{aligned}
 642.87 &= 600 + 40 + 2 + 0.8 + 0.07 \\
 &= 600 + 40 + 2 + \frac{8}{10} + \frac{7}{100}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 0.76 &= 0.7 + 0.06 \\
 &= \frac{7}{10} + \frac{6}{100}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 31.09 &= 30 + 1 + 0.09 \\
 &= 30 + 1 + \frac{9}{100}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 0.81 &= 0.8 + 0.01 \\
 &= \frac{8}{10} + \frac{1}{100}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 201.10 &= 200 + 1 + 0.1 \\
 &= 200 + 1 + \frac{1}{10}
 \end{aligned}$$

སློབ་ཚན་ ༥.༡

༡༽ བཟུལ་བའི་རྣམ་པ་ཐོག་བྲིས།

ཀ) 0.03	ཁ) 0.37	ག) 1.05	ང) 2.61	ཅ) 6.4
ཆ) 9.6	ཇ) 21.37	ཉ) 36.34	ཏ) 63.78	ཐ) 432.31

༡༽ གྲངས་ཆའི་རྣམ་པར་བྲིས།

- ཀ) 0.12 ཁ) 1.01 ག) 1.05 ཅ) 3.06 བ) 18.26
 ཏ) 13.31 ཉ) 21.03 ཊ) 38.42 ཋ) 11.01 ཌ) 409.7

༢༽ ཁ་སྒོར་སྒྲིག་པ།

$$ཀ) 0.75 = \frac{7}{10} + \frac{\boxed{}}{100}$$

$$ཁ) 0.74 = \frac{\boxed{}}{10} + \frac{5}{\boxed{}}$$

$$ག) 10.5 = 10 + \frac{\boxed{}}{10}$$

$$ཅ) 25.13 = 25 + \frac{1}{\boxed{}} + \frac{3}{\boxed{}}$$

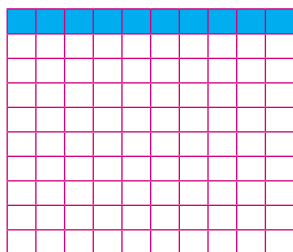
$$བ) 3.01 = \boxed{} + \frac{1}{100}$$

$$ཏ) 401.07 = \boxed{} + \frac{7}{\boxed{}}$$

༣༽ གཤམ་གསལ་རྣམས་གྲངས་ཆ་དང་མའམ་གྲངས་ཆ་སྤྲུགས་མར་སྒྱུར།

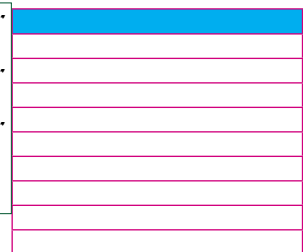
- ཀ) 2.7 ཁ) 3.18 ག) 0.001 ཅ) 7.101
 བ) 5.26 ཏ) 6.83 ཉ) 14.35 ཊ) 46.015
 ཋ) 82.151 ཌ) 57.06 ཌྷ) 28.06 ཎ) 57.06

༤.༡ འབྲུ་མཚུངས་སེལ་གྲངས།

$$\frac{10}{100} = 0.10$$

ཚེན་བཏང་པའི་ཆ་ཤས་གཉིས་ལས་གཡོན་ནི་བརྒྱ་
 ཆ་བརྒྱ་དང་གཡས་ནི་བརྒྱ་ཆ་གཅིག་ཡིན་པས། དེ་
 གཉིས་འབྲུ་མཚུངས་སེལ་གྲངས་ཡིན་
 མིན་སྟོན་དང་།

$$\frac{1}{10} = 0.1$$

$$\rightarrow \frac{10}{100} = \frac{10}{100} = \frac{1}{10}$$

$$\rightarrow \frac{1}{10} = \frac{1}{10}$$

$$\rightarrow \frac{10}{100} = 0.10, \quad \frac{1}{10} = 0.1 \text{ སིལ་གྲངས་ལ་སྒྱུར་བས། } 0.10 = 0.1 \text{ ཡིན་པ་ལྟ་བུ།}$$

(འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས་ཡིན་མིན་ནི་སིལ་གྲངས་གཉིས་
གྲངས་ཆར་བསྒྱུར་ཏེ་མ་ཆ་གཅིག་པ་བཅོས་ན་ཤེས་བྱ།)

སིལ་གྲངས་ཤིག་གི་གཡས་མཐར་ཟུང་ཀོར་ཇི་ཅམ་བྲིས་ཀྱང་། སིལ་གྲངས་ལ་འགྱུར་བ་འགོ་ཡི་མེད།

ཅིས་དཔེ།

འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས་ཡིན་མིན་སྟོན།

༡) 0.70 དང་ 0.7

$$= \frac{70}{100} \text{ དང་ } \frac{7}{10} \rightarrow \frac{7}{10} = \frac{7}{10}$$

$\rightarrow 0.70 = 0.7$ བྱི་འདྲ་མཚུངས་
སིལ་གྲངས་ཡིན།

༢) 1.03 དང་ 1.030

$$= 1 \frac{3}{100} \text{ དང་ } 1 \frac{30}{1000}$$

$$= 1 \frac{3}{100} = 1 \frac{3}{100}$$

$\rightarrow 1.03 = 1.030$ བྱི་འདྲ་
མཚུངས་སིལ་གྲངས་ཡིན།

༣) 0.40 དང་ 0.04

$$= \frac{40}{100} \text{ དང་ } \frac{4}{100} \rightarrow \frac{40}{100} \neq \frac{4}{100}$$

$\rightarrow 0.40$ དང་ 0.04 བྱི་འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས་མིན།

* དགོ་ཆུན་གྱིས་སིལ་གྲངས་ནི་དངུལ་ཅིས་དང་ཆད་འཇལ་སོགས་ལ་བེད་སྤྱོད་ཇི་ཡོད་སྟོར་དཔེ་མཚན་
སྟོན་དགོས།

སྦྱོང་ཆན། ༥.༡

གཤམ་གསལ་ཁག་འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས་ཡིན་མིན་སྟོན།

ཀ) 0.37 དང་ 0.370

ཁ) 0.4 དང་ 0.04

ག) 0.13 དང་ 0.130

ང) 0.13 དང་ 0.013

ཅ) 0.41 དང་ 0.41

ཆ) 0.51 དང་ 0.510

ད) 0.9 དང་ 0.09

ན) 5.03 དང་ 5.30

ཏ) ན) 7.03 དང་ 7.03

ཉ) 12.02 དང་ 12.20

ད) 13.130 དང་ 13.13

ན) 20.2 དང་ 20.20

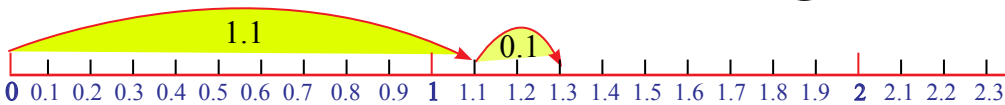
༤.༤ སིལ་གྲངས་ཀྱི་སྒྲིམ་རྩིས་དང་འཐེན་རྩིས།

སིལ་གྲངས་ཀྱི་སྒྲིམ་འཐེན་ནི་མིལ་གྲངས་དང་མཚུངས་ཀྱང་།
གཟབ་ནན་བྱེད་དགོས།

སིལ་གྲངས་ཆོག་གི་སྒྲོར་ལ་

ང་ཆོས་ 1.1 དང་ 0.2 གྲངས་ཐིག་ཐོག་ནས་སྒྲིམ་པ་ན།

དེར་བརྟེན།

$$\begin{array}{r} 1.1 \\ + 0.2 \\ \hline 1.3 \end{array}$$

ང་ཆོས་ 0.8 ནས་ 0.3 གྲངས་ཐིག་ཐོག་ནས་འཐེན་པ་ན།

$$\begin{array}{r} 0.8 \\ - 0.3 \\ \hline 0.5 \end{array}$$

རྩིས་དཔེ།

༡) 6.3 དང་ 2.5 སྒྲིམས་དང་།

$$\begin{array}{r} 6.3 \\ + 2.5 \\ \hline 8.8 \end{array}$$

$$6.3 + 2.5 = 8.8$$

༢) 3.8 དང་ 2.7 སྒྲིམས་དང་།

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 3.8 \\ + 2.7 \\ \hline 6.5 \end{array}$$

$$3.8 + 2.7 = 6.5$$

གནས་འགྲིལ་བ།

ཀ) 2.7 ན་མ་ 1.4 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 2.7 \\ - 1.4 \\ \hline 1.3 \end{array}$$

$$2.7 - 1.4 = 1.3$$

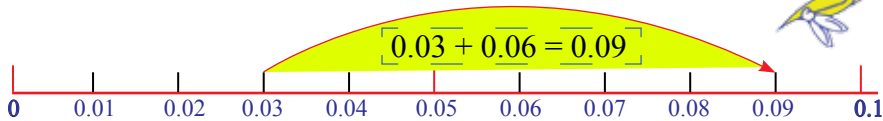
ཅ) 3.1 ན་མ་ 1.8 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 2 \text{ (11)} \\ 3.1 \\ - 1.8 \\ \hline 1.3 \end{array}$$

$$3.1 - 1.8 = 1.3$$

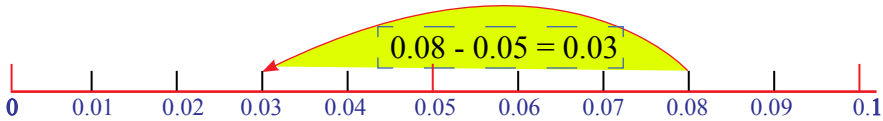
གནས་གཡར་བ།

ང་ཚོས་ 0.03 དང་ 0.06 གྲངས་ཐིག་ཐོག་ནས་སྒྲིལ་བ།

$$\begin{array}{r} 0.03 \\ + 0.06 \\ \hline 0.09 \end{array}$$

ང་ཚོས་ 0.08 ན་མ་ 0.05 གྲངས་ཐིག་ཐོག་ནས་འཕྲེན་བ།

$$\begin{array}{r} 0.08 \\ - 0.05 \\ \hline 0.03 \end{array}$$

རྩིས་དཔེ།

ཀ) 7 དང་ 2.65 སྒྲིལ་ས་དང་།

$$\begin{array}{r} 7.00 \\ + 2.65 \\ \hline 9.65 \end{array}$$

$$7 + 2.65 = 9.65$$

ཀ) 3.76 དང་ 2.18 སྒྲིལ་ས་དང་།

$$\begin{array}{r} 1 \\ 3.76 \\ + 2.18 \\ \hline 5.94 \end{array}$$

$$3.76 + 2.18 = 5.94$$

གནས་འགྲིལ་བ།

ཀ) 21.48 ན་མ་ 1.24 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 21.48 \\ - 1.24 \\ \hline 20.24 \end{array}$$

$$21.48 - 1.24 = 20.24$$

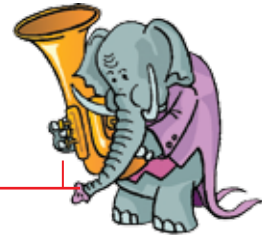
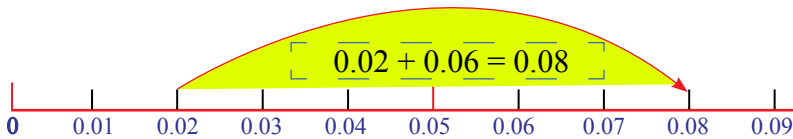
ཅ) 9.52 ན་མ་ 5.38 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 9.52 \\ - 5.38 \\ \hline 4.14 \end{array}$$

$$9.52 - 5.38 = 4.14$$

གནས་གཡར་བ།

ང་ཚོས་ 0.02 དང་ 0.06 གྲངས་ཐོག་ནས་སྒྲིམ་པ།

$$\begin{array}{r} 0.02 \\ + 0.06 \\ \hline 0.08 \end{array}$$

ང་ཚོས་ 0.07 ན་མ་ 0.01 གྲངས་ཐོག་ནས་འཕྲེན་པ།

$$[0.007 - 0.001 = 0.006]$$

$$\begin{array}{r} 0.07 \\ - 0.01 \\ \hline 0.06 \end{array}$$

རྩིས་དཔེ། ༢

ཀ) 0.45 དང་ 2.32 སྒྲིམས་དང་།

$$\begin{array}{r} 0.45 \\ + 2.32 \\ \hline 2.77 \end{array}$$

$$0.45 + 2.32 = 2.77$$

ཀ) 2.37 དང་ 2.07 སྒྲིམས་དང་།

$$\begin{array}{r} 2.37 \\ + 2.07 \\ \hline 4.44 \end{array}$$

$$2.37 + 2.07 = 4.44$$

གནས་འགྲིལ་བ།

ཉ) 7.79 རྩ་ས་ 0.04 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 7.79 \\ - 0.04 \\ \hline 7.75 \end{array}$$

$$7.79 - 0.04 = 7.75$$

ུ) 6.73 རྩ་ས་ 2.49 འཕྲེན་དང་།

$$\begin{array}{r} 6.73 \\ - 2.49 \\ \hline 4.24 \end{array}$$

$$6.73 - 2.49 = 4.24$$

གནས་གཡར་བ།

སློབ་ཚན། ༥.༥

༡) གཤམ་གྱི་སྤེལ་གྲངས་རྩ་ས་སྡོམ་ས།

ཀ) $0.01 + 0.01$

ཁ) $1.11 + 2.22$

ག) $3.35 + 2.51$

ང) $6 + 2.06$

ཅ) $34.5 + 21.6$

ཆ) $13.65 + 14.78$

༢) གཤམ་གྱི་སྤེལ་གྲངས་རྩ་ས་འཕྲེན།

ཀ) $0.9 - 0.8$

ཁ) $0.06 - 0.03$

ག) $1.09 - 0.01$

ང) $0.18 - 0.09$

ཅ) $1.02 - 0.98$

ཆ) $3 - 1.33$

ཇ) $6.33 - 2.44$

ཉ) $8.98 - 3.03$

ཏ) $34.73 - 12.21$

༣) གཤམ་གསལ་དཀའ་རྒྱུ་བསལ་བར་བྱ།

ཀ) ལེགས་བཤད་ཀྱིས་རྒྱུག་ཤར་ཐེངས་དང་པོར་གི་ལོ་མི་ཏར་ 2.53 དང་། ཐེངས་གཉིས་པར་གི་ལོ་མི་ཏར་ 3.29 བཅས་བརྒྱུགས་ཡོད། ཁོང་གིས་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཁྱོན་བསྡོམས་གི་ལོ་མི་ཏར་ག་ཚོད་བརྒྱུགས་ཡོད་དམ།

$$\begin{array}{r} 2.53 \\ + 3.29 \\ \hline 5.82 \end{array}$$

ལན། ལེགས་བཤད་ཀྱིས་རྒྱུག་ཤར་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཁྱོན་བསྡོམས་གི་ལོ་མི་ཏར་ 5.82 བརྒྱུགས་ཡོད།

ཁ) སློབ་ལྷན་གི་སྤྱི་ཐབ་ཏུ་ཞོགས་ང་བཟོ་བར་བྱེ་མ་ཀ་ར་གི་ལོ་སྟངས་ 2.50 ལྷག་
དགོས་པ་དང་། བྱི་རྩེའི་ངར་བྱེ་མ་ཀ་ར་གི་ལོ་སྟངས་ 2.20 ལྷག་དགོས་ན། ཁྱོད་
བསྟོམས་བྱེ་མ་ཀ་ར་གི་ལོ་སྟངས་ག་ཚོད་ལྷག་དགོས་སམ།

ག) ཚེ་རིང་གི་ཚུ་སྟོད་ལ་ཚུ་ལི་ཏར་ 1.02 ཤོང་གི་ཡོད་པ་དང་། མཚོ་མོའི་ཚུ་སྟོད་ལ་ཚུ་
ལི་ཏར་ 0.51 ཤོང་གི་ཡོད། བྱས་ན་མཚོ་མོའི་ཚུ་སྟོད་ལས་ཚེ་རིང་གི་ཚུ་སྟོད་ག་ཚོད་
ཀྱིས་ཆེ་བ་འདུག་གམ།

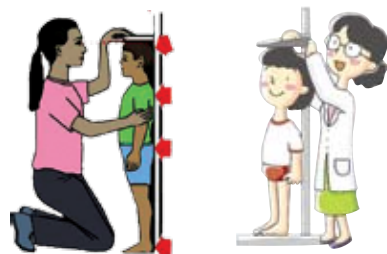
ང) ལྷ་མོར་སྟོར་ 40 ཡོད། མོས་འབྲུགས་པ་བྱེ་རིལ་གསུམ་ལ་སྟོར་ 31.50 སྟོད་ཡོད་ན།
ལྷ་མོར་ད་དུང་སྟོར་ག་ཚོད་ལྷག་ཡོད་དམ།

ཅ) འདྲིན་གྱི་ཚོགས་ཐེངས་གཅིག་ལ་ཚུ་ཚོད་ 0.45 ཡོད། ཞང་ཆིས་དགེ་ཆན་གྱིས་ཚུ་
ཚོད་ 0.25 སློབ་བྲིད་བྱས་ཡོད་ན། ཁོང་ལ་བྱེད་སྟེའི་ཚོད་དུ་ཚུ་ཚོད་ག་ཚོད་ལྷག་ཡོད་
དམ།

ཆ) བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་གཞུགས་པོའི་རིང་ཚད་ལ་མི་ཏར་ 1.35 ཡོད་པ་དང་། བདེ་སྦྱིད་ལས་
བཟང་ཤིས་ཀྱི་གཞུགས་པོའི་རིང་ཚད་ལ་མི་ཏར་ 0.07 ཀྱིས་སྤང་བ་ཡོད་པས། བཟང་ཤིས་ཀྱི་
གཞུགས་པོའི་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།

བྱེད་སྒྲིག་

བཅུ་ཆ་གཅིག་སྤེལ་
གྲངས་ལ་བསྒྱུར་ན་...

༡༽ གྲངས་ཆ་སྤེལ་གྲངས་ལ་བསྒྱུར་བ།

- ཀ) དགོས་མཁོ། - ཤོག་སྟོང་། སྒྱ་གྲ། ས་སྒྱུག་ནག་པང་།
- ཁ) དགེ་ཆན་གྱིས་སློབ་མ་ནམས་སྡེ་ཚན་ཁག་ལ་བགོས་ཏེ། བྱེད་སྒྲིག་འགྲེལ་བཤད་ཁ་གསལ་གནང་དགོས།
- ག) སྡེ་ཚན་སོ་སོས་གྲངས་ཆ་སྤེལ་གྲངས་ལ་བསྒྱུར་བའི་དེ་བ་ལྟ་རེ་བཟོ་དགོས།
- ང) སྡེ་ཚན་པན་ཚུན་དབར་དེ་བ་དེས་ལན་བྱེད་དུ་འཇུག་དགོས།
- ཅ) དེ་ལྟར་དེ་བ་གཏོང་བ་དང་ལན་འདེབས་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཆ་ཆང་ལ་ཐོབ་དགོས། འོན་ཀྱང་། སྡེ་ཚན་ནང་གི་སློབ་མ་གཅིག་ལ་གོ་སྐབས་གཅིག་རེ་ལས་མེད།
- ཆ) དེ་ལན་འདེབས་རེས་བྱེད་སྐབས་ནག་པང་བེད་སྤྱོད་དགོས།

༢༽ སྤེལ་གྲངས་ཀྱི་ཆིས་ཀླག་དང་འཁྲབ་སྟོན།

- ཀ) དགོས་མཁོ། - སྤེལ་གྲངས་ཀྱི་སྟོན་འཐེན་གྱི་ཆིས་གཞི་ཡོད་པའི་ཤོག་བྱང་འགའ། ཤོག་སྟོང་། སྒྱ་གྲ།
- ཁ) དགེ་ཆན་གྱིས་སློབ་མ་ནམས་སྡེ་ཚན་ལ་བགོས་ཏེ། བྱེད་སྒྲིག་འགྲེལ་བཤད་གནང་དགོས།
- ག) སྡེ་ཚན་གང་རུང་གཅིག་གི་སློབ་མས་ཤོག་བྱང་ཞིག་བསྒྲགས་ཏེ་ཆིས་གཞི་གང་ཡིན་བཞགས་པ་དེ་བཞིན་སྡེ་ཚན་ཁག་གིས་བཤུས་ནས་ཆིས་ཀླག་དགོས།
- ང) སྡེ་ཚན་ཁག་གིས་ཆིས་བརྒྱབ་ཆར་རིམ་བཞིན་ལག་པ་བརྒྱང་དགོས་པ་དང་། སྡེ་ཚན་མཐའ་མཐའ་ཆིས་ཐོབ་ནོར་བའི་སྡེ་ཚན་གྱིས་འཁྲབ་སྟོན་གང་རུང་གཅིག་བྱེད་དགོས། སྡེ་ཚན་གྱིས་འདོད་པ་ལྟར་འཁྲབ་སྟོན་བྱེད་ཆོག་པ་ཙམ་མ་ཟད། འཁྲབ་སྟོན་ལེགས་པོ་ཡོད་པར་འབད་དགོས། བྱེད་སྒྲིག་དེ་ཐེངས་མང་བྱེད་དགོས།

སྒྲིབ་ཆན་རྒྱལ་པ།

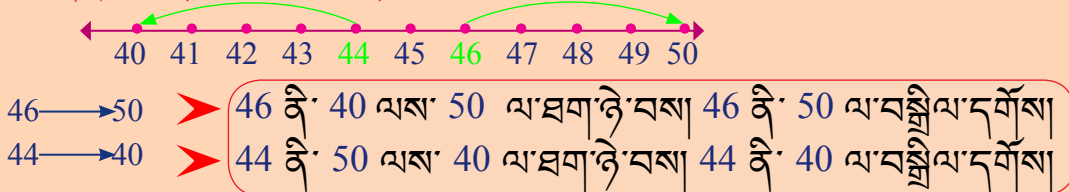
ཉེ་འབྲེལ་དང་ཆོད་དཔག

Round and Estimate

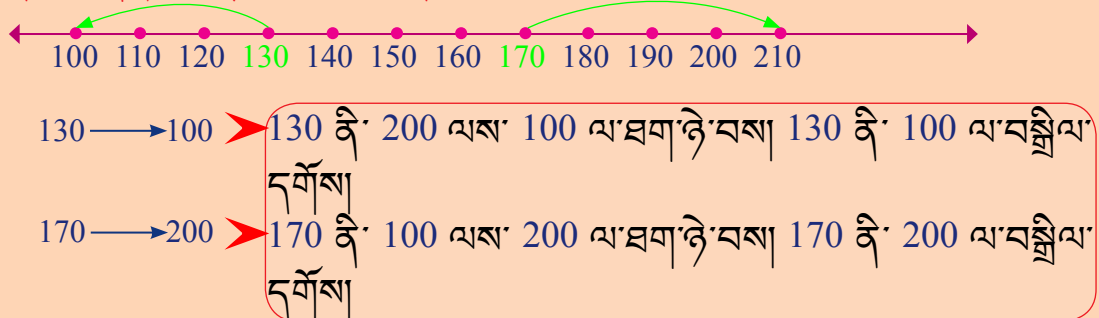

༤.༡) ཉེ་འབྲེལ་གྱི་ཉེ་འབྲེལ་དང་ཆོད་དཔག

༡༡ བརྒྱ་གནས་ཉེ་འབྲེལ་སྒྲིལ་བ།

༡༡ བརྒྱ་གནས་ཉེ་འབྲེལ་སྒྲིལ་བ།

ཀ། སྟོང་གནས་ཉེ་ཤོས་སུ་བསྒྲིལ་བ།

4600 → 5000

➤ 4600 ནི་ 4000 ལས་ 5000 ལ་ཐག་ཉེ་བས། 4600 ནི་ 5000 ལ་བསྒྲིལ་དགོས།

4300 → 4000

➤ 4300 ནི་ 5000 ལས་ 4000 ལ་ཐག་ཉེ་བས། 4300 ནི་ 4000 ལ་བསྒྲིལ་དགོས།

སྟོང་ཚན། ༤.༡

༡༽ བརྒྱ་གནས་ཉེ་ཤོས་སུ་སྒྲིལ།

ཀ) 73

ཁ) 88

ག) 121

ང) 185

ཅ) 345

ཆ) 847

ཇ) 1264

ཉ) 1493

ད) 3561

ཐ) 20175

བ) 40007

ན) 50078

༢༽ བརྒྱ་གནས་ཉེ་ཤོས་སུ་སྒྲིལ།

ཀ) 121

ཁ) 749

ག) 1035

ང) 8670

ཅ) 9865

ཆ) 10909

ཇ) 14315

ཉ) 1785

ད) 6006

ཐ) 20129

བ) 40146

ན) 56015

༣༽ སྟོང་གནས་ཉེ་ཤོས་སུ་སྒྲིལ།

ཀ) 1264

ཁ) 4920

ག) 6920

ང) 9070

ཅ) 1333

ཆ) 18990

ཇ) 21450

ཉ) 7501

ད) 90989

ཐ) 19909

བ) 49001

ན) 70089

༤.༡) སིལ་གྲངས་ཀྱི་ཉེ་འགྲིལ་དང་ཆེད་དཔག

ཀ)

སན་ཏེ་མི་ཏར་3.7

3.7cm → 4cm

སན་ཏེ་མི་ཏར་ 3.7 བྱི་སན་ཏེ་མི་ཏར་ 3 ལས་སན་ཏེ་མི་ཏར་ 4 ལ་ཐག་
ཉེ་བས། སན་ཏེ་མི་ཏར་ 3.7 བྱི་སན་ཏེ་མི་ཏར་ 4 ལ་བསྐྱེད་དགོས།

ཁ)

དཔེ་ཐུག་གི་ཁྲིད་ཆད་ལ་གི་ལོ་སྟ་རམ་ 1.6 ཡིན་ན།

1.6kg → 2kg

གི་ལོ་སྟ་རམ་ 1.6 བྱི་གི་ལོ་སྟ་རམ་ 1 ལས་གི་ལོ་སྟ་རམ་ 2 ལ་ཐག་
ཉེ་བས། གི་ལོ་སྟ་རམ་ 1.6 བྱི་གི་ལོ་སྟ་རམ་ 2 ལ་བསྐྱེད་དགོས།

ག)

ཆུ་སྟོན་གི་ཤོང་ཆད་ལི་ཏར་ 2.3 ཡིན་ན།

2.3l → 2l

ལི་ཏར་ 2.3 བྱི་ལི་ཏར་ 3 ལས་ལི་ཏར་ 2 ལ་ཐག་ཉེ་བས། ལི་ཏར་
2.3 བྱི་ལི་ཏར་ 2 ལ་བསྐྱེད་དགོས།

འཛིན་ཁང་ནང་གི་དངོས་པོ་གང་རུང་ལུ་འཛིན་དང་ལྷིད་ཚད། མཐོ་ཚད་སོགས་ལ་ཚོད་དཔག་
བྱེད་དགོས་པ་དང་དེ་རྗེས་ཚད་འཇུག་ཏེ་ཉེ་འགྲེལ་བྱེད་དགོས།

བྱེད་སྒྲིལ་ནང་དགོ་ཆུན་གྱིས་གཞིགས་འདེགས་དང་སློབ་སྟོན་གནང་དགོས།

སློབ་ཚན། ༤.༡

༡༽ ཉེ་ལ་གྲངས་ཉེ་ཤོས་སུ་སྒྲིལ།

ཀ) 70.8cm

ཁ) 99.5cm

ག) 51.4cm

ང) 89.1cm

ཅ) 3.5m

ཆ) 84.7m

ཇ) 12.94m

ཉ) 19.99m

ད) 55.69m

༢༽ སི་ལ་གྲངས་གནས་གཅིག་ལ་སྒྲིལ།

ཀ) 0.45L

ཁ) 0.91L

ག) 6.55L

ང) 10.74L

ཅ) 19.33L

ཆ) 20.99L

ཇ) 0.97L

ཉ) 85.01L

ད) 99.19L

༣༽ སི་ལ་གྲངས་གནས་གཉིས་ལ་སྒྲིལ།

ཀ) 0.221kg

ཁ) 0.549kg

ག) 1.05kg

ང) 90.750kg

ཅ) 98.905kg

ཆ) 10.093kg

ཇ) 70.158kg

ཉ) 30.816kg

ད) 90.568kg

བྱེད་སྒྲུབ།

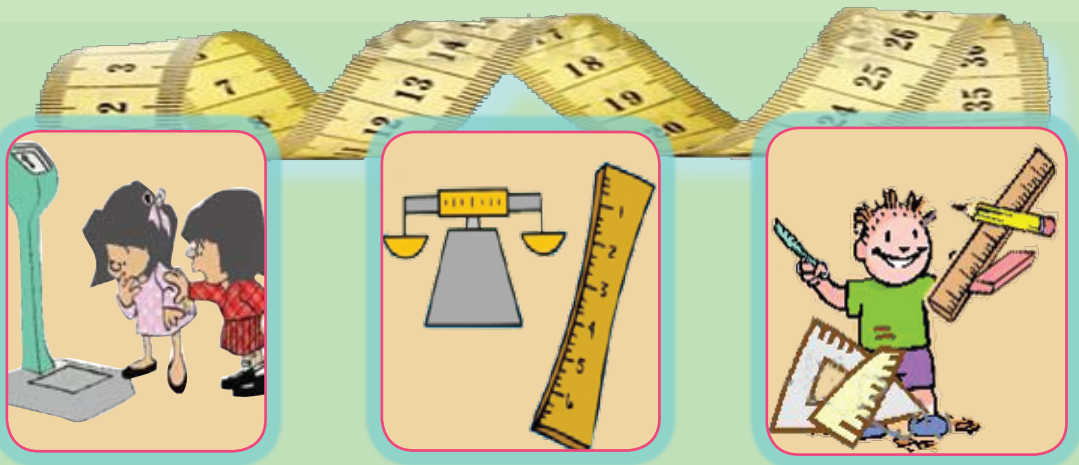
༡༽ བྱེད་སྒྲུབ་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་ལུགས།

- ཀ) དགོས་ཆུང་གིས་སློབ་མ་རྣམས་ཕྱི་ཆུང་གཉིས་སུ་བཞག་ཏེ། ཕྱི་ཆུང་གཉིས་པན་ཚུན་ཁ་གཏད་དུ་སྡོད་འཇུག་དགོས།
- ཁ) ཕྱི་ཆུང་རེ་རེས་ངོ་བོ་བཅུ་ལྔ་ཁ་གཏད་ཀྱི་ཕྱི་ཆུང་ལ་འདྲི་དགོས་པ་དང་། ཁ་གཏད་ཀྱི་ཕྱི་ཆུང་གིས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་ལན་འདེབས་དགོས།
- ག) དགོས་ཆུང་གིས་འདྲི་སྒྲུབ་འདི་བཞིན་དུས་ཚོད་ངེས་ཅན་བར་གནང་དགོས་པ་དང་། གཟུངས་སུ་སྡོད་པའི་ཕྱི་ཆུང་ལ་བསྒྲགས་བརྗོད་ཀྱང་གནང་དགོས།

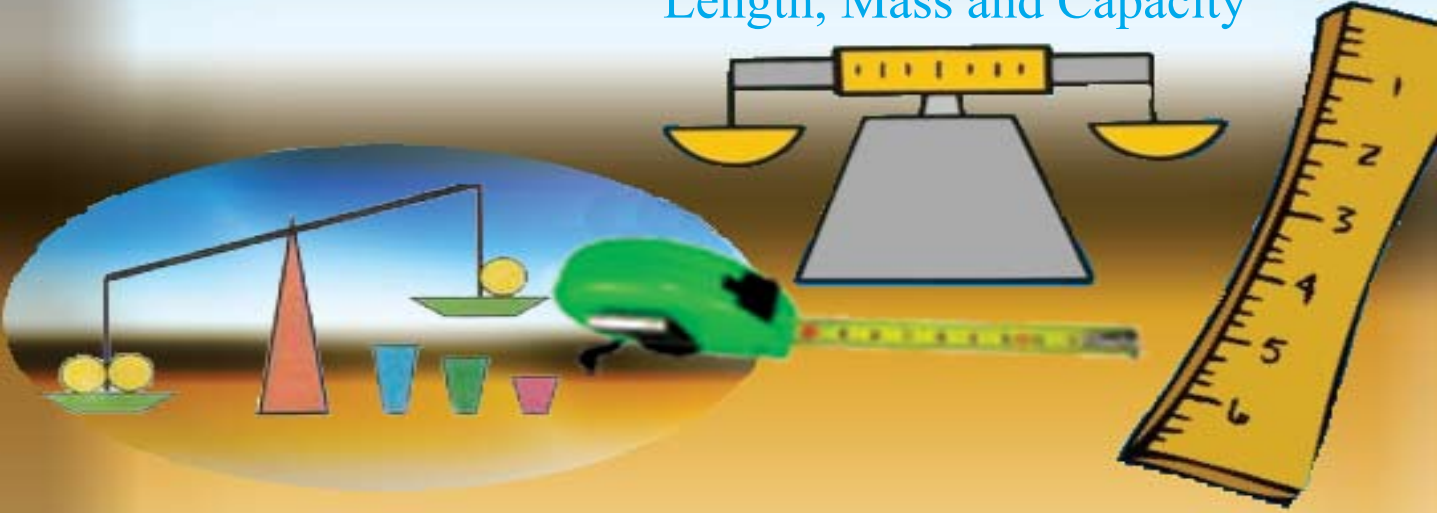
༢༽ སྒྲུབ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཁྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་ལུགས།

- ཀ) དགོས་ཆ་ལོ་ - ཆུང་འཇུག་ཡོ་བྱེད་ཁག་ཅིག་ སྒོག་བྱ་འགའ་ སྒྱུ་གྲུ།
- ཁ) དགོས་ཆུང་གིས་ཆུང་འཇུག་ཡོ་བྱེད་དང་འཚམས་པའི་སློབ་སྒྲུག་ཕྱི་ཆུང་དུ་མར་བཞག་ཏེ། ཡོ་བྱེད་རྣམས་ཕྱི་ཆུང་ལ་འབྲེལ་དགོས།
- ག) ཕྱི་ཆུང་སོ་སོས་ཡོ་བྱེད་དང་འབྲེལ་བའི་དངོས་པོ་ལྟ་ཆུང་བཅུ་ལྔ་ཁ་གཏད་ཏེ། ཉེ་འབྲེལ་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ཆུང་གཉིས་གསུམ་ལས་མི་ཉུང་བ་རག་ཐབས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་དག་ཉེ་འབྲེལ་བྱེད་དགོས།
- ང) ཕྱི་ཆུང་རེ་རེ་བཞིན་ཆུང་བཅུ་ལྔ་ཁ་གཏད་པའི་དངོས་པོ་མི་མང་དང་ཉེ་འབྲེལ་ཇི་ལྟར་བྱས་པ་སྒྲགས་སྒྲུབ་བསྒྲུབ་ཏུ་དགོས།

སློབ་ཚན་བདུན་པ།

རིང་ཆད། རྩིང་ཆད། ཤོང་ཆད།
Length, Mass and Capacity

ང་ཚོས་ཆད་འཇལ་སྒྲོར་འཛིན་གྱི་གསུམ་པར་སྦྱངས་པ་
བྲན་གྱི་འདུག་གམ།.....

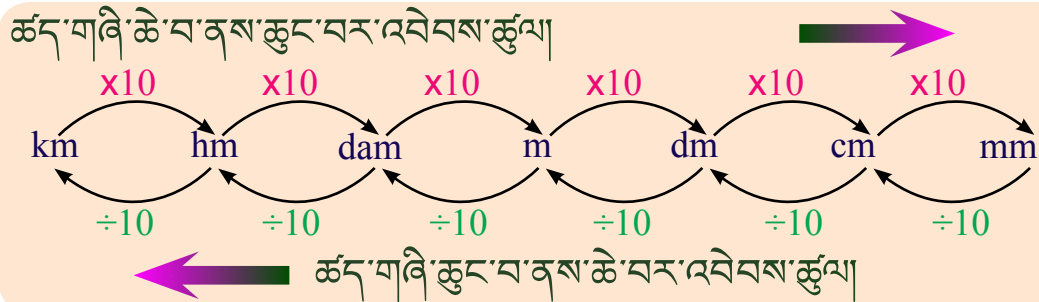
དགེ་ཆན་གྱིས་ཆད་འཇལ་ཡོ་བྱད་འགའ་ཞིག་འབྱེད་ཡོང་སྟེ། སློབ་ཕྲུག་
སྡེ་ཆན་ཁག་ལ་འབྲེམ་དགོས་པ་དང་། སྡེ་ཆན་སོ་སོས་ཆད་འཇལ་ཡོ་
བྱད་བེད་སྤྱད་དེ་འཛིན་ཁང་ནང་གི་དངོས་པོ་ལྟ་རེའི་ཆད་བཅལ་རྩིས།
སྦྱན་བསྟར་བྱ་དགོས།

* གོང་གསལ་བྱེད་སྟེ་དེ་དགེ་ཆན་དང་སློབ་མ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གནང་དགོས།

༡.༡ ཚད་གཞི་ཆེ་བ་དང་ཚད་བཅུན་ཚད་ཡན་ལས་སྒྱུར།

གནས་ཐོབ།	སྟོང་།	བརྒ།	བརྩ།	གཅིག	བརྩ་ཆ།	བརྒ་ཆ།	སྟོང་ཆ།
ཇོན་འཇུག	ཀི་ལོ། kilo	ཧེག་ཏོ། hecto	དེ་ཀ། deca	ཚད་གཞི། མི་ཏར། ལྷ་རམ། ལི་ཏར།	དེ་སི། deci	སན་ཏི། centi	མི་ལི། milli

༡༽ རིང་ཚད་ཀྱི་ཚད་གཞི་ཡན་ཚད་ཡན་སྒྱུར།

ཀི་ལོ་མི་ཏར། $1 =$ མི་ཏར། 1000
 མི་ཏར། $1 =$ སན་ཏི་མི་ཏར། 100
 སན་ཏི་མི་ཏར། $1 =$ མི་ལི་མི་ཏར། 10

རྩིས་དཔེ།

༡༽ མི་ཏར་ 7 སན་ཏི་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 སན་ཏི་མི་ཏར་ནི་མི་ཏར་གྱི་གཡས་མཐའི་གནས་ 2 ལ་ཡོད་པས། ང་ཚོས་
 མི་ཏར་སན་ཏི་མི་ཏར་ལ་བསྒྱུར་བར་ 100 ཡིས་བསྒྱུར་དགོས།
 $7 \text{ m} = 7 \times 100 \text{ cm} = 700 \text{ cm}$

༢༽ མི་ཏར་ 365 ཀི་ལོ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 ཀི་ལོ་མི་ཏར་ 1 ལ་མི་ཏར་1000 ཡོད་པས། ང་ཚོས་མི་ཏར་གྱི་ལོ་མི་ཏར་ལ་
 བསྒྱུར་བར་1000 གིས་བསྐོ་དགོས།
 $365 \text{ m} = 365 \div 1000 = 0.365 \text{ km}$

མཆན། - ཀི་ལོ་མི་ཏར།-kilometre ཧེག་ཏོ་མི་ཏར།-hectometre དེ་ཀ་མི་ཏར།-decametre མི་ཏར།-metre
 དེ་སི་མི་ཏར།-decimetre སན་ཏི་མི་ཏར།-centimetre མི་ལི་མི་ཏར།-millimetre

ཀ། མི་ཏར་ 5 སན་ཏི་མི་ཏར་ 35 དེ་སན་ཏི་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

$$\begin{aligned} 5 \text{ m } 35 \text{ cm} &= 5 \text{ m} + 35 \text{ cm} \\ &= (5 \times 100) \text{ cm} + 35 \text{ cm} \\ &= 500 \text{ cm} + 35 \text{ cm} \\ &= 535 \text{ cm} \end{aligned}$$

ཁ། གི་ལོ་མི་ཏར་ 2.65 དེ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

ཐབས་ལམ་ ༡།

$$\begin{aligned} 2.65 \text{ km} &= 2 \text{ km} + 0.6 \text{ km} + 0.05 \text{ km} \\ &= (2 \times 1000) \text{ m} + (0.6 \times 1000) \text{ m} + (0.05 \times 1000) \text{ m} \\ &= 2000 \text{ m} + 600 \text{ m} + 50 \text{ m} \\ &= 2650 \text{ m} \end{aligned}$$

ཐབས་ལམ་ ༢།

མི་ཏར་ནི་གི་ལོ་མི་ཏར་གྱི་གཡས་མཐའི་གནས་ 3 ལ་ཡོད་པས། ང་ཚོས་གི་ལོ་མི་ཏར་མི་ཏར་ལ་བསྒྱུར་བར་ 1000 ཡིས་བསྒྱུར་དགོས།

$$2.65 \text{ km} = 2.65 \times 1000 \text{ m} = 2650 \text{ m}$$

སྒྱུར་ཚན། ༡.༡

༡༽ གསལ་པོ་གསལ་བར་སྒྲོང་སྒྲོང་སྒྲོང་།

ཀ། $1 \text{ km} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ m}$

ཁ། $1 \text{ m} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ cm}$

ག། $3 \text{ m} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ cm}$

ང། $4.05 \text{ km} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ km} \underline{\hspace{1cm}} \text{ m}$

ཅ། $718 \text{ cm} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ m} \underline{\hspace{1cm}} \text{ cm}$

ཆ། $6491 \text{ m} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ km}$

ད། $402 \text{ m} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ km}$

ཉ། $0.20 \text{ m} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ cm}$

ཏ། $0.5 \text{ km} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ m}$

༢༽ ཐབས་སྒྱུར་བྱོས།

ཀ། མི་ཏར་ 6 སན་ཏི་མི་ཏར་ 4 དེ་སན་ཏི་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

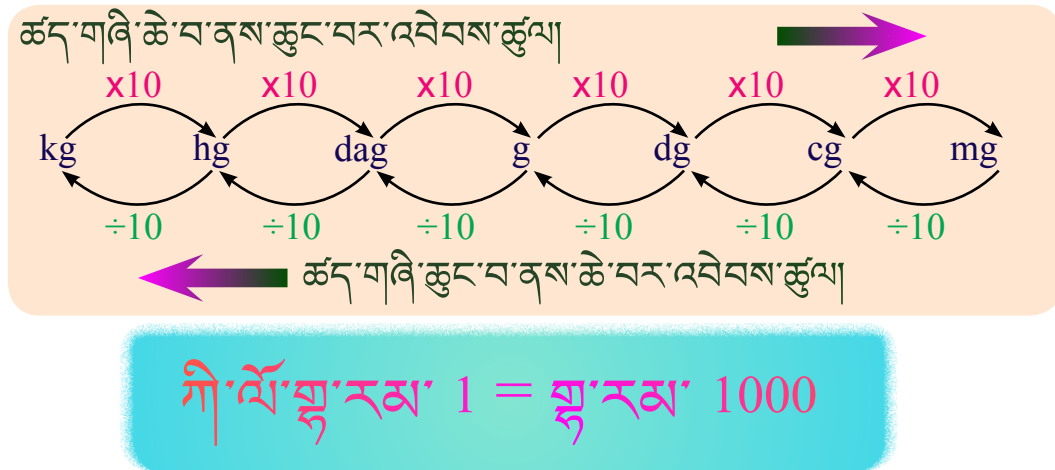
ཁ། སན་ཏི་མི་ཏར་ 100 མི་ལི་མི་ཏར་ 50 དེ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

ག། གི་ལོ་མི་ཏར་ 3 མི་ཏར་ 7 དེ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

ང། གི་ལོ་མི་ཏར་ 1.386 དེ་གི་ལོ་མི་ཏར་དང་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

- ཅ) མི་ཏར་ 1.5 དེ་སན་ཏི་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 ཆ) མི་ཏར་ 6 ສན་ཏི་མི་ཏར་ 70 དེ་གི་ལོ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 ཇ) ສན་ཏི་མི་ཏར་ 400 མི་ལི་མི་ཏར་ 50 དེ་མི་ཏར་ལ་སྒྱུར།

ཁ) རྒྱུ་ཚད་ཀྱི་ཆེ་ཆུང་ཕན་ཚུན་ཕབ་སྒྱུར།

རྩིས་དཔེ།

ཀ) གི་ལོ་ 5 སྟ་རམ་ 8 དེ་སྟ་རམ་ལ་སྒྱུར།

$$\begin{aligned}
 5.8 \text{ kg} &= 5 \text{ kg} + 800 \text{ g} \\
 &= (5 \times 1000) \text{ g} + 800 \text{ g} \\
 &= 5000 \text{ g} + 800 \text{ g} \\
 &= 5800 \text{ g}
 \end{aligned}$$

ཁ) སྟ་རམ་ 64380 དེ་གི་ལོ་སྟ་རམ་ལ་སྒྱུར།

གི་ལོ་སྟ་རམ་ 1 ལ་སྟ་རམ་ 1000 ཡོད་པས། ང་ཆོས་1000 གིས་བགོ་བའམ།
 ཡང་ན་སིལ་བྱངས་ཆོག་གཡོན་གྱི་གནས་གསུམ་བར་སྟོས་བྱང་ཆོག

$$\begin{aligned}
 64380 \text{ g} &= 64380 \text{ g} \div 1000 \\
 &= 64.380 \text{ kg} \quad (64 \overset{\curvearrowright}{3} \overset{\curvearrowright}{8} \overset{\curvearrowright}{0})
 \end{aligned}$$

$$\begin{array}{r}
 64 \overset{\curvearrowright}{3} \overset{\curvearrowright}{8} \overset{\curvearrowright}{0} \\
 \hline
 1000
 \end{array}
 \text{ Kg}$$

མཆན། - གི་ལོ་སྟ་རམ་-kilogram ཏེག་ཏོ་སྟ་རམ་-hectogram ཏེ་ཀ་སྟ་རམ་-decagram སྟ་རམ་-gram
 ཏེ་སི་སྟ་རམ་-decigram ສན་ཏི་སྟ་རམ་-centigram མི་ལི་སྟ་རམ་-milligram

ཕྱི་རིག་

༡། ལི་ཏར་ 3.54 དེ་མི་ལི་ལི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 ལི་ཏར་ 1 ལ་མི་ལི་ལི་ཏར་ 1000 ཡོད་པས། ང་ཚོས་ 1000 གིས་བསྒྱུར་བའོ།
 ཡང་ན་སིལ་གྲངས་ཆོག་གཡས་ཀྱི་གནས་གསུམ་བར་སྒྲོལ་གྲང་ཆོག་
 $3.54 \text{ L} = (3.54 \times 1000) \text{ mL} = 3540 \text{ mL}$

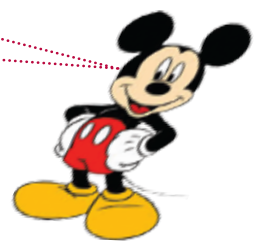
༢། མི་ལི་ལི་ཏར་ 247 དེ་ལི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 ལི་ཏར་ 1 ལ་མི་ལི་ལི་ཏར་ 1000 ལ་ཡོད་པས། ང་ཚོས་ 1000 ཡིས་བགོ་བའོ།
 ཡང་ན་གཡོན་ཀྱི་གནས་གསུམ་བར་སྒྲོལ་གྲང་ཆོག་
 $247 \text{ mL} = (247 \div 1000) \text{ L} = 0.247 \text{ L} (0 \overset{\curvearrowright}{2} \overset{\curvearrowright}{4} \overset{\curvearrowright}{7}.)$

$$\begin{array}{r} 0 \overset{\curvearrowright}{2} \overset{\curvearrowright}{4} \overset{\curvearrowright}{7} \text{ L} \\ \hline 1000 \end{array}$$

༣། ལི་ཏར་ 3 མི་ལི་ལི་ཏར་ 30 དེ་མི་ལི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 $3 \text{ L } 30 \text{ mL} = 3 \text{ L} + 30 \text{ mL}$
 $= (3 \times 1000) \text{ mL} + 30 \text{ mL}$
 $= 3000 \text{ mL} + 30 \text{ mL}$
 $= 3030 \text{ mL}$

༤། ལི་ཏར་ 23.65 དེ་ལི་ཏར་དང་། མི་ལི་ལི་ཏར་ལ་སྒྱུར།
 $23.65 \text{ L} = 23 \text{ L} + 0.65 \text{ L}$
 $= 23 \text{ L} + (0.65 \times 1000) \text{ mL}$
 $= 23 \text{ L} + 650 \text{ mL}$
 དེར་བརྟེན། $23.650 \text{ L} = 23 \text{ L } 650 \text{ mL}$

གྲོགས་པོ་ཚོ། གཤམ་གསལ་ཚད་གཞི་
 ལག་ཤེས་པར་གྱིས་དང་།

མཆན། - ཀི་ལོ་ལི་ཏར་-kilolitre ཉེག་ཁོ་ལི་ཏར་-hectolitre རེ་ཀ་ལི་ཏར་-decalitre ལི་ཏར་-litre
 རེ་སི་ལི་ཏར་-deciliter སན་རེ་ལི་ཏར་-centiliter མི་ལི་ལི་ཏར་-milliliter

སློབ་ཚན། ༡.༩

༡༽ བར་སྟོང་སྟོང་ལ།

ཀ) $1.05 \text{ L} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

ཁ) $10.51 \text{ L} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ L } \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

ག) $7044 \text{ mL} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ L } \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

ང) $3.006 \text{ L} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

ཅ) $6.43 \text{ L} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ L } \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

ཆ) $3009 \text{ mL} = \underline{\hspace{1cm}} \text{ L } \underline{\hspace{1cm}} \text{ mL}$

༢༽ བབ་སྐྱར་བྱེད་ལ།

ཀ) ལི་ཏར་ 4.34 དེ་མི་ལི་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ཁ) མི་ལི་ལི་ཏར་ 6122 དེ་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ག) ལི་ཏར་ 6 མི་ལི་ལི་ཏར་ 310 དེ་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ང) མི་ལི་ལི་ཏར་ 3109 དེ་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ཅ) ལི་ཏར་ 0.009 དེ་མི་ལི་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ཆ) ལི་ཏར་ 3.10 དེ་ལི་ཏར་དང་མི་ལི་ལི་ཏར་ལ་སྐྱར།

ཕ. ༡ རྩིས་རྩིས་དང་འབྲེན་རྩིས།

༡ རྩིས་རྩིས།

ཀ) 4 km 300 m + 9 km 720 m

$$\begin{array}{r} ① \\ 4 \text{ km } 300 \text{ m} \\ + 9 \text{ km } 720 \text{ m} \\ \hline 14 \text{ km } 20 \text{ m} \end{array}$$

ཡང་ན།

$$\begin{array}{r} ① \\ 4300 \\ + 9720 \\ \hline 14020 \end{array}$$

དེར་བརྟེན། 4 km 300 m + 9 km 720 m
= 14 km 20 m

ཁ) 3 kg 9 g + 7 kg 201 g

$$\begin{array}{r} ① \\ 3 \text{ kg } 9 \text{ g} \\ + 7 \text{ kg } 201 \text{ g} \\ \hline 10 \text{ kg } 210 \text{ g} \end{array}$$

ཡང་ན།

$$\begin{array}{r} ① \\ 3009 \\ + 7201 \\ \hline 10210 \end{array}$$

དེར་བརྟེན། 3 kg 9 g + 7 kg 201 g
= 10 kg 210 g

ག) 4 L 309 mL + 8 L

$$\begin{array}{r} 4 \text{ L } 309 \text{ mL} \\ + 8 \text{ L} \\ \hline 12 \text{ L } 309 \text{ mL} \end{array}$$

དེར་བརྟེན། 4 L 309 mL + 8 L
= 12 L 309 mL

རྩིས་དཔེ།

ཉ) 4 km 500 m + 2 km 750 m

$$\begin{array}{r} 4 \ 500 \\ + 2 \ 750 \\ \hline 7 \ 070 \end{array}$$

4 km 500 m + 2 km 750 m
= 7 km 70 m

ན) 409 m 5 cm + 20 m 7 cm

$$\begin{array}{r} 409 \text{ m } 5 \text{ cm} \\ + 20 \text{ m } 7 \text{ cm} \\ \hline 429 \text{ m } 12 \text{ cm} \end{array}$$

409 m 5 cm + 20 m 7 cm
= 429 m 12 cm

ཏ) 908 g + 298 g

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \textcircled{1} \\ 908 \text{ g} \\ + 298 \text{ g} \\ \hline 1206 \text{ g} \end{array}$$

908 g + 298 g
= 1 kg 206 g

ཨ) 12 L 1120 mL + 950 mL

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \\ 12 \text{ L } 120 \text{ mL} \\ + 950 \text{ mL} \\ \hline 13 \text{ L } 070 \text{ mL} \end{array}$$

12 L 120 mL + 950 mL
= 13 L 70 mL

སློབ་ཚན། ༡.༩

བསྐྱེམས་ཐོབ་ཆོལ།

ཀ) 430 g + 710 g

ཁ) 5 L 23 mL + 2 L 45 mL

ག) 2 km 300 m + 3 km 250 m

ང) 722 mL + 3 L 280 mL

ཅ) 2 kg 960 g + 80 g

ཆ) 13 m 47cm + 28 m 65cm

ད) 700 g + 3 kg 70 g

ཏ) 2 L 99 mL + 8 L 610 mL

ཉ) 2 km 5 m + 999 m

ཐ) 1 kg 7 g + 9 kg 993 g

༡༡ འབྲེན་རྒྱུ་

ཀ) $9 \text{ kg } 9 \text{ g} - 5 \text{ kg } 9 \text{ g}$

$$\begin{array}{r} 9 \text{ kg } 9 \text{ g} \\ - 5 \text{ kg } 9 \text{ g} \\ \hline 4 \text{ kg } 0 \text{ g} \end{array}$$

ཡང་ན།

$$\begin{array}{r} 9009 \\ - 5009 \\ \hline 4000 \end{array}$$

$9 \text{ kg } 9 \text{ g} - 5 \text{ kg } 9 \text{ g} = 4 \text{ kg}$

ཁ) $9 \text{ km } 300 \text{ m} - 7 \text{ km } 900 \text{ m}$

$$\begin{array}{r} \textcircled{8} \quad \textcircled{1300} \\ 9 \text{ km } 300 \text{ m} \\ - 7 \text{ km } 900 \text{ m} \\ \hline 1 \text{ km } 400 \text{ m} \end{array}$$

ཡང་ན།

$$\begin{array}{r} \textcircled{8} \quad \textcircled{13} \\ 9300 \\ - 7900 \\ \hline 1400 \end{array}$$

$9 \text{ km } 300 \text{ m} - 7 \text{ km } 900 \text{ m} = 1 \text{ km } 400 \text{ m}$

ག) $7 \text{ L } 100 \text{ mL} - 5 \text{ L } 500 \text{ mL}$

$$\begin{array}{r} \textcircled{6} \quad \textcircled{1100} \\ 7 \text{ L } 100 \text{ mL} \\ - 5 \text{ L } 500 \text{ mL} \\ \hline 1 \text{ L } 600 \text{ mL} \end{array}$$

ཡང་ན།

$$\begin{array}{r} \textcircled{6} \quad \textcircled{11} \\ 7100 \\ - 5500 \\ \hline 1600 \end{array}$$

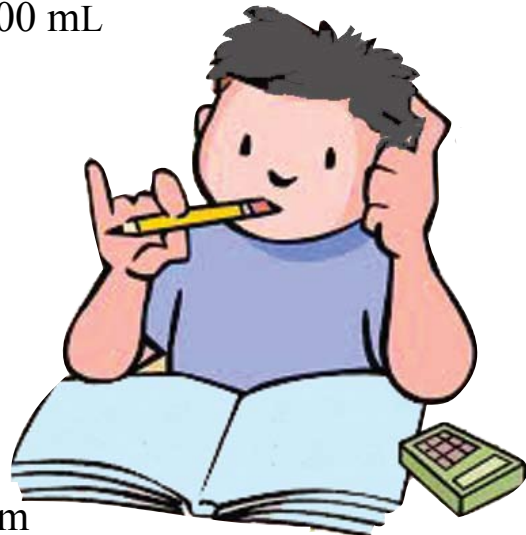
$7 \text{ L } 100 \text{ mL} - 5 \text{ L } 500 \text{ mL} = 1 \text{ L } 600 \text{ mL}$

རྒྱུ་རྒྱུ་

ཀ) $8 \text{ km } 990 \text{ m} - 5 \text{ km } 990 \text{ m}$

$$\begin{array}{r} 8 \text{ } 990 \\ - 5 \text{ } 990 \\ \hline 3 \text{ } 000 \end{array}$$

$8 \text{ km } 990 \text{ m} - 5 \text{ km } 990 \text{ m} = 3 \text{ km}$

༡) 4 m 90 cm - 850 cm

$$\begin{array}{r} 4\ 90 \\ -\ 85 \\ \hline 4\ 05 \end{array}$$

4 m 90 cm - 85 cm
= 4 m 5 cm

༢) 3 kg 510 g - 2 kg 808 g

$$\begin{array}{r} 3\ 510 \\ -\ 2\ 808 \\ \hline 0\ 702 \end{array}$$

3 kg 510 g - 2 kg 808 g
= 702 g

༣) 8 L 180 mL - 3 L 700 mL

$$\begin{array}{r} 8\ 180 \\ -\ 3\ 700 \\ \hline 4\ 480 \end{array}$$

8 L 180 mL - 3 L 70 mL
= 4 L 480 mL

༤) 17 L 190 mL - 10 L

$$\begin{array}{r} 17\ 190 \\ -\ 10\ 000 \\ \hline 7\ 190 \end{array}$$

17 L 190 mL - 10 L
= 7 L 190 mL

སློབ་ཚན། ༢.༥

འཇམ་མཐུན་སློབ་ཚན་ལྟེ་གཞི།

༡) 9 kg 120 g - 5 kg 50 g

༢) 1 kg 300 g - 900 g

༣) 5 L 9 mL - 3 L 10 mL

༣) 29 m - 11 m 50 cm

༤) 10 L 200 mL - 9 L 600 mL

༤) 13 m 10 cm - 12 m

༥) 900 g - 700 g

༥) 75 cm 5mm - 9 mm

༦) 700 kg - 300 kg 600 g

༦) 70 L 9 mL - 70 L

༧) 8 kg 107 g - 3 kg 800 g

༨) 1 m 50 cm 5 mm - 40 cm 5 mm

ཡི་གེའི་རྩིས་དཔེ།

༡) ཚལ་ཚོང་མཁན་ཞིག་གི་ཤིང་རྩི་ནང་གུང་ལ་སྟག་ 3kg 500g དང་།
སྡོ་ཚལ་ 4kg 800g ཟུ་ག་གོན་ 5kg 650g བཅས་ཡོད། ཁོང་གི་
ཤིང་རྩི་སྟེང་ཁྱོན་བསྡེམས་ཚལ་ལྗིད་ཚད་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

$$\begin{array}{r} 3 \text{ kg } 500 \text{ g} \\ 4 \text{ kg } 800 \text{ g} \\ + 5 \text{ kg } 650 \text{ g} \\ \hline 13 \text{ kg } 950 \text{ g} \end{array}$$

ལན། ཁོང་གི་ཤིང་རྩི་སྟེང་ཁྱོན་བསྡེམས་ཚལ་ 13kg 950g ཡོད།

༢) གླལ་བཟང་གི་གཟུགས་པོའི་རིང་ཚད་ལ་ 1m 83cm ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གི་གཟུང་མོའི་རིང་
ཚད་གླལ་བཟང་ལས་ 56cm གིས་ཆུང་བ་ཡོད་ན། གླལ་བཟང་གི་གཟུང་མོའི་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་
ནམ།

$$\begin{array}{r} 1 \text{ m } 83 \text{ cm} \\ - \quad 56 \text{ cm} \\ \hline 1 \text{ m } 27 \text{ cm} \end{array}$$

ལན། གླལ་བཟང་གི་གཟུང་མོའི་གཟུགས་པོའི་རིང་ཚད་ལ་མི་ཉར་ 1m 27cm ཡོད།

སྦྱང་ཆན། ༡.༤

༡) མི་ཞིག་གིས་ཁོ་པའི་ས་གནས་ནས་གོང་ཁྱེར་ལ་འགོ་བར་རྒྱུ་ལོར་ནང་ 3km 500m དང་། སྤྱི་
སྦྱོང་རྒྱུ་ལོར་ནང་ 7km 850m རི་ལིའི་ནང་ 54km བཅས་འགོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད། ཁོ་པའི་ས་
གནས་ནས་གོང་ཁྱེར་དབར་ཁྱོན་བསྡེམས་བར་ཐག་ག་ཚོད་འདུག་གམ།

༢) ལྷན་གྲུབ་ཀྱི་གཟུགས་པོའི་ལྗིད་ཚད་ལ་ 20kg 750g ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གི་གྲོགས་པོའི་ལྗིད་ཚད་ལ་
ལྷན་གྲུབ་ལས་ 820g ཀྱིས་ཆུང་བ་ཡོད་པས། ལྷན་གྲུབ་ཀྱི་གྲོགས་པོའི་ལྗིད་ཚད་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

༣) 5L ཅན་གྱི་ལྷགས་ཀྱིན་ཞིག་གི་ནང་ཆུ་གང་མོ་ 2L 150mL དང་། ཆུ་ཚ་པོ་ 1L 900mL
བརྒྱུངས་ཡོད། ད་ལྟ་ལྷགས་ཀྱིན་དེའི་ནང་ཆུ་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།

༤) 10L ཅན་གྱི་ལྷགས་ཀྱིན་ཞིག་གི་ནང་འོ་མ་ 8L 350mL ཡོད། ལྷགས་ཀྱིན་དེ་ཁོངས་པར་ད་དུང་
འོ་མ་ག་ཚོད་དགོས་མཁ།

༥) ཚོང་པ་ཞིག་གིས་མར་ 50kg 450g ལས། མར་ 23kg 780g བཅོངས་པས། ད་དུང་མར་ག་ཚོད་
ལྷག་ཡོད་དམ།

བྱེད་སྒྲིག་

༡༽ ཚད་གཞི་ཡབ་སྐུར།

- ཀ) དགོས་མཁོ་སྤྲུག་ནས་ཐག་པར་དེ་བའི་ལག་ལ།
- ཁ) དགོས་ཚད་ཀྱིས་ཚད་གཞི་ལག་གི་ཡབ་སྐུར་དང་
འབྲེལ་བའི་དེ་བའི་སྤྲུག་བྱེད་དགོས།
- ག) སློབ་ཕྲུག་ནམས་སྤྱི་ཚན་ལ་བཀོ་རྒྱ།
- ང) དགོས་ཚད་ཀྱིས་སྤྱི་ཚན་དང་པོར་དེ་བའི་གཅིག་གིས་
གནང་བ་དང་སྤྱི་ཚན་དེའི་སློབ་མ་གཅིག་གིས་
ནག་པར་སྤྱིང་ལན་འབྲི་དགོས།
- ཅ) སྤྱི་ཚན་རིམ་གྱིས་དེ་ལྟར་ལན་འདེབས་དགོས་
པ་དང་། གཞན་ནམས་ལན་གང་ཡིན་ལ་བསམ་
སློབ་གྲོང་དགོས་པ་ལས་སྐད་ཅོར་རྒྱག་མི་ཆོག།
- ཆ) བྱེད་སྒྲིག་འདིར་སྤྱི་ཚན་ལག་གི་སློབ་མ་ཚང་
མས་ཆ་ཤས་ལེན་དགོས་པ་ལས། སློབ་མ་གཅིག་གིས་
ཁོ་ནས་གོ་སྐབས་བསྐྱར་ལེན་མི་ཆོག།

༢༽ ཚད་གཞི་སྤྲོས་འཕྲུལ།

- ཀ) དགོས་མཁོ་སྤྲུག་གྲུ་ཤོག་བྱ། ཐག་པར་དེ་
སྤྲུག་
- ཁ) དགོས་ཚད་ཀྱིས་སློབ་མ་ནམས་སྤྱི་ཚན་ལ་
བཀོས་ཏེ། བྱེད་སྒྲིག་འབྲེལ་བཤད་གནང་
དགོས།
- ག) སློབ་ཕྲུག་སྤྱི་ཚན་སོ་སོས་གོ་སྐྱར་
བྱས་ཏེ་ཚད་གཞི་ལག་ལ་སྤྲོས་འཕྲུལ་གྱི་
དེ་བའི་གཅིག་རེ་བཟོ་དགོས།
- ང) སྤྱི་ཚན་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་དེ་བའི་དེ་
དག་སྤྱི་ཚན་གཞན་ཞིག་ལ་འབྲི་དགོས་
པ་དང་། སྤྱི་ཚན་གཞན་དེས་ལན་ནམས་
ནག་པར་སྤྱིང་ལྷིང་དགོས།

སློབ་ཚན་བརྒྱད་པ།

ཐིག་དུམ། Line Segment

ཐིག་དུམ་ནི་ཐིག་གི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན། དེ་ལ་སྡེ་ཆོག་གམ་སྡེ་གནས་གཉིས་ཡོད།
དཔེར་ན། $A \text{-----} B$ A དང་ B གཉིས་ལ་ཐིག་དུམ་ AB ཡི་སྡེ་
གནས་ཟེར།

ཁྱེད་གྱིས་ཐིག་དུམ་
གྱི་དཔེ་མཆོན་འགའ་
ཞིག་སྟོན་བྱས་བཅ།

བྱས་སྟེ། བྱ་པ་དང་གི་
མཐའ་དང་། སྒྲོག་ཅེའི་
མཐའ་སོགས་ནི་ཐིག་དུམ་
གྱི་དཔེ་མཆོན་ཡིན།

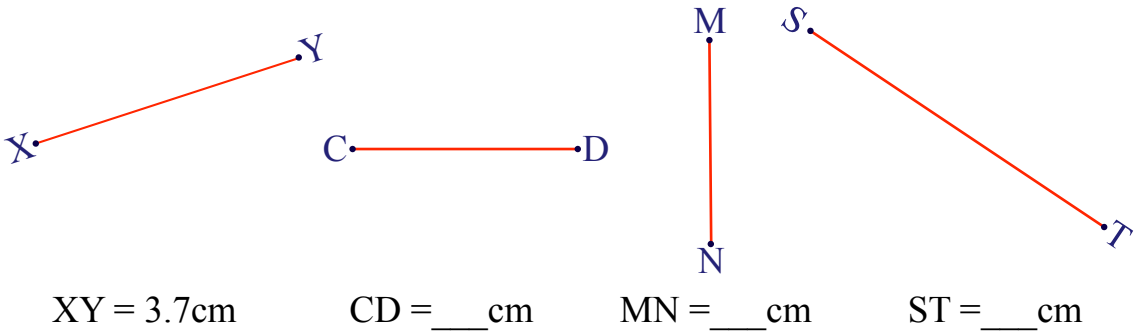
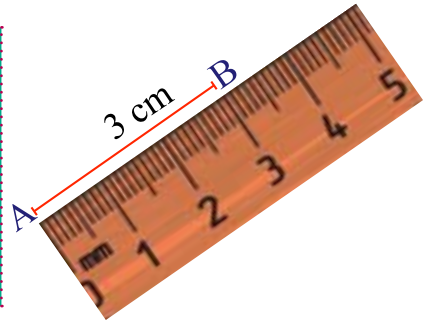

དགེ་རྒན་གྱིས་སློབ་ཚན་འདི་འགོ་མ་བཅུགས་སྡོན་དུ་སློབ་མ་ཆོར་ཁོང་ཆོས་བཅད་སྦྱོང་བྱེད་བཞིན་
པའི་དངོས་པོ་ཁག་ལས་ཐིག་དུམ་མཆོན་པའི་དངོས་པོ་དཔེར་བསྟན་ཏེ་དོ་སྦྱོང་གནང་དགོས།

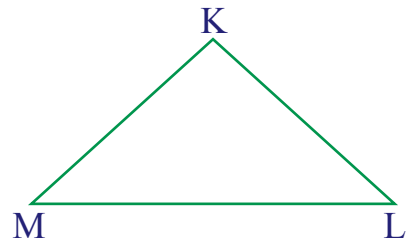
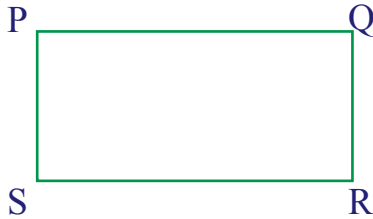
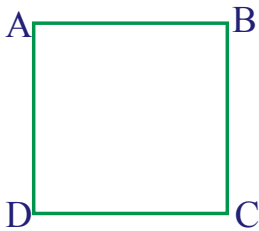
༡.༡ ཐིག་རྩམ་འཇུག་བ།

ཐིག་རྩམ་འཇུག་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་ཆས་
གཅིག་ནི་སན་ཏེ་མི་ཏར་གྱི་ཐིག་ཤིང་
ཡིན་པས། ང་ཚོས་གཤམ་གསལ་ཐིག་
རྩམ་ཁག་གི་རིང་ཆད་འཇུག་ཤེས་པ་
གྱིས་དང་།

དགེ་ཤུགས་གྱིས་སློབ་མ་མཉམ་རྒྱ་གོང་གི་ཐིག་རྩམ་འཇུག་དགོས་པ་དང་། གཤམ་གྱི་
རི་མོ་ལྟ་བུའི་དཔེ་མཚན་འགའ་གནང་། འཛིན་ལས་ཀྱང་བསྐྱེད་དགོས།

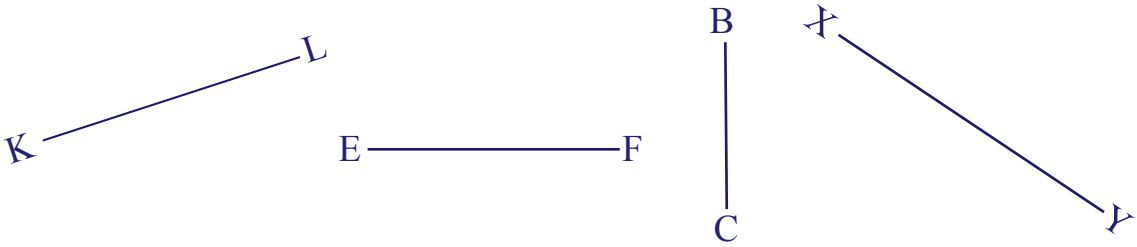
$AB = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $BC = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $CD = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $DA = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$

$PQ = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $QR = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $RS = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $SP = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$

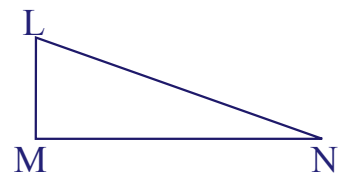
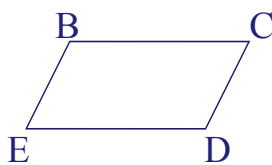
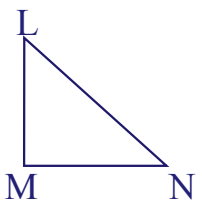
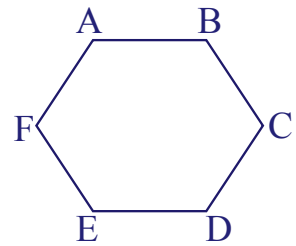
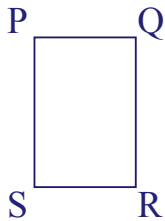
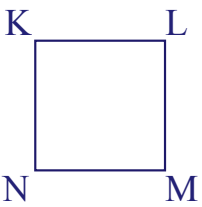
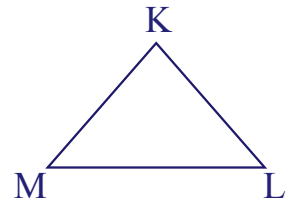
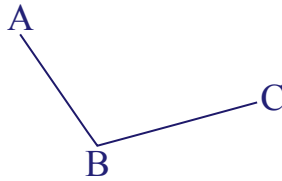
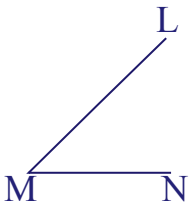
$KL = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $LM = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$
 $KM = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$

ལྷན་པའི་ཕྱི་རིག་རིག་ ༡.༡

༡༽ ཐིག་དྲུམ་ནམས་འདྲིལ།

༢༽ ཐིག་དྲུམ་ཁག་འདྲིལ་དགོས།

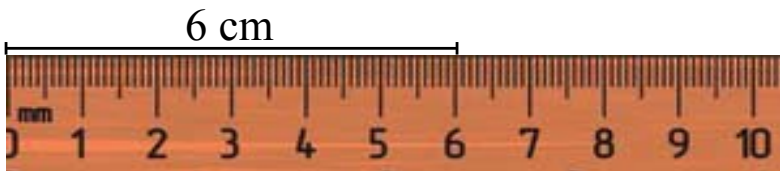

༡.༡ ཐིག་ཏུམ་འབྲི་སྤངས།

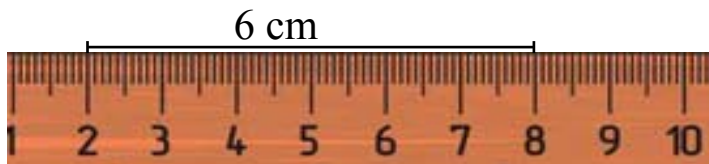
ང་ཚོས་ཐིག་ཏུམ་
རིང་ཚད་ 6cm
ཡོད་པ་ཞིག་འབྲི་
དགོས་ན།

ཐིག་ཤིང་གི་རྒྱགས་ 0 གྱི་
མཚམས་སུ་ཚེག་གཅིག་
དང་ 6 cm གི་མཚམས་སུ་
ཚེག་གཅིག་བྲིས་ཏེ། ཚེག་
དེ་གཉིས་ཐད་ཀར་མཐུད་
དགོས།

གལ་ཏེ་ཐིག་ཤིང་སྤྱིང་ 0 མཚོན་པའི་རྒྱགས་དེ་མེད་ཆོ། ང་ཚོས་འགོ་ 1cm ཡང་ན་
2cm མཚོན་པའི་རྒྱགས་ལ་བལྟས་ནས། གཤམ་གསལ་ལྟར་ཐིག་ཏུམ་འབྲི་ཐུབ་བཅ།

རིང་ཚད་ངེས་པའི་ཐིག་ཏུམ་འབྲི་སྤངས། དགེ་ཆེན་གྱིས་སློབ་མ་རྣམས་ལ་གཞོགས་
འདེགས་དང་སློབ་སྟོན་གནང་དགོས།

སྒྲིང་ཆ་ན། ༡.༡

༡༽ ག་ཤུམ་གསལ་རིང་ཆ་ད་ཁག་ཐིག་དུམ་དུ་བྲིས།

ཀ) 7 cm

ཁ) 10.8 cm

ག) 5 cm 9mm

ང) 5 cm 5 mm

ཅ) 6.2 cm

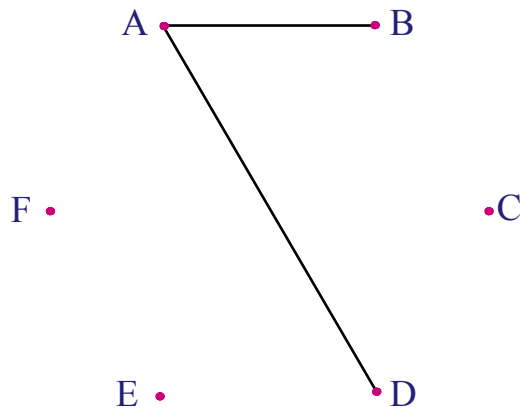
ཆ) 2.8 cm

ཇ) 49 mm

ཉ) 3.8 cm

ད) 7.1 cm

༢༽ འོག་གི་སྒྲིང་དུག་པོས་ཐིག་དུམ་ག་ཆོད་བཟོ་བྱས་བམ། ཐིག་དུམ་དེ་དག་གི་མིང་འབྲི་
དགོས་པར་མ་ཟད། རིང་ཆ་ད་ཀྱང་འཇལ་དགོས།

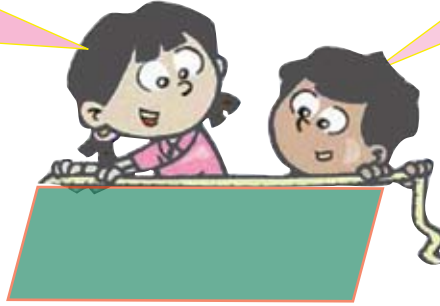

དཔེར་ན། $AB = 2.9 \text{ cm}$

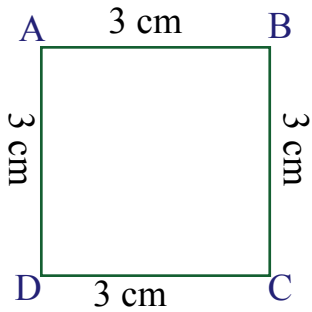
$AD = 5.7 \text{ cm}$

༡.༡ མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།

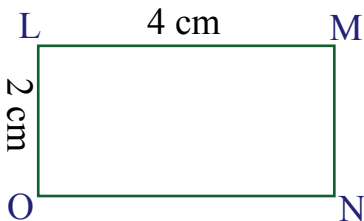
གཤམ་གྱི་དབྱིབས་
རིས་ཁག་ཐིག་རྩམ་
ལས་ཐུབ་པ་ཞིག་
ཡིན་པ་དང་། ཐིག་
རྩམ་དེ་དག་གི་རིང་
ཚད་འདྲ་ལ་ཐུབ།

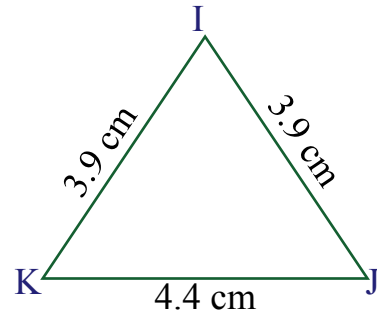
ཐིག་རྩམ་དེ་དག་གི་རིང་ཚད་
ཆ་ཆར་བཅལ་ཏེ་རིང་ཚད་
ནུས་བསྟོམས་ན། དབྱིབས་
དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད་
ག་ཚོད་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

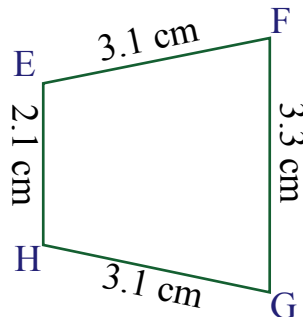
$$\begin{aligned} \text{ཐུབ་ཞི་ཁ་གང་མའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།} \\ &= 3 \text{ cm} + 3 \text{ cm} + 3 \text{ cm} + 3 \text{ cm} \\ &= 12 \text{ cm} \\ \text{ཡང་ན་} &= 4 \times 3 \text{ cm} \\ &= 12 \text{ cm} \end{aligned}$$

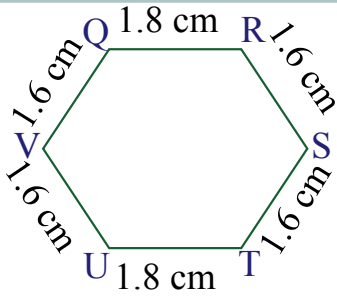
$$\begin{aligned} \text{ཐུབ་ཞི་ནར་མའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།} \\ &= 4 \text{ cm} + 2 \text{ cm} + 4 \text{ cm} + 2 \text{ cm} \\ &= 12 \text{ cm} \\ \text{ཡང་ན་} &= 2 \times (4 \text{ cm} + 2 \text{ cm}) \\ &= 12 \text{ cm} \end{aligned}$$

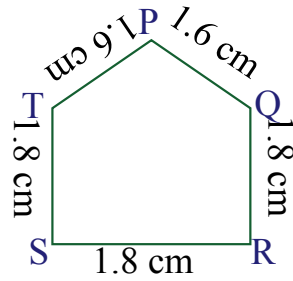
$$\begin{aligned} \text{ཟུར་གསུམ་མའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།} \\ &= 3.9 \text{ cm} + 3.9 \text{ cm} + 4.4 \text{ cm} \\ &= 12.2 \text{ cm} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{མཐའ་བཞི་མའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།} \\ &= 3.1 \text{ cm} + 3.3 \text{ cm} + 3.1 \text{ cm} + 2.1 \text{ cm} \\ &= 11.6 \text{ cm} \end{aligned}$$

མཐའ་དྲུག་དབྱིབས་ཀྱི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད།
 $= 1.6\text{cm} \times 4 + 1.8\text{cm} \times 2$
 $= 6.4\text{cm} + 3.6\text{cm}$
 $= 10\text{cm}$

མཐའ་ལྔ་དབྱིབས་ཀྱི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད།
 $= 1.6\text{cm} \times 2 + 1.8\text{cm} \times 3$
 $= 3.2\text{cm} + 5.4\text{cm}$
 $= 8.6\text{cm}$

ང་ཚོས་དབྱིབས་ཁག་གི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད་འཛོལ་སྒྲིག་བསྟན་སྟེ་ཐབས་སྣ་
 ཚོགས་བཅད་སྟེ་གཏང་ཆོག་ དེ་དག་ལས་གཏན་འབེབས་སྟེ་ཐབས་གསུམ་
 ཀྱི་དཔེ་མཚན་ནི།

- ༡) གྲྭ་བཞི་ཁ་གང་མའི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད། $= \text{མཐའ་} \times 4$
- ༢) གྲྭ་བཞི་ནར་མའི་མཐའ་སྟོར་རིང་ཚད། $= (\text{དཀྱིལ་} + \text{ཞིང་}) \times 2$
- ༣) མཐའ་མཉམ་ཟུར་གསུམ་ཀྱི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད། $= \text{མཐའ་} \times 3$

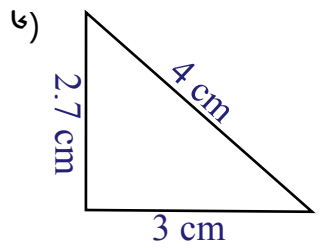
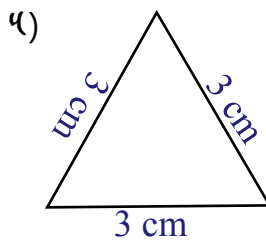
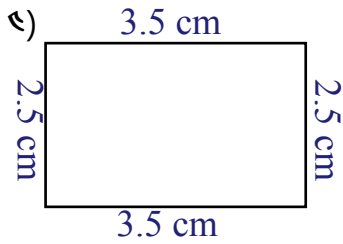
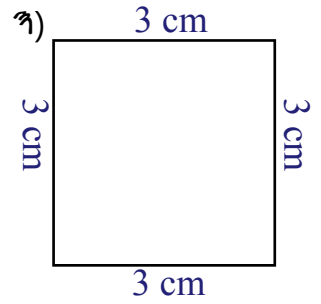
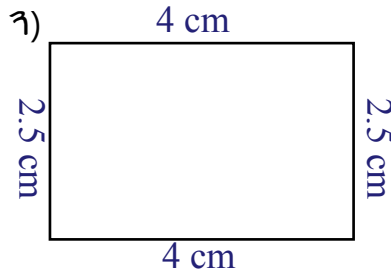
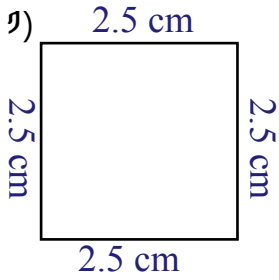
ང་ཚོས་འཛིན་གྲྭའི་དངོས་པོ་ཁག་ཅིག་གི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཚད་འཇལ་བྱས་བཤ།

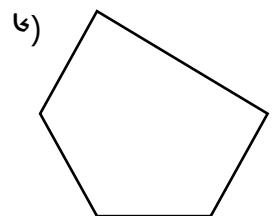
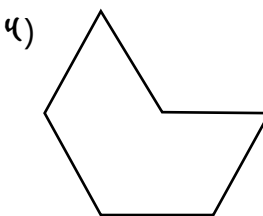
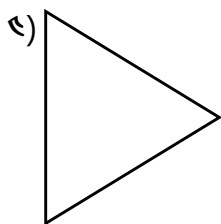
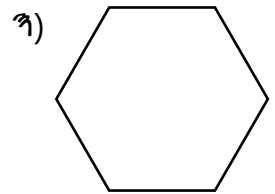
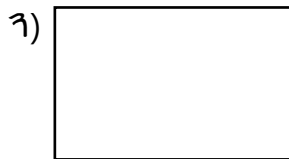
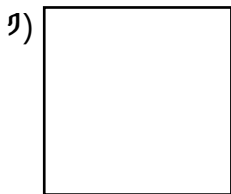
གོང་གི་བྱེད་སྟོན་འདི་བཞིན་དགོ་ཆུག་གི་ལམ་སྟོན་འོག་སྟོབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིན་ཁང་ནང་བྱེད་དགོས།

ཕྱོད་ཆ་ན། ༡.༡

༡) མཐའ་ལའོར་རིང་ཆད་ཆོལ།

༢) གཤམ་གསལ་ཐིག་རུམ་ཁག་གི་རིང་ཆད་བཅའ་ཏེ། དབྱིབས་སོ་སོའི་མཐའ་ལའོར་རིང་ཆད་ཆོལ།

ཡི་གེའི་རྩིས་དཔེ། ༡

༡། རྒྱ་པང་གི་ནུས་གཅིག་ལ་ 160 cm དང་། ཞེང་གཅིག་ལ་ 90 cm ཡིན་ན། རྒྱ་པང་དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཆད་ག་ཆོད་ཡིན་ནམ།

$$\text{དུས་} = 160 \text{ cm}$$

$$\text{ཞེང་} = 90 \text{ cm}$$

$$\begin{aligned} \text{མཐའ་སྒྲོར་རིང་ཆད་} &= (\text{དུས་} + \text{ཞེང་}) \times 2 \\ &= (160 \text{ cm} + 90 \text{ cm}) \times 2 \\ &= 2 \times 250 \text{ cm} \\ &= 500 \text{ cm} \end{aligned}$$

ལན། རྒྱ་པང་གི་མཐའ་སྒྲོར་རིང་ཆད་ལ་ 500 cm ཡིན།

༢། གྲྭ་བཞི་ཁ་གང་མའི་མེ་རྟོག་ལུ་ར་ཞིག་ཡོད། དེའི་མཐའ་གཅིག་ལ་ 15 m ཡོད་ན། མེ་རྟོག་ལུ་ར་དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཆད་ག་ཆོད་ཡིན་ནམ།

$$\text{མཐའ་གཅིག་གི་རིང་ཆད་} = 15 \text{ m}$$

$$\begin{aligned} \text{གྲྭ་བཞི་ཁ་གང་མའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཆད་} \\ = \text{མཐའ་} \times 4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{མཐའ་སྒྲོར་རིང་ཆད་} &= \text{མཐའ་} \times 4 \\ &= 15 \text{ m} \times 4 \\ &= 60 \text{ m} \end{aligned}$$

ལན། མེ་རྟོག་ལུ་ར་དེའི་མཐའ་སྒྲོར་རིང་ཆད་ལ་ 60 m ཡིན།

* དགེ་ཆེན་གྱིས་མཐའ་སྒྲོར་རིང་ཆད་ལས་དུས་སམ་ཞེང་གི་རིང་ཆད་འཛོལ་སྤངས་སློབ་སྐབས།
གོང་གསལ་རྩིས་དཔེ་ལྟ་བུར་འབྲེལ་བཤད་ཁ་གསལ་གནང་བྱ་གལ་ཆེ།

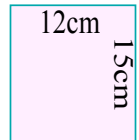
སློབ་ཚན། ༡. ༩

གཤམ་གསལ་ཡི་གེ་འཁྱིལ་གཞི་ཁག་བཅིས་ཏེ་ལན་བྲིས།

- ༡) སྒྲི་ཁྱུང་གྲུ་བཞི་ཁ་གང་མ་ཞིག་གི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད་ལ་ 420cm ཡིན་ན། སྒྲི་ཁྱུང་དེའི་མཐའ་གཅིག་གི་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།

- ༢) གྲུ་བཞི་ནར་མོ་ཞིག་གི་ཞེང་ལ་ 12cm དང་། དཀྱུས་ལ་ 15cm ཡིན་ན། གྲུ་བཞི་ནར་མོ་དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།

- ༣) པ་སངས་ཀྱིས་རྒྱ་ཆེད་ཐང་ལ་སྒྲོར་བ་གསུམ་བརྒྱབ་ཡོད། གལ་ཏེ་ཆེད་ཐང་དེའི་དཀྱུས་ལ་ 110 m དང་། ཞེང་ལ་ 75 m ཡོད་ན། པ་སངས་ཀྱིས་ཁྱོད་བསྒྲོམས་སྒྲོར་བ་ག་ཚོད་བརྒྱབ་ཡོད་དམ།

- ༤) ཙོག་ཙོ་ནར་མོ་ཞིག་གི་ཞེང་ལ་ 45 cm དང་། དཀྱུས་ལ་ 65 cm ཡིན་པས། ཙོག་ཙོ་དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད་ག་ཚོད་ཡིན་ནམ།

བྱེད་སྒྲིག་

ཐིག་དུམ་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཆད།

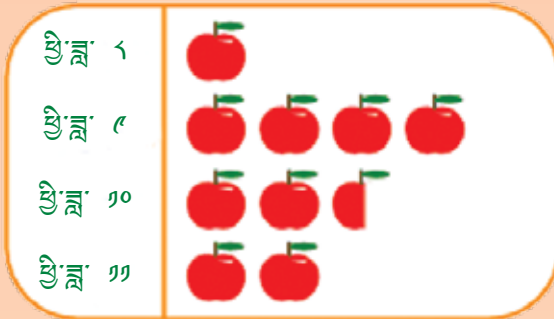
- ཀ) དགོས་མཁོ། - ཤོག་བྱ་སྟོང་པ། སྒྱུ་གྲ། ཐིག་ཤིང་།
- ཁ) དགོ་ཆན་གྱིས་སྟོབ་སྤྱད་ནམས་སྡེ་ཆན་འགའ་ཞིག་ལ་
བགོས་ཏེ། བྱེད་སྒྲིག་འབྲེལ་བཤད་ཁ་གསལ་གནང་དགོས།
- ག) སྡེ་ཆན་སོ་སོས་ཐིག་དུམ་ལས་གྲུབ་པའི་དབྱིབས་བརྒྱུ་འབྲི་
བའམ། ཡང་ན། དབྱིབས་བརྒྱུའི་མིང་དང་དེའི་མཐའ་གང་
གིས་ཐིག་དུམ་མཆོན་ཚུལ་འབྲི་དགོས།
- ང) དབྱིབས་བྲིས་པའི་ཤོག་བྱ་དེ་དག་སྡེ་ཆན་ཕན་ཚུན་དབར་
བརྒྱུ་དགོས།
- ཅ) ཁྱོད་བསྟོམས་དབྱིབས་མི་འདྲ་བ་ག་ཆོད་བྲིས་འདུག་པ་
དང་། དེ་དག་གི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཆད་རིམ་སྟོན་འཇལ་
དགོས་མིན་སྟོར་དགོ་ཆན་དང་སྟོབ་མ་མཉམ་དུ་གོ་སྐྱར་
བྱེད་དགོས།

དགོ་ཆན་གྱིས་གོང་གི་བྱེད་སྒྲིག་དེ་བཞིན་འདྲིན་ལུ་གི་བྱ་རྩིས་ལྟ་སྟེ་ཡང་ཆོག

སྒྲིབ་ཆེན་དགུ་པ།

པར་རིས་ཀྱིས་གྲངས་ཐོ་མཆོན་པ། Pictograph

 = ཀུ་ཤུ་ 10 = ཀུ་ཤུ་ 5

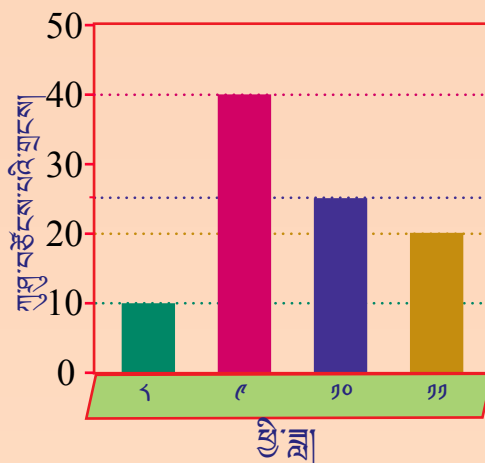
ཀུ་
ཤུ་འཕེལ་རིས་
གཅིག་གིས་ཀུ་ཤུ་ 10 དང་།
ཀུ་ཤུ་འཕེལ་རིས་ཕྱི་ཟླ་ཀུ་ཤུ་
5 མཆོན་པ།

གོང་གི་པར་རིས་ཀྱིས།

- ༡། ཕྱི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ནང་ཀུ་ཤུ་ 10 བཅོངས་པ་དང་།
- ༢། ཕྱི་ཟླ་དགུ་པའི་ནང་ཀུ་ཤུ་ 40 བཅོངས་པ།
- ༣། ཕྱི་ཟླ་བརྒྱ་པའི་ནང་ཀུ་ཤུ་ 25 བཅོངས་པ།
- ༤། ཕྱི་ཟླ་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ནང་ཀུ་ཤུ་ 20 བཅོངས་པ་བཅས་སྟོན་གྱི་ཡོད།

གོང་གསལ་གྲངས་ཐོ་རྒྱུ་མེད་བཞུགས་པའི་ཐོག་སྟོན་པ། (Bar graph) ཐོག་སྟོན་པ།

དགེ་ཆུང་གིས་སློབ་མ་མཉམ་དུ་གཤམ་གསལ་ལྟར་བྱེད་སྟོང་གང་མང་སྤེལ་བྱ།

༡ བྱེད་གིས་གཟུང་འཁོར་གཅིག་ནང་བརྟན་འཕྲིན་ཆུ་ཆོད་ག་ཆོད་ལྟ་གི་ཡོད་དམ།

༡། འདྲི་བ་ལྟོག་དང་པོ་ནས་ལྟ་སྤྱོད་བྱ་སྟོང་སློབ་ལྟ་ག་ཆོད་ཡོད་དམ།
འདྲི་བ་ལྟ་སྤྱོད་པོའི་སློབ་ལྟ་མང་ཉུང་གི་
ཁྱད་པར་གྱི་ནང་དཔེ་རིས་ཐོག་བརྟན་
བྱས་བཤ།

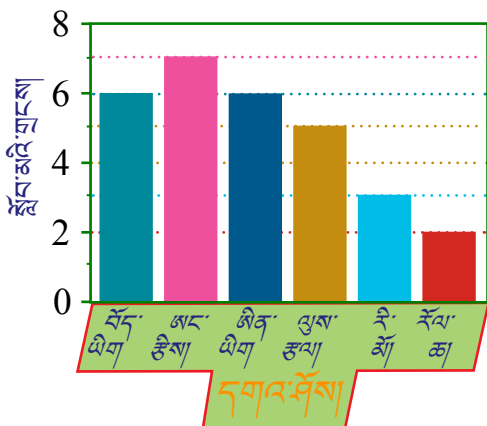

གཤམ་གྱི་རེ་ལྟ་མིག་དེ་ནི་འདྲི་བ་ལྟ་སྤྱོད་པའི་སློབ་མ་ཆོས་དགའ་ཤོས་བྱེད་པའི་སློབ་ཆུང་གི་
གྲངས་ཐོ་ཡིན།

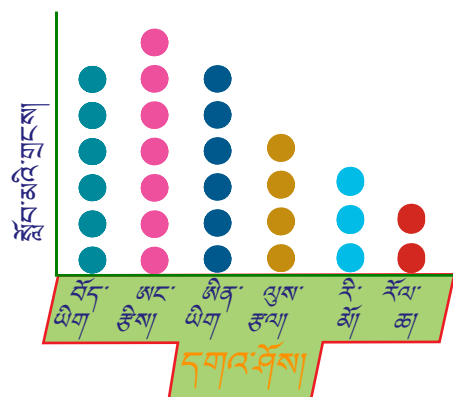
དགའ་ཤོས།						
སློབ་ཆུང་།	བོད་ཡིག་	ཨང་ཁྱིམ་།	ཨིན་ཡིག་	ལུས་རྩལ་།	རི་མོ།	རོལ་ཆ།
སློབ་མའི་གྲངས་།	6	7	6	5	3	2

གོང་གི་རེ་ལྟ་མིག་དེ་བཞོད་རིས་ཁག་གཉིས་ཀྱིས་མཆོན་པར་བྱས་ན།

༡ རྒྱ་མིག་བཞོད་རིས། Bar graph

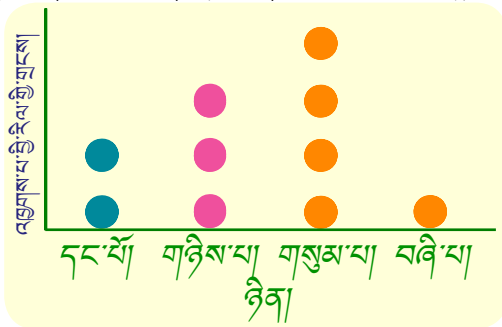
༢ ཆོག་རིས། Dot plots

སློབ་མས་ཉིན་བཞི་ཡི་ནང་འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ་ 10 བཟས་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན།

ཉིན་གྲངས།	དང་པོ།	གཉིས་པ།	གསུམ་པ།	བཞི་པ།
འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ་གྱི་གྲངས།	 2	 3	 4	 1

གོང་གི་རིུ་མིག་དེ་ཆོག་རིས་སུ་སྤྲོད་ན།

དགེ་ཆན་དང་སློབ་མ་མཉམ་དུ་བྱ་རྒྱུའི་བྱེད་སྟོན།

དགེ་ཆན་གྱིས་གོང་གི་སྤྱ་ནར་དཔེ་རིས་དང་ཆོག་རིས་གཉིས་ཀྱིས་གྲངས་ཐོ་མཆོན་པ་ལྟ་བུའི་བྱེད་སྟོན་གང་མང་བྱེད་དུ་འབྲུག་དགོས།

སློབ་ཚན། ༧.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་པར་རིས་ལ་བལྟས་ནས་ལན་རྒྱུ་བ།

འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ་ཆོང་མཁན་ཞིག་གིས་ཉིན་རེར་འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ་བཙོངས་པའི་པར་རིས།

ཉིན་དང་པོ།	
ཉིན་གཉིས་པ།	
ཉིན་གསུམ་པ།	
ཉིན་བཞི་པ།	

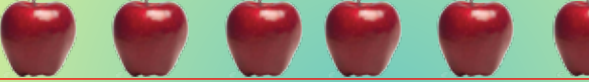
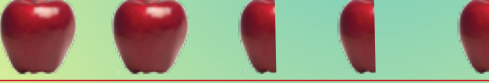
 = འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ། 10

 = འབྲུགས་པ་བྱི་རིལ། 5

- ཀ) ཉིན་དང་པོར་འབྲུགས་པ་བྱེ་རིལ་ག་ཚོད་བཅོངས་ཡོད་དམ།
- ཁ) ཉིན་བཞི་པར་འབྲུགས་པ་བྱེ་རིལ་ག་ཚོད་བཅོངས་ཡོད་དམ།
- ག) ཉིན་གང་གི་ནང་འབྲུགས་པ་བྱེ་རིལ་མང་ཤོས་བཅོངས་འདུག་གམ།
- ང) ཁོང་གིས་ཁྱོད་བསྐྱེམས་འབྲུགས་པ་བྱེ་རིལ་ག་ཚོད་བཅོངས་འདུག་གམ།

༡༽ གཤམ་གྱི་པར་རིས་ལ་བལྟས་ནས་དྲ་མིག་བཀོད་རིས་ནང་ཕོབས།

ཤིང་རྟོག་ཚོང་མཁན་བཞིའི་ཀུ་ཤུ་མང་ཉུང་གི་པར་རིས།

ཚེ་རིང་།		ཀུ་ཤུ་གང་ ཚོང་གཅིག་ གིས་ 20 དང་། བྱིས་ཀས་ 10 མཚོན་གྱི་ཡོད།
དོན་གྲུབ།		
ལྷ་ལོ།		
བསམ་གྲུབ།		

༢༽ གཤམ་གསལ་པར་རིས་ཀྱི་གྲངས་ཐོར་བལྟས་ནས་ལན་བྲིས།

༡) རབ་བསྟན།		གཡོན་གྱི་པར་རིས་ཀྱི་ གྲངས་ཐོར་རྒྱུ་ཆེད་སློ་ ལོ་བ་བཞི་ཡིས་སློ་ལོ་ག་ ཚོད་སླུགས་པའི་གྲངས་ སྟོན་གྱི་ཡོད། སློ་ལོ་གཅིག་གིས་ 10 དང་། བྱིད་ཀས་ 5 མཚོན།
༢) ཚེ་རིང་།		
༣) ལྷག་པ།		
༤) རིག་བསྟན།		

- ཀ) རབ་བསྟན་གྱིས་ཕོ་ལོ་ག་ཚོད་སླུགས་འདུག་གམ།
- ཁ) ཚེ་རིང་དང་ལྷག་པ་གཉིས་ལས་སླུ་ཕོ་ལོ་མང་བ་སླུགས་འདུག་གམ།
- ག) རབ་བསྟན་དང་རིག་བསྟན་གཉིས་ལས་སླུ་ཕོ་ལོ་ཉུང་བ་སླུགས་འདུག་གམ།
- ང) རྒྱུ་ཆེད་ཕོ་ལོ་བ་བཞི་ཡིས་ཁྱོད་བསྐྱེམས་ཕོ་ལོ་ག་ཚོད་སླུགས་འདུག་གམ།

བྱེད་སྒྲིག་

༡༽ པར་རིས་ཀྱི་གྲངས་ཐོ་སྟོན་པ།

- ཀ) དགོས་མཁོ་ - ཚོན་ཁ་ཅན་གྱི་སྒྲུ་གྲུ། ཤོག་བྱང་འགའ་ཞིག་ ཐིག་ཤིང་།
- ཁ) དགོ་ཆུན་གྱིས་སློབ་མ་རྒྱུ་སྟེ་ཚོན་དུ་མར་བགོས་ཏེ། བྱེད་སྒྲིག་རོ་སྒྲིག་གནང་དགོས།
- ག) རྩེ་ཚན་སོ་སོས་དུས་ཚོད་ངེས་ཅན་ནང་པར་རིས་ཀྱི་གྲངས་ཐོ་གང་རུང་གཉིས་བཟོ་དགོས།
- ང) རྩེ་ཚན་རིམ་པས་པར་རིས་ཀྱི་གྲངས་ཐོ་ཇི་ལྟར་བཟོས་སྒྲིག་སློབ་སྒྲུག་ཡོངས་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱ་རྒྱུ།

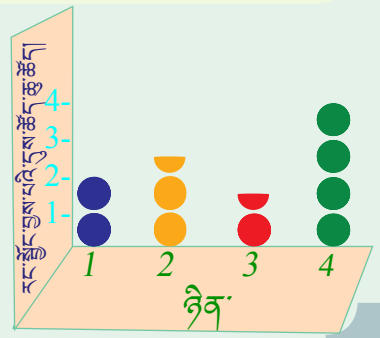
ཤིང་རྟོག་དགའ་ཤོས།						
ཤིང་རྟོག་						
སློབ་མའི་གྲངས།	7	10	8	4	15	6

༢༽ ཚོགས་རིས་ཀྱིས་གྲངས་ཐོ་སྟོན་པ།

- ཀ) དགོས་མཁོ་ - ཐིག་ཤིང་། ཚོན་ཁ་ཅན་གྱི་སྒྲུ་གྲུ། ཤོག་བྱང་འགའ་ཞིག་ འཕྲུག་
- ཁ) དགོ་ཆུན་གྱིས་སློབ་མ་རྒྱུ་སྟེ་ཚོན་ལ་བགོས་ཏེ། གཤམ་གྱི་དཔེ་མཚོན་ལྟ་བུའི་བྱེད་སྒྲིག་ཅིག་རང་ཚོས་གྱིས་རྩེ་ཚན་དུ་མར་གནང་རྒྱ་དང་། དེ་དག་གི་བྱེད་སྒྲིག་རོ་སྒྲིག་ཁ་གསལ་བྱ་རྒྱུ།
- ག) དགོ་ཆུན་གྱི་ལམ་སྟོན་འོག་རྩེ་ཚན་སོ་སོས་དེ་བར་ལན་འབྲི་དགོས།
- ང) རྩེ་ཚན་སོ་སོས་གོ་རིམ་བཞིན་འཛིན་གྱི་ཡོངས་ལ་སྒྲུག་བསྟར་ཁྱེད་དགོས།

སློབ་མས་ཉིན་བཞིའི་ནང་རང་སྤྱོད་བྱས་པའི་དུས་ཚོད།				
ཉིན་མ།	དང་པོ།	གཉིས་པ།	གསུམ་པ།	ལྔ་པ།
ཆུ་ཚོད།	2	2.5	1.5	4

སྟོབ་ཆན་བཅུ་བ།

དཔེ་འགྲེས། Pattern

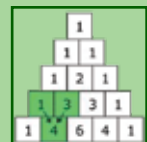
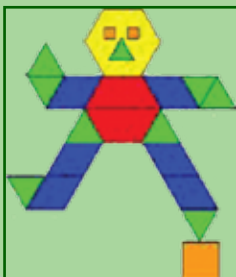
བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་སམ།

- དཔེ་འགྲེས་ཀྱིས་བསྐྱར་སྟོབ་བྱེད།
- དཔེ་འགྲེས་ནི་མིས་བཟོས་པའམ་ཡང་ན་རང་བྱུང་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་ཆོག།
- དཔེ་འགྲེས་ནི་སྟོག་ཡོད་དང་སྟོག་མེད་གཉིས་ཀར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།
- དཔེ་འགྲེས་ནི་དངོས་པོ་སྣ་ཆོགས་བེད་སྤྱད་དེ་གསར་བཟོ་བྱེད་ཐུབ།

གཡས་ཀྱི་
བྱི་མ་ལེབ་དང་རྒྱང་
ཆོང་ལྟ་བུ་ལ་རང་བྱུང་གི་དཔེ་
འགྲེས་ཡོད།

དགེ་ཆན་ཀྱིས་སྟོབ་མ་ནམས་ལ་གཤམ་གྱི་དཔེ་འགྲེས་ལྟ་བུ་གང་མང་མིག་སྟོན་ཆེད།
སྟོབ་གྱའི་ཁོར་ལུག་ནང་འབྲིད་དེ་ལྟ་ཞིབ་དང་དོས་འདིན་བྱེད་དགོས་ལ། དགེ་ཆན་
དང་སྟོབ་མ་མཉམ་ལས་ཀྱིས་དཔེ་འགྲེས་གསར་བཟོ་འདྲ་བྱེད་དགོས།

༡༠.༡ གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

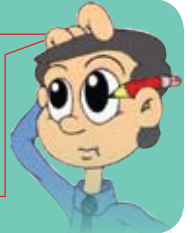
གཤམ་གསལ་བྱེད་སྒོ་བརྒྱད་ཅན་གསེ་བྱིས།

2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, ལྟ་བུ་ནི་གསུམ་བརྒྱད་མར་བསྐྱན་པའི་
གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ་གྱི་ཡིན།

ང་ཚོས་གོང་གི་གྲངས་ཀྱི་གོ་རིམ་ལྟ་བུའི་དཔེ་འགྲེལ་འཛིན་རིམ་གསུམ་པར་སྒྱུངས་ཡོད་
པས། གཤམ་གསལ་གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ་གྱི་བྱེད་སྒོ་བརྒྱད་ནས་ཅན་གསེ་བྱིས་དང་།

- ༡ 20, 22, —, —, —,
 ༢ 103, 105, —, —, —,
 ༣ 5, 7, —, —, —,

སློབ་མ་གསུམ་གྱིས་རང་རང་གི་
 གྲངས་གནས་ནས་མདུན་སྒྲོགས་
 གྲུ་གོམ་པ་ ༡ རེ་སློ་དགོས།

༡.༢ སྒྱར་ཅིས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

དཔེ་འགྲེལ་འདིར་ལྟོས་དང་།

$$2 \times 10 = 20,$$

$$2 \times 100 = 200,$$

$$2 \times 1000 = 2000$$

འདིར་ང་ཚོས་དོ་སྒྲུང་བྱུང་བ་ནི།
 བསྐྱར་ཡོད།

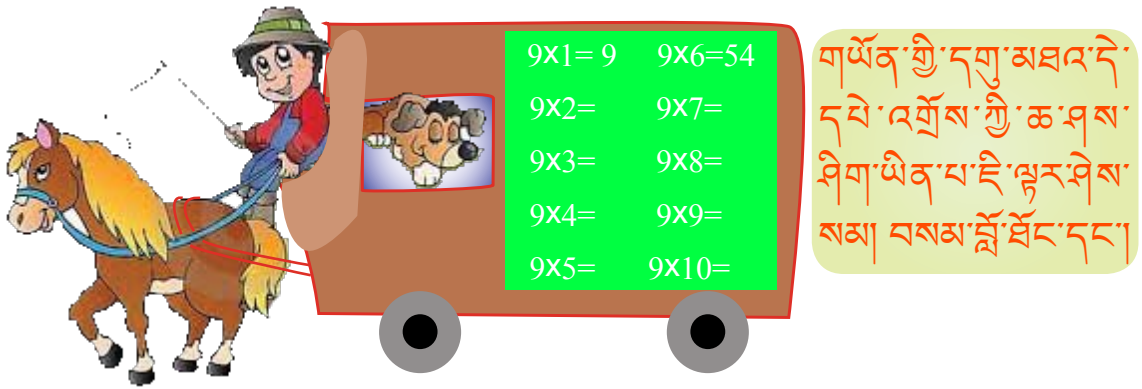
བསྐྱར་ཐོབ་ཀྱི་མཐུག་ཏུ་གོ་རིམ་བཞིན་ 0

གོང་གི་དཔེ་མཚན་རི་བཞིན་རེ་ཅུ་མིག་འདི་སྒྲོངས་དང་།

x	10	100	1000	10000
3		300		
12				120000
25		2500		
37				
68			68000	

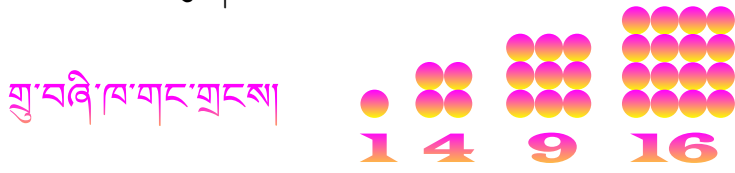
དགེ་ཆན་དང་སློབ་མ་མཉམ་དུ་གནང་དགོས།

༡༽ ཡ་གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས།

ཀ)	$1 \times 1 = 1 = 1$	ཁ)	$1 \times 1 \times 1 = 1 = 1$
	$2 \times 2 = 4 = 1 + 3$		$2 \times 2 \times 2 = 8 = 3 + 5$
	$3 \times 3 = 9 = 1 + 3 + 5$		$3 \times 3 \times 3 = 27 = 7 + 9 + 11$
	$4 \times 4 = 16 = 1 + 3 + 5 + 7$		$4 \times 4 \times 4 = 64 = 13 + 15 + 17 + 19$
	$5 \times 5 = 25 = 1 + 3 + 5 + 7 + 9$		$5 \times 5 \times 5 = 125 = 21 + 23 + 25 + 27 + 29$
	སོགས།		སོགས།

༡༽ དེའུ་འམ་སྒོར་དབྱིབས་གཅིག་མཚུངས་འགའ་ཞིག་བེད་སྟུང་དེ། ང་ཚོས་གྲངས་ཀྱི་དཔེ་
 འགྲོས་བཟོ་ཐུབ།

དགེ་ཚན་གྱིས་གྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས་རོ་སྟོན་ཟེན་མཚམས་གོང་ལྟར་བྱེད་སྟོན་གཉིས་
 གནང་དགོས།

སློབ་ཚན། ༡༠.༡

༡༽ དཔེ་འགྲེལ་ལྟར་རེ་ཁྱུ་མིག་ཁ་སྒྲོངས།

x	10	100	1000	10000	100000	1000000
33	330					
47					4700000	
59			59000			
61						
73				730000		

༢༽ དཔེ་འགྲེལ་ཁ་སྒྲོངས།

●● ●●●● , ●●●● , _____ , _____ , _____

༣༽ དཔེ་འགྲེལ་ཁག་ཁ་སྒྲོངས།

$$5 \times 5 \times 5 = 125 = 21 + 23 + 25 + 27 + 29$$

$$6 \times 6 \times 6 = 216 = 31 + 33 + 35 + 37 + 39 + 41$$

$$7 \times 7 \times 7 = 343 = 43 + 45 + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---}$$

$$8 \times 8 \times 8 = 512 = 57 + 59 + 61 + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---}$$

$$9 \times 9 \times 9 = 729 = 73 + 75 + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + 89$$

$$10 \times 10 \times 10 = 1000 = 91 + 93 + 95 + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---}$$

གཤམ་གསལ་ནི་སློག་ཆགས་སྤྱང་ཁ་ཞིག་གི་ས་ཁྲ་རེད།

གཤམ་གསལ་ནི་བ་ཁག་ལ་ལན་བྲིས།

- ཀ) བྱེད་ཀྱིས་གོང་གི་ས་ཁྲ་དེ་ལས་གང་ཤེས་སོང་ངམ།
- ཁ) བྱེད་ཆོས་ཆོན་ཁྲ་བེད་སྤྱད་དེ་ས་ཁྲ་གང་རུང་གཅིག་འབྲི་སྟབ་བམ།
- ག) གོང་གི་ས་ཁྲ་དེའི་ནང་རང་བྱུང་དཔེ་འགྲོས་དང་། མིས་བཟོས་དཔེ་འགྲོས།
སློག་ལྷན་དང་སློག་མེད་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས་བཅས་གང་ཡོད་ངོས་འདྲིན་གྱིས།

གོང་གི་བྱེད་སློབ་དེ་བཞིན་དགོ་ཆུན་གྱིས་སློབ་མ་མཉམ་དུ་གནང་དགོས།

10.1 གཞུགས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས།

གཞུགས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས་ཁག་ལ་ལྟོས་དང་།

ང་
 ཆོས་ཤིང་རྟོག་
 དང་། ལོ་མ། ཆལ། རི་མོ་
 སོགས་པེད་སྤྱད་དེ་དཔེ་འགྲོས་
 ལྷ་ཆོགས་བཟོ་ཐུབ།

དགེ་ཆན་གྱིས་སྒྲོབ་མ་ནམས་སྒྲེ་ཆན་དུ་མར་བགོས་ཏེ། རྒྱེ་ཆན་ཁག་སྒྲོབ་གྲུའི་ཁོར་
 ཡུག་ནང་གཞུགས་གསལ་བྱེད་སྒྲོ་ལྷ་བྱའི་ལན་འཆོལ་དུ་གཏོང་དགོས།

- 1། མིས་བཟོས་དཔེ་འགྲོས་གསུམ་གྱི་དཔེ་མཆོན་ཆོལ།
- 2། རང་བྱུང་དཔེ་འགྲོས་བཞི་ཡི་དཔེ་མཆོན་ཆོལ།
- 3། སྒོག་ཡོད་པའི་དཔེ་འགྲོས་གསུམ་གྱི་མིང་བྲིས།
- 4། སྒོག་མེད་པའི་དཔེ་འགྲོས་གཉིས་གྱི་དཔེ་མཆོན་ཆོལ།

གོང་གི་བྱེད་སྒྲོར་དགེ་ཆན་གྱིས་ལྷ་རྟོག་ལེགས་པོ་གནང་དགོས།

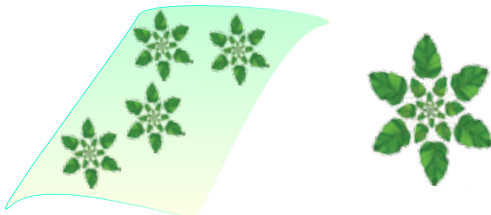
སྒྲིང་ཆ་ན། ༡༠.༡

༡༽ གཤམ་གསལ་དཔེ་འགྲོས་ཁག་ལས་མིས་བཟོས་དང་རང་བྱུང་དཔེ་འགྲོས་གང་ཡིན་
དབྱེ་བ་བྱས་ནི།

༢༽ དངོས་པོ་གང་རུང་བེད་སྟུང་དེ་དཔེ་འགྲོས་གཉིས་རེ་བཟོས།

དཔེར་ན།

༣༽ དབྱིབས་ཀྱི་དཔེ་འགྲོས་ཡོད་པའི་ནང་ཆས་གཅིག་གི་རི་མོ་བྱིས།

ཕྱི་དྲི་སྒྲིག་

༡༽ བྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

- ཀ) དགོས་མཁོ་ སྒྲིག་ཀྱི་ ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ།
- ཁ) དགོས་ཀྱི་སློབ་མ་ནམས་སྒྲིག་ཀྱི་ ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། གཞུང་གི་དཔེ་འགྲེལ་ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ།
- ག) ཚུ་ལྟ་ ཀྱི་དགོས་ཀྱི་ལམ་སྒྲིག་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྒྱ་ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྒྱ་ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ།
- ང) ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ།

ཀ ལ་བྲངས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

0, 3, 6, 9,

ཁ ཚུ་ལྟ་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

0, 6, 12, 18,

ག དགོས་ཀྱི་དཔེ་འགྲེལ།

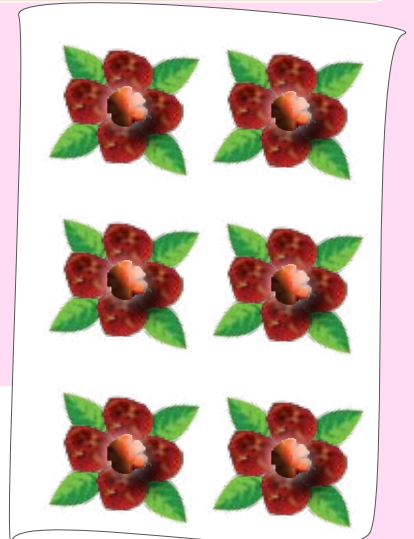
$3 \times 1 = 3$, $3 \times 2 = 6$

ང ཀྱི་མང་མ་སྒྲིག་ཀྱི་ རྟོག་བྱ།

༢༽ དཔེ་འགྲེལ་གྱི་བཞུགས་དཔེ་འགྲེལ་སྒྲིག་ཀྱི་ཚུ་ལྟ་

- ཀ) དགོས་མཁོ་ - དངོས་པོ་ (ཚུ་ལྟ་ཀྱི་སྒྲིག་ཀྱི་ ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ།)
- ཁ) དགོས་ཀྱི་སློབ་མ་ནམས་སྒྲིག་ཀྱི་ ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ།
- ག) ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ།
- ང) ཚུ་ལྟ་ རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ། རྟོག་བྱ།

༡༡། རྒྱ་མཚོ་མཉམ་སྦྲེལ་རིག་པའི་ཐ་སྙད་ཡིན་པའི་ཐ་སྙད་ཐུང་།

a.m.	སྔ་དྲོའི་ཚུ་ཚོད།	Column	གཞུང་།
Abacus	ཐོང་རྒྱུ་ཐོན་པའི་ཐ་སྙད།	Common factor	སྤྱི་བཏོད་ཐ་སྙད།
Acute angle	མོ་ཐུང་།	Common multiple	སྤྱི་ལྡན་ཐ་སྙད།
Acute triangle	མོ་ཐུང་ཐུང་གསུམ་མ།	Compare	བསྟར་བ།
Amount	བཞུགས་འབོར་དུལ་འབོར།	Compass	སྟོར་འཁྱིལ་ཆས།
Analog watch	མདའ་འཁོར་ཚུད།	Composite number	འདུ་ཐ་སྙད།
Angle	ཐུང་།	Concept	གོ་དོན།
Approximate	ཉེ་མཚུངས།	Cone	སྒྲིང་གཞུགས།
Arc	གཞུ་ཐིག	Construct	བཏོད་པ། བཟོ་བ།
Area	ཆུ་ཁྲོན།	Convention	སྤྱི་སྟེལ།
Arm	མཐའ། ལག་ངར།	Conversion	བརྟེན་སྒྱུར།
Average	ཆ་སྟོན་མཐའ།	Cost	མ་གནས།
Bar graph	དྲུ་མིག་བཏོད་རིས།	Cost price	མ་གནས་རིན་གོང་།
Base	འོག་མཐའ། ཞབས།	Crore	ཁྲེ་བ།
Basic shapes	རྩ་བའི་དབྱིབས།	Cross product	སྟོང་བའི་བསྐྱར་ཐོབ།
Billion	ཐེར་འབུམ།	Cube	ཁ་གང་གཞུགས།
Bracket	གྲུག་ཉགས། ཐུང་གྲུག	Cubit	ཁྲུ།
Breadth	ཞིང་། ཞིང་ཚད།	Cuboid	སྟེང་གཞུགས།
Calendar	ལོ་ཐོ།	Curve	འབྲུར་ཆ། ལྷག་ཆ།
Capacity	ཐོང་ཚད།	Curved surface	འབྲུར་ངོས།
Center	དབུས། དབྱིལ། ཉེ་བ།	Cut-outs	(བཟོ་དབྱིབས་)དྲམ་མ།
Centimeter	ཐོན་ཁི་མི་ཏར།	Cylinder	ཀ་ལྷུམ།
Chart	དཔེ་རིས།	Data	ཐ་སྙད་ཐོ།
Chord	ཆུང་ཐིག	Decade	བརྒྱ་མཉམ་པ།
Circle	སྟོར་དབྱིབས། སྟོར་ཐིག	Decimal	ཐེལ་ཐ་སྙད།
Circumference	སྟོར་དབྱིབས་ཀྱི་མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད། ལྷ་ལྷུང་།	Decimal point	ཐེལ་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཆེག
Clinical thermometer	སྟོན་པའི་ཆ་འཇུག་ལོ་ཆས།	Decreasing order	ཆག་རིམ། འཁྱིལ་རིམ།
		Defined	དོན་ཅན།

ཐ་སྟད་དབྱིན་པོད་ཤན་སྒྲུལ།

Digital watch	གྲངས་འཛིན་ཚུད།	Highest Common-	སྒྱིའི་བཞོད་གྲངས་
Degree	རྟེག་རི།	factors	ཆེ་ཤོས།
Denomination	(དངུལ་གྱི་) གནས་ཐང་།	Forward counting	སྔ་མཐུད་འདྲེན་པའི་
Denominator	མ་ཆ།		ཐབས་ལམ།
Design	བཞོད་པ། བཟོ་བཞོད།	Fraction	གྲངས་ཆ།
Diagonal	གཏད་ཐིག	Factorisation	བཞོད་གྲངས་ལ་བཞོལ་བ།
Diameter	ཆངས་ཐིག	Fundamental operations	ཐབས་བཞིའི་ཅི་ཐབས།
Difference	ཉེ་བག	Gain	ལེ། སྟོགས།
Digit	གྲངས་གནས།	Geometry	དབྱིབས་ཅིས།
Direct	ཐད་ཀར།	Geometry box	དབྱིབས་ཆས་སྒྲུལ།
Distance	བར་ཐག	Gram	གླ་རམ།
Dividend	བཞོ་བྱ། བཞོ་བའི་གྲངས།	Graph	ཐིག་རིས།
Divisible	བཞོ་ཐུབ་པའི། བཞོ་རུང་བའི།	Greater	ཆེ་བ། རིང་བ། མང་བ།
Divisor	བཞོད་བྱེད།	Group	སྡེ་ཆན། ཆོགས་པ། ཆན་པ།
Draw	བཞོད་པ། འཕྲི་བ།	Height	མཐོ་ཆད། དཔངས།
Edge	མཐའ། གཞོགས།	Hemisphere	རྒྱུ་གཟུགས་བྱེད་ཀ་མ།
End point	སྡེ་ཆེག་ མཐུག་གནས།	Hour	ཆུ་ཆེད།
Equilateral triangle	མཐའ་མཉམ་བྱུར་གསུམ་མ།	Hour hand	ཆུ་ཆེད་ཀྱི་མདའ།
Equivalent	འདྲ་མཚུངས། གཅིག་མཚུངས།	Improper fraction	གྲངས་ཆ་ལྟར་སྒྲང་།
Equivalent decimals	འདྲ་མཚུངས་སིལ་གྲངས།	Increasing order	འཕར་རིམ། འཕེལ་རིམ།
Equivalent fractions	འདྲ་མཚུངས་གྲངས་ཆ།	Indirect	བརྒྱུད་པ། ཐད་ཀར་མིན་
Estimate	ཆོད་དཔག		པ།
Even number	ཆ་གྲངས།	Instrument	ལོ་ཆས།
Expanded form	བཟུལ་བའི་རྣམ་པ།	Interior region	ནང་རོལ།
Expressions	ཅིས་གཞི། བསྐྱེས་ཅིས།	Intersect	འཕྲད་པ། ཐུག་པ།
Exterior	ཕྱི།	Intersection point	འཕྲད་སའི་ཆེག
Exterior region	ཕྱི་རོལ།	Interval	བར།
Factor	བཞོད་གྲངས།	Inverse	ལྡོག་པ། ལྡོག་གྲངས།
Farthest	ཐག་རིང་ཤོས།	Irregular figure	ཆ་མ་ངེས་པའི་དབྱིབས།
Formula	ཆོག	Isosceles triangle	སྒྲིཏ་མཉམ་བྱུར་གསུམ་མ།

Kilogram	ཀི་ལོ་གླ་རམ།		ཆོག
Kilolitre	ཀི་ལོ་མི་ཌར།	Non-standard unit	ཚད་ལྡན་མིན་པའི་
Kilometer	ཀི་ལོ་མི་ཌར།		ཚད་གཞི།
Kind	རིགས།	Not defined	གོ་དོན་མེད་པ།
Leap year	བཤོལ་ལོ།	Number line	གྲངས་ཐིག
Least	ཉུང་ཤོས།	Numeral	ཨང་གི།
Left most	གཞིན་མཐའ།	Numeration system	གྲངས་ཀྱི་ལམ་ལུགས།
Length	རིང་ཚད། དུལ།	Numerator	བྱ་ཆ།
Line	ཐིག	Obtuse angle	རྒྱལ་བྱར།
Line segment	ཐིག་དུམ།	Obtuse triangle	རྒྱལ་བྱར་བྱར་གསུམ་མ།
Litre	ལི་ཌར།	Odd number	ཡ་གྲངས།
Loss	ཁྱོད། བྱུ།	Open figure	ཁ་ཕྱེ་བའི་དབྱིབས།
Lowest	ཆུང་ཤོས།	Opposite	ཁ་སྐོད། ཞྭ་ཕྱོགས།
Lowest common	ཆུང་ཤོས་ལྟུང་གྲངས་	Order	གོ་རིམ། རིམ་པ།
-multiple	ཆུང་ཤོས།	p.m.	དགོང་ཟླེ་ཆུ་ཚོད།
Lowest term	(གྲངས་ཆ་) བསྐྱུས་ཤོས།	Partitioning	ཆ་བགོས་རྒྱག་པ།
Mark	རྟགས། རྟགས་བརྒྱབ་པ།	Pattern	དཔེ་འགྲེས། བཀོད་རིས།
Mass	ལྗིད་ཚད།	Period	དུས་ལུག།
Method	ཁྱེད་ཐབས། ཆི་ཐབས།	Perimeter	མཐའ་འཁོར་རིང་ཚད།
Meter	མི་ཌར།	Pictograph	པར་རིས།
Millilitre	མི་ལི་ལི་ཌར།	Picture-symbol	པར་གྱི་མཚན་རྟགས།
Million	ས་ཡ།	Place value	གནས་ཐོབ།
Minute	སྐར་མ།	Plane	སྟོང་པོ།
Minute hand	སྐར་མའི་མདའ།	Plane surface	སྟོང་པ་དོས།
Mixed numeral	གྲངས་ཆ་སྐྱགས་མ།	Point	ལྷོ། ཆོག
Money	མོར་མོ། དུལ།	Predecessor	སྔོན་གྲངས།
Multiple	ལྟུང་གྲངས།	Profit	ཁེ། སྐྱུགས།
Multiplicative inverse	ལྟུང་སྐྱོག་གྲངས།	Proper fraction	གྲངས་ཆ་དོ་མ།
Natural number	རང་བྱུང་གྲངས།	Property	ཁྱད་ཆས། དེས་སྟོལ།
Non-collinear point	ཐིག་གཅིག་ཐོག་མེད་པའི་	Quotient	བགོས་ཐོབ།

ཐ་སྐད་དེབྱིན་བོད་ཤན་སྒྱུ་

Rectangle	གྲ་བཞི་ནར་མོ།	Straight	ཐད་ཀར། དང་པོ།
Reduction	གཅོག་འཕྲི།	Straight angle	དང་ཟུར། ཐད་ཟུར།
Region	གནས། ལུལ།	Straight line	དང་ཐིག ཐད་ཐིག
Regroup	ཕྱི་ཚན་བསྐྱར་སྒྲིག་ ཕྱིད་པ།	Successor	རྗེས་གྲངས།
Regular figure	ཆ་ངེས་པའི་དབྱིབས།	Sum	བསྐྱེམས་ཐོབ།
Remainder	བཞོས་ལྷག ལྷག་གྲངས།	Surface	ངོས།
Replace	ཚབ་འཇུག་པ།	Symbol	ནྟགས།
Represent	མཚོན་པ།	Temperature	ཆ་ཚད།
Result	ཅིས་འབྲས།	Thermometer	ཆ་ཚད་འཇུལ་ཆས།
Revolve	འཁོར་བ། བསྐྱོར་བ།	Time	དུས་ཚོད།
Right angle	དང་ཟུར།	Time table	དུས་ཚོད་རེའུ་མིག
Right most	གཡས་མཐའ།	Triangle	ཟུར་གསུམ་མ།
Right triangle	དང་ཟུར་ཟུར་གསུམ་མ།	Unit	ཚད་གཞི། གཅིག ཅིས་གཞི།
Rounding	ཉི་འགྲིལ།	Unit fraction	གྲངས་ཆ་རྒྱུད་པ།
Row	འཕྲིང།	Verify	བཤེར་ཅིས། ཞིབ་བཤེར།
Scale	ཐིག་ཚད། ཐིག་ཤིང་།	Vertex	ཟུར་ཆོག ཟུར་ཅེ།
Scalene triangle	མཐའ་མི་མཉམ་པའི་ཟུར་ གསུམ་མ།	Volume	བོངས་ཚད།
Second	སྐར་ཆ།	Whole number	རྩིལ་གྲངས།
Second hand	སྐར་ཆའི་མདའ།	Width	ཞིང་། ཞིང་ཚད།
Selling price	ཕྱིར་བཅོང་རིན་གོང་།	Word problem	ཡི་གེའི་དཀའ་རྟོག
Semi-circle	ཕྱིད་ཚློར། ཚློར་ཕྱིད་ཐིག		
Side	མཐའ། གཞོགས།		
Simplify	མདོར་བསྒྱུས།		
Speed	མཁྱོགས་ཚད། ཟུར་ཚད།		
Sphere	ལྷུང་གཟུགས། ལྷུང་པོ།		
Square	གྲ་བཞི་ཁ་གང་མ།		
Standard	ཚད་ལྡན།		
Standard unit	ཚད་ལྡན་ཚད་གཞི།		